

REVISTA
CERCLUI JURIDIC BĂNĂȚEAN

CUPRINSUL

Dem. NICULESCU: *Drepturile câștigate sub legea minelor* 45
Eugen PANTEA: *Petițiunea de ereditate* 59

BIBLIOGRAFIE - *Ministerul Justiției*: Codul de procedură și legea judecătorilor de ocoale cu observațiuni, note și jurisprudență (Redacția) p. 65. - *Dem. Negulescu*: Tratat teoretic și practic despre ordonanțele prezidențiale de referat (*Eugen Pantea*) p. 66. - *Ovidiu Creangă*: Jurisprudența Curții de Casație în legislația muncii (*Eugen Pantea*) p. 69.

INSEMNĂRI - O frumoasă și revelatorie distincție pentru conducătorul Revistei noastre p. 70. - În căutarea adevărului. Lucrări noi ale D-ului Profesor M. Djuvara (*Eugen Pantea*) p. 70. - Avocatul și secretul profesional (*Eugen Pantea*) p. 71 - Academia de Științe Morale și Politice (*Petre P. Budescu*) p. 71. - Propuneri pentru înființarea instanțelor fiscale (*L. Ciorapciu*) p. 73. - Din Școală în Pretoriu p. 74.

JURISPRUDENȚĂ cu note de d-ii Dr. Ioan RUSALIN; Eugen FENEȘAN; Dumitru N. VOINEA; Marin C. SÂRBU și Octavian POPA.

ANUNȚURI COMERCIALE

REVISTA
CERCLUI JURIDIC BĂNĂȚEAN
TIMIȘOARA

Nr. 2-3
Anul XIII

Februarie-Martie 1944

26337/1952

301. Onor.

Revista de Drept Public

București str. Crețulescu Nr. 6.

CERCUL JURIDIC BĂNĂȚEAN

recunoscut persoană juridică prin sent. Nr. 243/1932 a Trib. Timiș-Torontal, S. I.
Taxa de înscriere 10 Lei. Cotizația 10 Lei lunar (120 Lei pe an).

PREȘEDINTELE CERCULUI:

Dr. Alexandru Marta

f. Prim-Președinte al Curții de Apel din Timișoara

Vice președinți:

Ilie N. LUNGULESCU, primul președinte al Curții de Apel Timișoara

Dr. Gheorghe LABONȚIU, f. președinte la Curtea de Apel Timișoara

Membrii Comitetului de conducere:

N. I. Nicolescu, președintele s. I a Curții de Apel Timișoara

Ion Popăștiu, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Dr. Iosif Farchescu, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Sabin Moldovan, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Vlad Enescu, consilier la Curtea de Apel Brașov

Dr. Petru Penția, notar public Timișoara

Dr. Aurel Baciș, decanul Baroului adv. Timișoara

Dr. Victor Mercea, avocat Timișoara

Dr. Cornel Groșoreanu, avocat Timișoara

Dr. Nestor Porumb, avocat Timișoara

Secretar general: **Dr. Aurel Penția**, avocat Timișoara

Comitetul de gestiune:

Președinte: **Dr. Gheorghe Labonțiu**, f. președinte la C. de Apel Timișoara

Casier: **Dr. Ioan Dobocan**, avocat Timișoara

Membri: **Dr. Petru Iftan** avocat, **Dr. Mihai Gropșian** avocat, **Dr. Coriolan Balta** avocat

Dr. Francisc Andress avocat, **Dr. Liviu Cigăreanu** notar public, **Dr. Coriolan Băran** avocat

Dr. Augustin Bardossy avocat

Comitetul de cenzori:

Dr. Ioan Probat avocat, **Dr. Tit Liviu Oprișan** avocat și **Dr. Gheorghe Oprea** avocat

REVISTA CERCULUI JURIDIC BĂNĂȚEAN

înscrisă în registrul publicațiilor periodice la Trib. Timiș-Torontal, s. III sub Nr. 46/1938

Fundații: **Dr. Alex. Marta**, **Dr. Cornel Groșoreanu** și **V. M. Theodorescu**

PREȘEDINTELE COMITETULUI DE REDACȚIE

Ilie N. Lungulescu

Primul Președinte al Curții de Apel din Timișoara

Directorul Revistei: **Sabin Moldovan**, consilier la C. de Apel Timișoara

Prim-redactor și redactor responsabil: **Dr. Petru Budescu**, judecător de instrucție la Trib. Timiș-Torontal

Membrii Comitetului de redacție:

Eugen Feneșan, președintele s. III. Trib. Timiș-Torontal, **Dr. Octavian Popa**, judecător de instrucție la Trib. Timiș-Torontal

Dr. Iosif Sauer, avocat, **Dr. Ioan Tenchea**, avocat, **Dr. Emil Botiș**, referent la Curtea locală Adm. Timișoara

Secretar de redacție: **Dr. Marin C. Sârbu**, a-judecător la Judecătoria rurală Timișoara

Colaboratori principali D-nii

Valer V. Boceanu, ajutor de judecător la Jud. I. urbană Tșoara.

Alexandru Boldescu, judecător de instrucție Trib. Caraș

Liviu Brândeș, primpreședinte Trib. Lugoj

Vasile Gh. Buțureanu, consilier la Inalta Curte de Cas. și Just.

Tullius Cheșeanu, judecător de ședință Trib. Timiș Tor.

Eugen Chiovschi, judecător de ședință la Trib. Timiș-Torontal

Alexandru St. Constantinescu, procuror gen. la C. de Apel Tșoara

Eugen Gr. Dabija, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Ștefan Deleanu, primul președinte al Trib. Timiș-Torontal

Mircea Djuvara, profesor universitar București

G. P. Docan, consilier la Inalta Curte de Casație și Justiție

Ștefan Dragușan, judecător-consilier la Jud. II Urbană Timișoara

Gheorghe C. Giosanu, președinte la C. de Apel Timișoara S. II.

Dumitru I. Grecu, primpreședinte Trib. Caransebeș

Dimitrie Ianculescu, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Gheorghe D. Iliescu, judecător de ședință Trib. Caraș

Bujor A. Imbroane, procuror de secție la Trib. Timiș-Torontal

Dr. Ștefan Isacu, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Mihail Kușniriac, judecător de ședință la Trib. Timiș-Torontal

Mircea Marinescu, procuror la Curtea de Apel Timișoara

Mihail Gh. Mușătescu, jude-președinte la Jud. rur. Deta

Nicolae F. Neagoe, judecător de ședință Trib. Caraș

Ioan Nedelcescu, avocat și publicist, București

Dem. Niculescu, consilier la Curtea de Apel Timișoara

Dr. Eugen Pantea, judecător la Jud. II. urbană Timișoara

Gheorghe Pavelescu, consilier la Inalta Curte de Cas. și Just.

Dr. Aurel Penția, avocat Timișoara

Ioan N. Perleșianu, consilier la In. Curte de Cas. și Just.

Dr. Eugen Pop, judecător de ședință Trib. Lugoj

Dr. Tiberiu Pop, judecător de ședință Trib. Timiș-Torontal

Emil Pușcariu, consilier la Curtea de Apel București

Dr. Ioan Rusalin, judecător de instrucție Trib. Timiș-Torontal

Laurențiu Tămaș, judecător de ședință Trib. Lugoj

Dr. Dimitrie Vașcan, medic legist la Trib. Timiș-Torontal

REVISTA CERCULUI JURIDIC BĂNĂȚEAN

Președintele Comitetului de redacție: I. N. LUNGULESCU, Primul Președinte al Curții de Apel Timișoara

Directorul Revistei: SABIN MOLDOVAN, consilier la Curtea de Apel din Timișoara

Prim-redactor: P. BUDESCU, Judecător de Instrucție la Trib. Timiș-Torontal

DREPTURILE CĂȘTIGATE SUB LEGEA MINELOR

§ 1.

Dreptul de proprietate, al proprietarului solului și asupra minelor și zăcămintelor, a fost mult timp discutat.

În genere, încă din timpul Grecilor și Romanilor, Statul a fost socotit adevăratul proprietar al lor.

În Franța, țara democrațiilor și libertăților, deși prin Ordonanța din Mai 1680, se recunoaște dreptul de proprietate asupra subsolului în favoarea proprietarului suprafeței, totuși, aceeași ordonanță prevede că în caz de refuz de exploatare, Statul impune exploatarea prin concesiune, în schimbul unei prealabile despăgubiri. Legile revoluționare consființesc dreptul de proprietate al Națiunii asupra minelor. Legea din 1791 spune că: „les mines et minerais, charbon de terre et pyrites sont à la disposition de la nation”, cu rezerva că, drepturile dobândite anterior de proprietar se respectă dacă proprietarul exploatează personal mina.

La 1808, un proiect de lege prevede că proprietatea minelor nu aparține nimănui. Ele sunt socotite „res nullius” care trec în proprietatea Statului. Napoleon a combătut acest proiect deoarece, era conceput contrar spiritului codului civil.¹⁾ Cu toată opunerea Împăratului, în 1810, a trecut legea care limita dreptul de exploatare al proprietarului până la 100 de picioare adâncime. Sub această adâncime dreptul aparține Statului care-l poate

concesiona dar tot cu o prealabilă despăgubire, fiind o veritabilă expropriere.²⁾

Atât legea din 1810, cât și legile din: 1880, 1919, 1922, reeditează ideea dreptului de proprietate al Națiunii asupra minelor, cu corectivul că ele vor fi exploatate de proprietar, dar numai cu obținerea concesiunii acordată de Consiliul de Stat.³⁾

Legislațiile germane, din 1865, 1890, etc., consacră aceleași principii.

Până și Vechile State, Elen și Roman, atribuiă Statului proprietatea minei.

Codul Calimachi atribuia Statului proprietatea minelor. Regulamentul organic pune un principiu mixt. Anume, recunoaște proprietarului dreptul asupra minereurilor găsite, dar dacă nu le exploatează, în termenul ce i s'a dat de Stăpânire ca să o exploateze, trec asupra Statului, cu drept de zeciuială pentru proprietari.⁴⁾

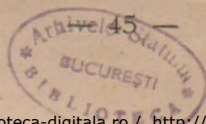
Codul civil din 1865, prin articolul 489, pune principiul că, proprietarul feței este și proprietarul subsolului, iar pe baza articolului 491, proprietarul are drept a face ori ce săpături sau construcții,

2) Feraud Giraud în „Code des mines” vol. I. No. 18. Naudier în „Traité théorique et pratique de la législation et de la jurisprudence des mines” pag. 58.

3) Bury în „Traité de la législation des mines en France” vol. I. No. 19. Richard în „Législation française sur les mines et minières” vol. I. No. 22.

4) Gh. Dimitrescu și Gr. Dobrescu în „Legea minelor” pag. 61.

1) Locré vol. 4 § 267.

cu respectarea însă, a legilor și regulamentelor privitoare la mine.

La 1895, legea Carp pune pentru prima oară reguli de amănunt privind exploatarea de mine. Anume, legea prevede că, dacă proprietarul feței descoperă zăcămintele miniere, și dacă nu este în măsură să le exploateze personal, Statul va lua asupra sa exploatarea, fie concedând-o altei persoane, fie explotând-o în regie.

Legea Carp este prima lege care în fața sistemelor de justificare a dreptului de proprietate asupra minelor, a repudiat teoria accesunii și teoria vechiului drept Roman, oprindu-se la teoria dreptului domenal. Sub această lege, și sistem, deși proprietarul feței este și proprietarul minereului, totuși, exploatarea lui este reglementată de Stat, prin inițiativa și intervenția sa în măsura în care exploatarea este utilă pentru Națiune.

Considerentele care au condus pe legiuitor la această soluție sunt evidente. Minele constituiesc o bogăție a Națiunii. Punerea lor în valoare nu poate fi lăsată pe mâna inițiativei particulare, adesea lipsită de capitalurile necesare exploatării. „c'est une vérité d'expérience, que l'exploitation des mines, pour se faire fructueusement et avec une sécurité suffisante pour les travailleurs, exige des capitaux considérables. Elle ne saurait, sans grave dommage, souffrir le morcellement résultant de la division des propriétés superficielles. D'autre part, il importe à l'Etat que les mines soient exploitées dans des conditions avantageuses. En effet, les richesses minérales d'un pays constituent l'une de ses principales ressources, indispensables à l'essor de son industrie, souvent même à la défense nationale. Le droit supérieur de la collectivité n'est donc pas ici conciliable avec les conséquences logiques extrêmes du concept de la propriété individuelle.”¹⁾

Legea a trăit până la 1923, când Constituția a edictat regulile înăuntrul cărora să se reglementeze drepturile miniere.

Necesitatea unei reglementări a regimului minelor era absolut necesară, față de feluritele re-

gimuri legale care reglementau dreptul asupra minelor.

Intr'adevăr, în Ardeal, prin legea No. 30-1492, toate metalele erau considerate drepturi regaliene. Chiar cărbunii de piatră, pe care concordatul din 20 Iunie 1880 i-a socotit ca rămăși în proprietatea proprietarului suprafeței, erau supuși controlului public în ce privește exploatarea. Legea Austriacă din 1853, creiază 2 categorii de minereuri: rezervate, asupra minereurilor care prezintă o importanță economică, minereuri care sunt proprietate a Statului, cu rezerva dreptului celor care au permis de exploatare și minereuri ne rezervate, asupra cărora proprietarul avea drept de proprietate.

În ce privește caracterul dreptului asupra minei, doctrina îl socotește ca un drept al Regelui, care prin concesiune, transpune concesionarului, fie el chiar proprietar, dreptul de exploatare. Prin concesiune, concesionarul nu dobândește drept de proprietate asupra subsolului ci numai dreptul de a extrage din subsol minereurile găsite. De aceea, dacă în pământ găsea și alte valori - o comoară - aceea îi aparținea lui ca proprietar al bunului. De asemenea, după concesiune, dreptul asupra minereului este în totul independent de suprafață, putând face separat obiectul transacției, urmărirei, etc.

În Dobrogea, prin legea din 1881, Statul era proprietarul minelor. În Basarabia proprietarul suprafeței era și proprietarul subsolului, dar dreptul său de exploatare era reglementat în amănunt prin legea din 1912.

În Vechiul Regat, pe lângă regimul legii Carp, mai aveam regimul petrolului. (Proprietarul suprafeței era și proprietarul petrolului) și regimul legii de expropriere agrară, care dă, în principiu, dreptul Statului asupra minereurilor găsite în imobilele expropriate. De notat că legea era brodată pe Constituția din 1917, prin care s'au declarat expropriate terenurile petrolifere până la 12.000 de hectare. Decretele cu No. 3697-1918 și No. 3618-1918, reglementează dreptul de proprietate al Statului asupra subsolului, dispozițiuni care au trecut și în legea de expropriere agrară.

1) A. Colin et H. Capitan în „Cours élémentaire de droit civil français.” vol. I, pag. 723.

Potrivit articolului 19 din Constituție din 1923, „zăcămintele miniere precum și bogățiile de ori ce natură ale subsolului sunt proprietatea Statului. Se exceptează masele de roci comune, carierele de materiale de construcție și depozitele de turbă, fără prejudiciul drepturilor dobândite de Stat pe baza legilor anterioare.”

„Se va ține seamă de drepturile câștigate întrucât ele corespund unei valorificări a subsolului și după distincțiunile ce se vor face în legea specială”.

„Concesiunile miniere de exploatare instituite sau date, conform legilor în vigoare, se vor respecta pe durata pentru care s'au acordat, iar exploatarea miniere existente făcute de proprietari, numai pe cât timp le vor exploata”.

De la început Constituția a fixat elementele esențiale ale dreptului la mină. Și cu tot interesul public pus la edictarea principiului, nu s'a scăpat totuși din vedere că, asupra minelor sunt în curs contracte, concesiuni, exploatare, etc., care nu pot fi nesocotite în sensul de a fi anulate prin un singur text fie el constituțional. Ca să înlăture ori ce atingere a drepturilor câștigate, pactul nostru fundamental, a prevăzut categoric că, o lege va reglementa modul lor de exercitare.

La 1924, s'a votat legea minelor. Potrivit articolului 235, „drepturile de ori ce natură, care intră în prevederile acestei legi și care sunt dobândite în diferite ținuturi ale României, înainte de promulgarea Constituției din 28 Martie 1923, în orice mod și prin ori ce act cu dată certă, vor fi recunoscute și validate după normele legii de față...”

Legea a fost abrogată și înlocuită cu legea din 1929, care menținând principiile legii din 1924, a adus oarecare restricții drepturilor particularilor, subordonându-le drepturilor Statului deduse din legea agrară și din legea de interpretare a articolului 24 al legii agrară.

La 24 Martie 1937, legea au suferit altă modificare, care, abrogând toate legile anterioare, a venit cu norme care totuși nu se abat dela cele stabilite de legile anterioare, constituind doar o punere la

punct a lacunelor observate în cursul aplicării acestor legi.

În fine, Constituția din 1938, nu aduce nici o modificare de principiu legilor reglementând doar redevența care se cuvine proprietarilor.

Temelia legilor minelor rămâne deci Constituția din 1923. Am arătat că naționalizarea minelor este dictată de interese superioare de Stat. Bogăția, în special în petrol a Națiunii noastre, impunea nevoia unei raționalizări a exploatarei și consumului acestui combustibil, cum și a celorlalte bogății miniere ale țării.

Legile, pe temeiul Constituției, au pus norma: Minele sunt proprietatea Statului:

Luat „grosso modo” acest principiu, s'a zis că este o profundă nedreptate socială. Statul ia asupra sa proprietăți care nu i-au aparținut, fără o justificare legală. A trece asupra Statului proprietatea tuturor bogățiilor subsolului, este mai mult decât o expropriere, este o adevărată confiscare.

Susținătorii acestei teorii se bazează pe teoria dreptului de proprietate. Concepută ca sacră și înviolabilă, dreptul de proprietate este complexamente nesocotit prin Constituție și legile ordinare.

Teoria este profund greșită, deoarece, actualmente, sub evoluția ideii de dreptate, proprietatea este o funcțiune socială. Legiuitorul o poate reglementa în exercițiul ei ori de câte ori interesele sociale vor impune.

Pe de altă parte, dreptul la zăcămintele miniere, pentru proprietarul suprafeței nu are un suport juridic. Am arătat că pe noțiunea de accesione nu se poate justifica. Nici o lege nu reglementează dreptul exclusiv al proprietarului suprafeței și asupra subsolului. Codul civil român, codul civil francez, codul civil german, etc., supun dreptul de proprietate al subsolului la diferite restricții, vizate de legi și regulamente.

Pe drepturi de ordin istoric, de asemenea nu se poate întemeia pretențiunea proprietarului suprafeței și asupra subsolului. Nicăieri în istorie nu se întâlnește dreptul de exclusivă proprietate asupra minelor în favorul proprietarului suprafeței.

Dreptul de exploatare, concesiune, etc., recunoscut proprietarului suprafeței, vizează minele ca produs independent de sol. Chiar sub legile maghiare din 1492, dreptul proprietarului asupra minerelelor nerezervate era socotit ca un drept distinct de sol, cesibil, urmăribil, etc., independent de suprafață.

Ocupațiunea de asemenea nu este o justificare a dreptului asupra minei, deoarece, ocupația ca mod original de dobândire a proprietății presupune un bun fără stăpân asupra căruia, să se dobândească dreptul de proprietate prin luarea în posesiune, cu animus possidendi, lucru ce nu este posibil, deoarece, sub codul civil român și francez, nu se poate vorbi de ocupație, toate bunurile bărsite fiind proprietatea Statului (art. 646 cod. civ. rom. și art. 713 cod. civ. fr.)

Rămâne deci singura justificare logică aceea că, dreptul la mină constituind o concesiune sau o favoare acordată de Națiune proprietarului, exercițiul, recte exploatarea, folosința ei, sunt subpuse controlului și regulamentării legale.

Dar Constituția din 1923, pe care s'au greșit toate legile ulterioare, nu putea trece cu vederea anumite și totdeauna însemnate interese dobândite la exploatare.

Ori cum ar fi o lege de tare, fie ea chiar Constituția, nu poate trece cu vederea nevoile sociale, pacificarea spiritelor, ca să nu respecte drepturi definitiv dobândite de cetățeni. De aceea, legile, în general nu au putere retroactivă. Putea lor se reduce la aplicabilitatea lor în prezent și în viitor. Dacă cetățeanul nu ar avea certitudinea că drepturile dobândite de el nu vor fi nesocotite prin legi ulterioare, ori ce tranzacțiuni ar înceta și ori ce încredere în Justiția țării ar dispărea.

Constituția și legile minelor nu puteau nesocoti aceste mari idei de Justiție, care deși nu sunt constituționale totuși sunt atât de sacre și de respectate de legile țării.

La 1923, data când se poate vorbi în sens constituțional de o naționalizare a minelor, erau dobândite diferite concesiuni și drepturi de exploatare de mine. În special asupra petrolului

mai existau proprietari care sub raționamentul greșit al dreptului de accesione, se socoteau proprietari exclusivi asupra a tot ce era sub pământul lor.

Constituția a trebuit să găsească calea de mijloc. Să repună pe Stat în drepturile sale de proprietar asupra minelor, să mențină pe exploatare în situația de beneficiari ai zăcămintelor. Dar le-a ridicat ori ce iluzie că sunt proprietari. Le-a spus-o lămurit că nu în calitate de proprietari își mențin drepturile lor, ci în temeiul unei legi care le recunoaște acest drept din spirit de echitate. „Avem prin urmare în Transilvania, Bucovina, Basarabia și Dobrogea deja regimul după care minele sunt proprietatea Statului, avem în Vechiul Regat situațiunea după care minele și subsolul neexploatate sunt până acum un „res nullius“. căci nici o lege nu le atribuie proprietarului. E incontestabil prin urmare, relativ la acestea, dreptul legii și mai ales al constituantului să le atribuie Statului, fără a prejudicia vreun drept câștigat.

Rămân în discuție numai terenurile exploatare sau de exploatat, fie că e vorba de proprietar sau de concesionar. Proiectul de Constituție respectă acestora dreptul lor. Poate Statul într-o operă de unificare legislativă, pentru o categorie restrânsă de interesați, să fie împedicat de a consacra un sistem care domină aproape tot teritoriul său și pe care interese vitale naționale îl reclamă imperios? Nu este însă acesta cazul, pentru că Statul legalmente este în dreptul lui s'o facă“. (Raportul la Cameră făcut ca oază votării Constituției din 1923).

S'ar putea susține că, devreme ce Constituția vorbește de „drepturi câștigate“, nu poate fi vorba decât de noțiunea de drept comun a drepturilor câștigate. În realitate, Constituția nu s'a gândit a trimite la dreptul comun atunci când a reglementat drepturile cetățenilor pe care înțelege a le respecta. Dacă ar fi înțeles a aplica teoria drepturilor câștigate, o bună parte a drepturilor cetățenilor în curs de exploatare ar fi fost atinse. Ori tocmai acesta este spiritul de înaltă echitate al Constituției, că a socotit drepturi câștigate și

alte drepturi care sunt departe de a se încadra în noțiunea drepturilor câștigate clasică.

§ 2.

Teoria drepturilor câștigate este o consecință logică și inevitabilă a principiului neretroactivității legilor.

Odată ce legea determină raporturile cetățeanului cu legea, o nouă lege nu poate veni și anula aceste raporturi fără a aduce atingere drepturilor trecute în patrimoniul cetățeanului.

O lege spunea vechea doctrină, nu poate atinge drepturile câștigate.

Dar ce este dreptul câștigat? Drepturi definitive intrate în patrimoniul cetățeanului, spre deosebire de „simple expectative” care nu sunt încă drepturi definitive și asupra cărora legile pot avea efect retroactiv.

Greutatea începe însă deabia atunci când cu drept cuvânt se întreabă: Până unde se întinde domeniul „drepturilor câștigate” și unde începe domeniul „simplelor expectative”.

După Merlain, sunt „drepturi câștigate”, ceux qui sont entré dans notre domaine”¹⁾

Cu alte cuvinte, „dreptul câștigat” înseamnă că, legiuitorul și judecătorul nu poate desprinde pe cetățean de drepturile pe care le a dobândit pe temeiul unei legi.

Laurent este mai tranșant. Acest autor spune că, atâta timp cât am dobândit un drept în temeiul unei legi, el a intrat în patrimoniul nostru și o altă lege care l’ar nesocoti, ar constitui o violare a dreptului de proprietate, garantat de pactul fundamental al țării.²⁾

Atunci, însă, când este în joc ordinea socială, sau un interes de ordin general, legiuitorul prevede în mod expres efect retroactiv legii de ordine publică.

Chabot de l, Allier dă o mai mare extensiune noțiunii de „drept câștigat”. „On entend, par droit acquis, ceux qui étaient irrévocablement conférés et définitivement acquis avant le fait, l’acte ou la loi que l’on veut opposer, pour

empêcher la pleine et entière jouissance de ces droits. Il est bien évident qu’un droit qui peut être révoqué ad nutum par l’individu qui l’a conféré n’est pas un droit acquis, puisqu’il n’est encore qu’une simple espérance, une simple expectative. La loi nouvelle qui le trouve dans cet état peut donc s’en emparer, pour le regir à sa volonté: elle peut le révoquer ou le modifier, puisqu’il est révocable de sa nature, et que le pouvoir de la loi s’étend sur tout ce qui n’était pas irrévocablement terminé avant sa publication. Il n’y a d’effet rétroactif qu’en ce qui porte atteinte à des droits définitivement acquis”.³⁾ Un alt autor își grefează teoria pe principiul neretroactivității legilor noi în sensul următor: Celui ci a légitimement acquis un droit quelconque ne peut être dépouillé. Révoquer en doute ce principe, ce serait attaquer les droits de la propriété, et saper le fondement de toute société humaine...

Le motif d’utilité publique à part, aucune loi ne peut priver un individu des droits qu’il a acquis d’une manière légitime. Et même alors, il est des formes qu’il convient de ménager: celui qui perd un droit être indemnisé”.⁴⁾

Încercând să dea o definiție a dreptului câștigat, Meyer spune: Les droits acquis, c’est à dire ceux qu’une personne civilement existante possédait irrévocablement, soit purement, soit à terme, soit sous une condition quelconque, même incertaine suspensive ou résolutoire, doivent être réglés d’après la loi ancienne”.⁵⁾

Doctrina germană în genere este ostilă teoriei „drepturilor câștigate”. Weber socotește teoria și inutilă și periculoasă. După acest autor, o lege se aplică numai pentru prezent, pentru că, la rândul ei, legea veche, s’a aplicat numai pentru timpurile ei, ori cum o altă lege nu s’a amestecat la reglementarea raporturilor sociale, tot așa legea nouă nu are drept a se ocupa de raporturile care au fost complet reglementate de legea veche.

3) Question transitoires sur le „Code Napoleon” vol. II. pag. 88.

4) J. D. Meyer in „Principes sur les questions transitoires” pag. 10.

5) op. cit.

1) Repertoire, cuv. „Effet rétroactif” s. III. § I No. 3.

2) Principes de „Droit civil” vol. I. pag. 259.

Savigny pune o altă interesantă regulă. Dacă este chestiunea de reguli relative la dobândirea unui drept, o lege nouă nu le poate atinge. Cât privește regulile relative la existența unui drept, legile noi li se poate aplica și lor.

Încercând să catalogheze aceste categorii, Savigny spune: regulile relative la dobândirea de drepturi sunt acelea care trec în mod definitiv în patrimoniul cetățeanului, pe când regulile relativ la existența dreptului, sunt acelea care reglementează în genere o instituție, înainte ca ea să ducă la dobândirea de drepturi de individ¹⁾

Huc socotește „drept câștigat” tot ce se poate valorifica prin acțiune sau prin excepție, pe când, expectativa, este un eventual drept care încă nu poate fi valorificat²⁾

Bonnetcase substituie noțiunii „drepturilor câștigate”, pe aceia de „situațiune juridică”. Dacă este deplin dobândită de cineva, o lege nouă nu poate anula această situație juridică. Dacă nu este încă complet dobândită, ori ce altă lege o poate supune unor condițiuni noi³⁾

Situațiile juridice – spune mai departe Bonnetcase –, definitiv dobândite, sunt ori ce situații concrete, pe când celelalte, care sunt simple expectative, nu sunt decât situațiuni abstracte. Exemplu: o lege prevede ordinea de deferire a succesiunilor. Cât timp succesiunea nu s’a deschis este o situație juridică abstractă, pe când, dacă succesiunea era deschisă, avem o situație juridică concretă care nu mai poate fi modificată.

Lassale, socotește că, o lege retroactivă ar viola libertatea și responsabilitatea omului. Fiecare alege liber actele sale și dacă o lege nouă vrea să le anuleze, îi anulează chiar libertatea sa.

Gaston Jeze⁴⁾ și Leon Duguit⁵⁾ creiază teoria „situațiunilor juridice obiective și subiective”.

Juriștii germani au lansat teoria faptelor im-

plinite (facta praeterita) și faptelor pendente (facta pendentia). (Göpert, Weber, Bergmann, Dernburg).

Cel mai de seamă autor care este foarte mult comentat, Roubier, creiază teoria cu totul originală a „situațiunilor juridice constituite sau în curs de constituire”.

Ori ce lege – spune Roubier – creiază o situație juridică în profitul sau în contra unei persoane. Exemplu: situația de: major, căsătorit, proprietar, creditor, debitor, etc. Asemenea categorii de situații, dezvoltându-se în timp, pot interveni nenumărate alte legi care să modifice aceste situații juridice.

Dar, ori ce situațiune juridică, în genere, nu guvernează decât prezentul și viitorul. Dacă, între timp, cineva își însușește o situație juridică, legea care ar veni și ar modifica situația juridică, nu ar mai putea atinge dreptul celui care a uzat de situația nou constituită.

Ori ce situație are 3 momente importante: faza de constituire, faza de aplicare și faza de stingere.

Legile de constituire a unei situațiuni juridice nu pot atinge în nici un caz situațiunile juridice definitiv constituite sub o altă lege. În schimb, situațiile în curs de constituire, pot fi transformate, modificate, etc. de o altă lege care s’ar ocupa de aceia materie. Exemplu: o prescripție, pentru împlinirea căreia, se cere un anumit termen, până la împlinirea termenului legal, prescripția nu devine o situație juridică definitiv constituită, și ori ce altă lege poate să prelungească sau să scurteze termenul de împlinirea prescripției. Dar dacă termenul deja se împlinise, pentru unele situații juridice, legea nouă nu le mai poate atinge.⁶⁾

În studiul nostru asupra retroactivității legilor de procedură⁷⁾ ne-am expus părerea asupra acestei atât de contraversată și discutată chestiune de drept. Arătam acolo, că ori ce lege creiază diferite drepturi și obligațiuni pentru cetățeni. Prin faptul că cetățeanul este încadrat într-o dis-

1) în „Traité de droit romain modernisé” în ediția franceză traducerea lui Guenoux.

2) în „Comentaire theorique et pratique du code civil” vol. I. No. 59 urm.

3) în „Suplement au Traité theorique et pratique de droit civil de Baudry-Lacantinerle” vol. II. pag. 264.

4) în „Les Principes generaux du droit administratif,

5) în „L’Etat, le Droit objectif et la loi positive”,

6) în „Les conflits de lois dans le temps” vol. I. pag. 377 urm.

7) „Competința civilă și comercială” pag. 25 urm.

cidlină socială, dobândește un mănunchi de drepturi, obligații, aptitudini, facultăți, etc. Aceste facultăți sau aptitudini ne sunt recunoscute de toată lumea. Ele constituiesc situații juridice, create de legi, puse la dispoziția oricui, în abstracto, impersonale, imaterializate, pe care legea le poate modifica ori când fără să mă pot plânga că sunt vătămat prin noua măsură legală.

Dar cum scopul unei legi nu este să creeze numai situații abstracte, fără utilitate socială, legile îmi dau dreptul să uzez de aceste aptitudini și să intru în posesiunea sau proprietatea unui bun, să închei acte juridice sau să-mi angajez patrimoniul.

Prin această manifestare de voință, se creiază o nouă situație juridică, dar, de astă dată: personală, concretă, materializată, pe care o nouă lege nu o mai poate modifica. Aceasta este în esență, aplicarea cum am spus mai sus inevitabilă a principiului de „neretroactivitate a legilor“.

Dacă aceasta este teoria „drepturilor câștigate“ de care face mențiune Constituția să vedem în ce măsură se aplică de Constituție și de legile minelor acest principiu.

Atât pactul nostru fundamental, cât și legiunile care reglementează regimul nostru minier, sunt departe de a aplica această teorie.

Intr'adevăr, dacă am aplica strict teoria „drepturilor câștigate“, ar însemna că nu pot fi respectate decât strict drepturile, care, sub raportul dreptului comun ar constitui drepturi, facultăți, etc. care au intrat definitiv în patrimoniul celor vizați de Constituție. Cu alte cuvinte, ar trebui recunoscute ca drepturi câștigate, numai: concesiunile și drepturile proprietarilor, care, anterior acestor legiuiiri, au făcut acte cu caracter de definitivitate cu nota esențială de drepturi câștigate. Ca atare, dată fiind noțiunea „drepturilor câștigate“, proprietarul, care nu a făcut nici un început de explorare sau de exploatare, ne având un drept câștigat, nu ar putea invoca în favoarea sa nici un temei juridic din care să pretindă vreun drept asupra minelor, naționalizate prin Constituție.

Ce face însă Constituția ?

Hotărînd că dreptul de proprietate al zăcămintelor aparține Statului, acordă sub forma așa zisă a „drepturilor câștigate“, dreptul de a continua exploatarea; concesiionarilor, care au făcut contracte și lucrări, iar proprietarilor de asemenea dreptul de a face personal explorarea sau exploatarea. Dacă s'ar fi mărginit la aceste 2 ipoteze, Constituția nu contrazicea principiul mai sus discutat.

Cu toate însă, că deși chiar înainte de 1923, numai foarte puțini proprietari aveau dreptul de proprietate chiar asupra minei (proprietarii de petrol), și cu toate că era intrată în concepția generală că Statul este proprietarul minelor, totuși, din spirit de largă înțelegere, Constituția trece peste cadrul dreptului comun și întinde „drepturile câștigate“ până acolo unde echitatea obligă pe un Stat organizat să-și protejeze supușii.

Astfel, a socotit „drepturi câștigate“, și pentru proprietarii, care nu exploatau mina, fie că a încetat concesiunea, fie că nu au exploatat-o de loc.

La întrebările puse în Cameră, cu ocazia discuției Constituției, s'a răspuns că este de ajuns dacă se află o cerere de concesiune depusă la Minister, ca să constituie un „drept câștigat“.

S'au ridicat atunci voci cum înțelege Guvernul teoria „drepturilor câștigate“, și s'a răspuns:

„Categoriile de sub punctul III merită o atențiune deosebită și la ele se referă aliniatul *se va ține seamă de drepturile câștigate, etc.* Cu vîntul *drepturi câștigate* ar fi însemnat tot ceea ce, după dreptul comun, ar fi avut acest sens. Ar fi însemnat că aliniatul II din proiectul discutat desființează pe cel dintâiu, ceiace nu a fost în gândul legiuitorului.

O precizare sau o lămurire se impunea.

Precizarea este o imposibilitate pentru un text constituțional căci legiuitorul trebuie să vadă care anume drepturi câștigate, în sensul dreptului comun, cadrează cu vederile exprimate la punctul III, după cum pot fi drepturi cari ar putea să nu fie considerate ca drepturi câștigate după dreptul comun și totuși să fie considerate ca atare în sensul vederilor Comitetului expuse mai sus.

Aceste precizări neputîndu-se face decât în urma întîmpinărilor celor interesați, a cercetărilor

pe teren, etc., de către legea care va da satisfacțiune dreptății în modul cum legiuitorul va găsi mai nimerit cu interesele acestora, s'a decis ca în Constituție, pe lângă cuvintele „se va ține în seamă de drepturile câștigate”, să se adauge cuvintele „întrucât ele corespund unei valorificări a subsolului și după distincțiunile ce se vor face în legea specială”, cuvinte în deajuns de explicate prin considerațiunile citate dela punctul III de mai sus până aci și care dovedesc că „drepturi câștigate” au alt sens aci decât în dreptul comun și prin urmare și alte efecte”.¹⁾

Din declarația făcută la Cameră, reese categoric grija Pactului nostru fundamental de a recunoaște cât mai multe drepturi chiar dacă s'ar depăși principii – care nu sunt imuabile – dar care ar corespunde unei idei de înaltă echitate.

În ce privește drepturile câștigate pentru Stat, de care face mențiune aliniatul I al Constituției, referindu-se la drepturile dobândite de Stat asupra maselor de roci, nu încapă nici o discuție că nu-i vom aplica și Statului teoria de mai sus, pentru că, dacă aceasta ar fi fost intenția legiuitorului ar fi înscris categoric în Constituție acest principiu. De altfel nici nu se poate preta la altă soluție, deoarece, Statul nu se putea găsi în situații analoage proprietarilor sau concesionarilor.

Vom vedea că legile care au complectat dispozițiunile și prevederile Pactului nostru fundamental, au venit cu dispoziții care au ridicat în doctrină discuția dacă au sau nu efect retroactiv, cu alte cuvinte, dacă nu aduc atingere drepturilor câștigate, reglementate și garantate prin Constituție.

Vom mai vedea, de asemenea că, legiuitorul, în scop de a proteja interesele Statului, a adus legi cu caracter interpretativ care în bună măsură a atins drepturi dobândite pe baza textelor interpretate, dar, cum vom arăta, legiuitorul este în drept a aduce asemenea legi, fiindcă, principiul neretroactivității legilor, nu este de ordin constituțional încât poate ori când legiuitorul gă-

sește necesar să vină cu legi retroactive sau interpretative.

§ 3.

Cum tratează legea din 1924 „drepturile câștigate”.

Dreptul proprietarilor este reglementat de articolul 245 pentru minereuri și de articolul 251 pentru bitumine.

A) Minereuri.

1. Pe temeiul articolului 245, dacă proprietarul făcea personal exploatarea, la data promulgării Constituției, exploatarea se respectă pe toată durata prevăzută de lege pentru clasa respectivă de zăcământ (partea II a legii reglementează durata concesiunilor după natura minereului).

2. Proprietarii care au terenuri situate în perimetrul comunelor pe teritoriul cărora au existat exploatări normale la 1 August 1914, sau de atunci până la 4 Iulie 1924, au de asemenea drept câștigat la exploatare pe durata de timp prevăzută pentru clasa respectivă de zăcământ.

3. Proprietarii vecini cu o comună unde se exploatează, au de asemenea drept câștigat la exploatare, dacă se află pe o rază de 1000 metri socotit în linie dreaptă dela lucrarea subterană cea mai apropiată.

4. Chiar dacă terenurile sunt situate pe teritoriul unei comune unde în mod normal nu se fac exploatări, proprietarul care a concesionat acele teritorii înainte de 4 Iulie 1924, are drept la exploatare chiar dacă concesiunea acordată de el a expirat înainte de termenul pentru care legea recunoaște drepturi câștigate.

B) Bitumine.

Articolul 256 reglementează drepturile câștigate asupra bituminelor după cum urmează:

1. Au drept câștigat proprietarii care au o exploatare proprie pe timpul vizat la clasa respectivă de zăcăminte.

2. Proprietarii care nu mai exploatează singuri, fie că au încetat concesiunile date de ei,

1) Raportul Camerii, în Constituția României din 1923 „comentată de Al. L. Moldovanu”.

fie că nu sunt făcute concesiuni, dar terenurile lor se găsesc înconjurate de exploatare care - cum spune raportul către Adunarea Constituantă - le dau o valoare mai mult sub raportul subsolului decât al suprafeței.

3. Proprietarii, pe ale căror teritorii au fost exploatare prin puțuri, dacă nu au trecut 10 ani dela încetarea exploatării sau dacă au înscris exploatarea la autoritatea minieră (indiferent în acest caz dacă au trecut sau nu 10 ani).

4. Proprietarii care deși nu aveau exploatare proprii la 4 Iulie 1924, totuși, aveau, în schimb, la data de 1 August 1914 până la 4 Iulie 1924, o exploatare normală.

5. În fine, proprietarii care au terenurile într-o comună cu exploatare normală, totuși sunt în vecinătatea comunelor unde se face exploatare normală, dar numai dacă sunt în apropiere de 1000 metri în linie dreaptă dela ultima sondă sau puț în exploatare.

II Concesionari.

A) Pentru minereuri.

Sunt socotite drepturi câștigate :

1. Dreptul concesionarilor care la data promulgării Constituției aveau drepturilor lor recunoscute și validate. Dreptul lor se respectă pe tot timpul concesiunii dar nu pe mai mult de 50 ani.

2. Concesiunile ne puse în exploatare până la 4 Iulie 1924. Aceștia li se acordă însă un termen de 5 ani ca să pună mina în exploatare normală.

3. Concesiunile oprite la 4 Iulie 1924, dacă în 2 ani dela promulgarea Constituției pun mina în exploatarea normală. Dacă înăuntrul acestui termen (sau în termenul de prelungire acordat de Ministerul Industriei și Comerțului), va face o exploatare normală, dreptul lor va fi validat.

B) Pentru Bitumene.

1. Toate concesiunile în exploatare normală la data promulgării Constituției se respectă pe termenul de concesiune. În nici un caz pe mai

mult de 50 ani, termen maxim acordat de Constituție.

2. Concesiunile care, la data promulgării Constituției se aflau în perioada de prelungire, sau aflate în prima perioadă de concesiune, la care dreptul de prelungire s'a exercitat, se vor valida pentru perioada de prelungire a contractului.

3. Concesiunile în exploatare, la care s'a cerut prelungirea și nu a fost obținută, vor fi validate și pentru perioada de prelungire, dar vor plăti Statului o taxă proporțională de 4% din producția brută.

4. Concesiunile pentru terenurile care nu sunt puse în exploatare normală și nu sunt situate în comune unde are loc o exploatare normală, sunt drepturi câștigate, dacă, într'un termen dat care nu poate fi mai lung de 10 ani, vor executa lucrările pentru punerea în valoare a subsolului (de ex. concesiunile ce cad sub dispozițiile legii pentru consolidarea drepturilor de a exploata petrolul și ozocherita în ce privește pe particulari).

Drepturile câștigate ale Statului

Legiuitorul se preocupă de interesele Statului, prevăzând că, la respectarea drepturilor câștigate de particulari se vor respecta drepturile Statului.

Spre deosebire de multiplicitatea drepturilor recunoscute particularilor, drepturile Statului sunt reduse la cele ce rezultă din legea pentru lichidarea bunurilor supușilor străini foști inamici din 13 Iunie 1923.

Articolul 235 alin. b, a creiat totuși controversa dacă, prin cuvintele: *precum și p în alte legi, regulamente, ordonanțe, sau prin acte internaționale*, legiuitorul a avut în vedere numai legile care se ocupă cu lichidarea bunurilor foștilor supuși inamici sau a avut în vedere toate legile care tratează drepturile Statului. De ex., se discută dacă drepturile dobândite de Stat pe temeiul legii de reformă agrară sunt vizate de acest text.

Problema a primit felurite interpretări, fapt care a determinat pe legiuitorul din 1929, să pre-

vadă în mod expres în lege „și legea pentru reforma agrară”.

Legea a ridicat și o altă controversă. Anume, pe temeiul articolului 7 alin. d, și 82 ale legii agrare, asupra terenurilor embaticare care se expropriează în întregime pe numele și în folosul embaticarilor, s'a ridicat chestiunea dacă dreptul asupra minei rămâne Statului sau trece asupra embaticarilor.

Înalta Curte de Casație, interpretând strict legea, a hotărât că sunt proprietatea embaticarilor, deoarece, drepturile de proprietate ale Statului asupra minei sunt în mod limitativ prevăzut de legea agrară care nu a rezervat expres Statului dreptul și la minele din terenurile embaticare.

Tot din legea din 1924 a decurs o altă controversă, dacă pe temeiul articolului 245, se recunoaște dreptul câștigat numai în caz că exploatarea a privit aceeași substanță minerală ca cea din subsolul proprietății, sau poate fi ori ce exploatare. Adică dacă în comuna vecină se exploatează petrol, iar în terenul vizat de articolul 245 se găsește ozocherită poate avea drept câștigat?

Înalta Curte de Casație a tranșat și această controversă în sensul că este indiferentă ori ce fel de exploatare.

Adăugăm că, legea din 1924 fixa termene de concesiune diferite după natura zăcămintelor.

Legea din 1929

Controversele de mai sus au sezisat pe legiuitor care a încercat să vină cu dispozițiuni care să înlăture ori ce discuțiuni.

La 1 Aprilie 1926 legiuitorul a tranșat controversa privind dreptul Statului asupra subsolului bunurilor embaticare, venind cu un text interpretativ. Prin „legea pentru interpretarea art. 24 din legea agrară”, articolul unic spune că „art. 24 din legea pentru reforma agrară din 17 Iulie 1921 este aplicabil și terenurilor cu embatic expropriate în folosul posesorilor embaticari...”

Legea a tranșat deci în sensul contrar al jurisprudenței, dând Statului un drept în plus, drept care era, cum am văzut, contestabil. Ata-

cată ca anti-constituțională, Înalta Curte de Casație, în Secția Unite, a socotit legea constituțională (Dec. No. 15/1932).

Controversa privind întinderea și înțelesul termenilor articolului 235 alin. b), a fost tranșată de legea din 1929, prin adăugirea la art. 238 al. b) a dispozițiunii: „prin legile pentru reforma agrară și legea de interpretare a dispozițiilor art. 24 din lege pentru reforma agrară în vechiul Regat publicată în Monitorul Oficial No. 76 din 1 Aprilie 1926”... De altfel, după majoritatea doctrinei, o asemenea modificare nu avea nici un rost, deoarece, termenii legii din 1924 erau îndejuns de clari ca să includă în noțiunea celorlalte legi, și legea de reformă agrară, mai ales că problema se punea privind drepturi dobândite prin legile de reformă agrară din 1918 (Decretele No. 3681 și 3697/1918).

Controversa privind interpretarea art. 245, a fost tranșată de articolul 261 din legea dela 1929 în sensul că „au drept să dispună de toate bituminele aflate în terenurile lor”, dispoziție în sensul cum a rezolvat Înalta Curte controversa.

Legea din 1937.

Legea din 1937 este ultima lege care reglementează regimul legal al minelor.

Articolul 1 al acestei legi ca și legile anterioare, pune același principiu constituțional că, sunt și rămân ale Statului toate zăcămintele, subsolanțelor miniere, la ori ce adâncime s'ar afla.

Drepturile Statului.

Legea din 1937 nu aduce nici o dispozițiune în plus peste cele ale legii din 1929.

Pe temeiul articolului 246 al legii, toate drepturile miniere dobândite de ori cine, se vor recunoaște numai în măsura în care nu vatămă drepturile Statului, drepturi recunoscute prin: legea pentru lechidarea bunurilor supușilor străini foști inamici, din 13 Iunie 1923, prin legile de reformă agrară, prin legea de interpretare a articolului 24 al legii agrare, și din ori ce alte legi, regulamente, etc.

Legiuitorul din 1937, spre deosebire de ce-

lelaște legiuiiri anterioare, sub care soluția era con-
testabilă, ca să înlăture ori ce discuțiuni, a prevăzut
categoric că, ori de câte ori se cere validarea -
pentru terenuri petrolifere din Vechiul Regat - se
va prezenta comisiei de validare, odată cu cere-
rea și un certificat eliberat de organele chemate
să aplice legile agrare, din care să se constate că
terenurile nu intră sub prevederile legilor agrare.

În jurisprudență s'a discutat dacă această
nouă dispoziție este interpretativă sau o complec-
tare, o modificare a legii.

Înalta Curte de Casație, în Secțiuni Unite¹⁾,
a judecat că nu este lege interpretativă, ci o dis-
poziție de procedură cu efect imediat. În virtutea
acestei interpretări, Înalta instanță a spus că acea-
stă regulă de procedură se va aplica tuturor cau-
zelor, ca atare chiar în cauzele introduse anterior
acestei legi se pretinde prezentarea acestui cer-
tificat.

„Considerând că din aceste texte rezultă cert
că drepturile consolidate nu mai sunt supuse obli-
gațiunii de validare, ci numai aceleia de înscriere
în cărțile miniere, că după cum se arată în ex-
punerea de motive a art. 235 din legea dela 1924,
validarea va consta de fapt în înscrierea lor în
cărțile miniere pentru a se forma cadastrul mi-
nier, că pentru a obține înscrierea trebuie totuși
să se dovedească îndeplinirea condițiunei din
alin b) al citatelor texte.

Considerând că este de rezolvat dacă mo-
dificarea introdusă în alin. b) al art. 238 are un
caracter interpretativ.

Considerând că, pentru a se recunoaște unei
legi acest caracter este necesar ca, din natura,
din cuprinsul ei, să rezulte în chip neîndoios că
s'a urmărit lămurirea unei legi anterioare care
dăduse loc la discuții, precum și că legiuitorul a
voit să facă o lege de lămurire, iar nu o lege
nouă.

Considerând că, în speță, chiar dacă asupra
art. 235 al. b) din legea minelor dela 1924 s'a
putut ivi discuții, din expunerea de motive a legii
din 1929, nu numai că nu rezultă intențiunea le-

giuitorului de a face o lege interpretativă, ceia
ce ar fi putut, ci se arată expres că: prin proec-
tul alăturat se propune complectarea acestui ar-
ticol. Că nici din celelalte lucrări preparatorii nu
se desprinde ideia de lege interpretativă. Că de-
altfel, legiuitorul din 1929 declară și în alte părți
că a complectat legea anterioară, așa că, dacă
expresia complectare dela art. 238 al. b) ar fi luată
în sens de interpretat, ar urma că dispozițiunile
pentru care s'a întrebuițat aceia expresie, sunt
interpretative, ceiace este inadmisibil. Că dacă din
însăși expunerea autorului legii se vede limpede
că n'a înțeles să interpreteze legea din 1924, ci
s'o complecteze prin noui dispozițiuni, nu se poate
decide că opera lui are caracter interpretativ“.

Deciziunea este adnotată de Domnul Dem.
Negulescă un distins mngistrat și un profund cu-
noscător al legii minelor care, socotește această
dispoziție ca o normă de ordine publică deci cu
aplicație imediată.

Bine înțeles că, așa cum a hotărit Înalta
noastră instanță, nu poate fi vorba de o lege in-
terpretativă. Într'adevăr, din analiza principiilor
referitor la retroactivitatea legilor ajungem la
la concluzia că evident, modificarea din 1929
este departe de a avea efect retroactiv pe motiv
că legea ar fi interpretativă.

Legile interpretative au fost în totdeauna
rău privite. S'a zis că, pe această cale, legiuitorul,
adesea modifică texte clare care nu se pretează
la interpretări, nesocotind prin aceasta drepturile
câștigate de părți.

Cu toată această critică, aducerea legilor in-
terpretative este adeseori o necesitate. Ne închi-
puim o lege care este obscură, confuz redactată.
Nimic mai periculos, deoarece, ea se pretează la
felurite interpretări, care, cu atât mai mult fac ne-
sigur dreptul. Este preferabil a o interpreta în
părțile ei obscure deoarece, sacrificând pe cei câțiva
care au dobândit între timp diferite drepturi, se
pune adevărata regulă care va servi pentru regle-
mentarea raporturilor sociale viitoare.

S'a încercat a se da felurite justificări acestui
principiu.

După o părere, a vechilor doctrinari, o lege.

1) Decizia No. 49/1939 publicată în Pandectele Ro-
mâne din 1940/1/21.

de interpretare, nu aduce nimic nou. Ea lămu-
rește doar un text confuz, ori ne adăugând nimic
vechii legi, nu se pune în conflict cu ea.¹⁾

După o altă părere, ambele legi sunt iden-
tice, încât ultima repetă și doar clarifică pe prima²⁾.

Roubier este de părere că o lege interpreta-
tivă joacă rolul unei jurisprudențe. Ea revine
asupra unei chestiuni care este confuză și inechi-
tabilă.³⁾

Jurisprudența Înaltei noastre Curte de Casa-
ție, pune un principiu, care, se pare că este mult
contestat în doctrină.

Ca o lege să fie interpretativă, va trebui să
lămurească în mod real o lege confuză. Atât timp
cât legea este clară și nu se pretează la echivoc,
legea care, sub pretext că ar interpreta-o ar modi-
fica textul, nu este o lege interpretativă, ci o lege
modificatoare, care nu poate atinge drepturile
câștigate pe baza unei alte legi.

Că legea interpretativă fiind considerată ca
făcând parte integrantă din legea interpretată, ea
este aplicabilă tuturor faptelor produse anterior
promulgării ei, dar posterior legii interpretate,
afară de cazul în care, asupra acestor fapte a in-
tervenit în perioada arătată, o hotărîre intrată în
puterea lucrului judecat.

„Că, o lege pentru a fi interpretativă, și deci
a avea efectele sus arătate, trebuie să se limiteze
numai la clarificarea textului pe care îl are dis-
pozițiunea cuprinsă în textul de lege ce se inter-
pretează, atunci când acest text este obscur sau
îndoielnic, consacrand astfel o soluție care ar fi
putut fi adoptată de jurisprudență.

Că însă, dacă sub cuvânt de a interpreta o
lege, Puterea Legiuitoare, elaborează o dispozi-
țiune nouă, sau una care modifică legea ce pre-
tinde a interpreta, în acest caz legea astfel elabo-
rată, violează art. 36 din Constituție și nu poate
avea efectul unei legi interpretative.“⁴⁾

1) Huc op. cit. vol. I. No. 94.

2) Demolombe „Cours de code Napoleon“.

3) „Conflits des lois“ vol. I. pag. 472.

4) Cas. S. I. Dec. No. 1830-938 în Bul. C. Cas. din 1938
pag. 449. În același sens: Cas. S. IV Dec. No. 643-940 în
Jurisprud. Gen. din 1941 sp. 545. Cas. S. III. Dec. No. 322-937
în Bul. Cas. din 1937 pag. 1835. Cas. S. I. Dec. No. 1831-

Intr'un articol notă publicat în periodicul
Pandectele Române,⁵⁾ am arătat părerea noastră,
asupra acestei spinoase probleme. Arătam acolo,
că atâta timp cât judecătorul stabilește că legea
este expresiunea Corpurilor Legiuitoare, că este
promulgată. sancționată, etc. cu un cuvânt că sub
raport formal constituțional nu i se poate imputa
nimic, este obligat să o respecte. Și arătam dece:
Fiindcă, ori ce lege interpretativă este prin esența
ei și retroactivă. Ori dacă legiuitorul poate, prin
o lege retroactivă să nesocotească drepturi câști-
gate, nu înțelegem de ce o lege interpretativă să
nu aibă aceeași putere lefală.

„Mais pourquoi - spune Roubier⁶⁾ - le lé-
gislateur, dans l'hypothèse d'une déclaration ex-
presse du caractère interprétatif, préférât - il cette
qualification de la loi d'interprétation à celle de
loi rétroactive? C'est dit - on, parce que la loi
rétroactive est impopulaire et heurte le sentiment
général du droit! en désignant la loi comme loi
d'interprétation, le législateur éviterait cette répro-
bation directe de l'opinion, en donant un justifi-
cation à la rétroactivité . . .

Nous convenon que la fausse qualification
donné à la loi dans le but d'échapper au reproche
de rétroactivité ne doit abuser personne, et que
la loi sera critiquable que si elle se présentait
comme directement rétroactive. Mais ceci n'est
pas une raison pour nier la volonté du législateur
de faire une loi à effet rétroactif. L'idée fausse est
que le législateur ferait une déclaration, à la ma-
niere du savant sur le caractère interprétatif de la
loi, et en quelque sorte pour la beauté des prin-
cipes. Mais le rôle du législateur est tout autre
que celui du savant, et les dispositions qu'il prend
ont le caractère d'un impératif pratique, et ne
sont pas portées dans un autre but; sa déclaration
que tel texte a un caractère interprétatif ne sig-
nifie ni plus moins que ceci, à savoir qu'il entend

938 în Jurispr. Gen. din 1938 sp. 1269. Cas. S. I. Dec. No.
1206-937 în Bul. Cas. din 1937 pag. 552. Cas. Secții Unite
Dec. No. 14-1934 în Pand. Săpt. din 1934 pag. 642. Cas.
S. III. Dec. No. 2291-1940 în Pand. Rom. din 1940-3-63.
Cas. S. III. Dec. No. 361-1940 în Pand. Săpt. din 1941 pag. 143.

5) 1942-2-118 urm.

6) în op. cit. pag. 481 urm.

communiquer à ce texte l'effet rétroactif, lequel est reconnu aux lois d'interprétation".

Rămânem deci la părerea că, odată ce legiuitorul a declarat legea ca interpretativă, judecătorul nu-i poate refuza aplicarea sub cuvânt că modifică legea iar nu o interpretează.

Este cu totul indiferent dacă legea spune că are sau nu efect retroactiv, deoarece, termenul de retroactiv este după părerea noastră sinonim cu interpretativ. Deci, ori cum ar boteza-o legiuitorul legea de, retroactivă sau de interpretativă, în finalitatea ei are același scop, de a se aplica cu efect retroactiv tuturor cauzelor în care nu s'a dat o hotărâre trecută în autoritatea de lucru judecat.

S'ar putea susține că o asemenea lege este periculoasă, deoarece, legiuitorul ar aduce atingere drepturilor câștigate. Evident, dar și legile retroactive sufăr de același viciu. Rămâne la înțelepciunea legiuitorului ca să nu uzeze de legi retroactive care sunt rău privite și care ar aduce turburări sociale. De lege ferenda, numai atunci când ordinea publică obligă la luarea de măsuri ce sunt impuse de inexorabile necesități sociale, să uzeze de aceste categorii de legi. Ori, vom vedea că ori de câte ori legiuitorul legii minelor a venit cu legi interpretative a făcut-o sub imperiul unor nevoi sociale bine definite.

Drepturile particularilor

În principiu, ca și sub legile anterioare, ca un particular să aibă drept la respectul drepturilor câștigate, se cere a îndeplini următoarele condițiuni:

1. Drepturile să fie dobândite mai înainte de promulgarea Constituției din 28 Martie 1923.

2. Să fie încuviințate cu respectul legilor și regulamentelor în vigoare la data dobândirii dreptului.

3. Să corespundă uneia din valorificările determinate de lege.

4. Să nu vătămă drepturile Statului dobândite cum s'a arătat mai sus.

Toate condițiunile acestea sunt lesne de îndeplinite, afară de condițiunea 3 a care, dacă nu se

cunosc celelalte lucrări ale legii, creiază o nedumerire interpretului.

Ce a voit legiuitorul cu o asemenea dispoziție?

Legiuitorul s'a gândit la situația unor categorii de proprietari care nu exploatează mina dar ale căror terenuri se găsesc în imediată apropiere cu mina în exploatare, care ridică foarte mult valoarea terenurilor sale.

„În această categorie intră și acei care cum-părând proprietățile, prețul dat de ei sau alte elemente edificatoare, dovedesc că ei au avut în vedere nu suprafața terenului ci bogățiile lor”.¹⁾

După arătarea condițiunilor cerute, vom vedea care sunt drepturile câștigate.

A) Proprietari

1. Drepturile asupra bituminelor.

Au drept câștigat la zăcămintele de bitumină aflate în subsolul proprietății lor:

a) Proprietarii, care la data promulgării legii minelor din 1924, aveau exploatări proprii. Dreptul lor se reduce la 50 ani de exploatare.

b) Proprietarii cari aveau exploatări proprii la data promulgării Constituției, au drept câștigat de exploatare asupra chiar terenurilor ce le au în comună dar care nu sunt încă sub exploatare, cu condiția să fie situate în comuna unde se face exploatarea.

c) Are drept câștigat la exploatare și proprietarul care deși nu mai are, la data promulgării legii, o exploatare normală, totuși la 1 August 1914, sau până la 4 Iulie 1924, avea o exploatare normală.

d) Proprietarii de terenuri ne concesionate și ne exploatate la data promulgării legii din 1924, dar care terenuri sunt pe teritoriul unei comune unde s'au făcut exploatări normale între 1 August 1914 și 4 Iulie 1924. Dreptul lor de concesiune nu poate trece de 30 ani (art. 189 al legii).

e) Chiar dacă terenurile nu sunt sub ex-

1) Raportul făcut la Cameră cu ocazia votării Constituției din 1923, după „Noua Constituție a României” de L. Moldovanu. pag. 145.

exploatare, dar sunt vecine până la o distanță maximă de 1000 metri, socotiți dela ultima sondă - în linie dreaptă - au drept de exploatare pe aceeași perioadă de timp ca la punctul d).

f) Ori care alt proprietar care a avut o mină în exploatare dar nu o mai exploatează, dar cu condiția: sau să fi fost trecut în cartea minieră sau să nu fi trecut mai mult de 10 ani dela ultima exploatare (art. 280 al legii).

g) În fine, proprietarii, care având libera dispoziție a minei la data de 4 Iulie 1924, dar le au concesionate, au deasemenea drept asupra minei pe durata indicată la punctul d).

Articolul 281 al legii, care reglementează acest drept câștigat, se deosebesc de vechile articole ale legilor anterioare prin o modificare de mare importanță.

În adevăr, articolul spune în aliniatul II următoarele:

„Se precizează că expresiunea cuprinsă în art. 262 al legii minelor din 1929 și reprodusă în acest aliniat de mai sus „și terenurile lor erau concesionate la data promulgării legii minelor din 4 Iulie 1924” trebuie interpretată în sensul că au dreptul de a dispune de bituminele aflate în subsol, numai proprietarii acelor terenuri care erau concesionate prin acte cu dată certă, în vigoare la 4 Iulie 1924 și care cuprind condițiunile de transmitere către concesionar a dreptului de exploatare a zăcămintelor din subsol.

Această dispoziție are caracter interpretativ și cu efect retroactiv“.

Această dispoziție nouă, nu numai că a dat loc la discuția dacă este sau nu retroactivă, - de neînțeles față de textul categoric al legii - dar a ridicat și problema dacă legiuitorul a înțeles a pretinde un formal act de concesiune sau este de ajuns ca să reese din ori ce alt act.

Problema s'a ridicat înaintea Comisiunii I minieră București care, a judecat că ori în ce act ar fi cuprinsă concesiunea, este aptă a recunoaște drepturi câștigate deduse din un asemenea act, dacă elementele esențiale ale concesiunii rezultă din acel act.¹⁾

1) Pandectele Române din 1928/II/99 cu nota aprobativă a Dlui avocat Al. Verzea.

Părerăa nu a fost însușită de Înalta Curte de Casație, și cu bună dreptate, hotărînd că, drepturile câștigate de o asemenea categorie de proprietari, nu sunt recunoscute decât dacă dreptul lor rezultă din un formal act de concesiune.

„Considerând că ori ce discuțiuni ivite în jurul art. 262 din legea minelor din 1929 au fost curmate prin dispoziția interpretativă și deci, cu efect retroactiv, a art. 281 al. II din legea minelor din 1937, prin care se precizează că, expresiunea cuprinsă în art. 262 din legea minelor din 1929 și reprodusă în al. I „și terenurile lor erau concesionate la data promulgării legii minelor din 4 Iulie 1924”, trebuie interpretată în sensul că au dreptul de a dispune de bituminele aflate în subsol numai proprietarii terenurilor concesionate prin acte cu dată certă, în vigoare la data de 4 Iulie 1924 și care cuprind condițiunile de transmitere a drepturilor zăcămintelor din subsol.....

Că așa fiind, și întrucât în speță Comisiunea de apel s. I. a. stabilit drepturile de valorificare a subsolului din litigiu pe baza contractului de arendare și actului de împărțeață, iar nu pe baza unui contract de concesiune cu dată certă, a pronunțat o decizie casabilă...²⁾

2. Drepturile asupra celorlalte minereuri.

Au drepturi câștigate:

a) Proprietarul care la data promulgării Constituției avea în curs exploatare, are drept câștigat la exploatare pe durata maximă de concesiune prevăzută în art. 214 urm. ale legii dar în nici un caz pe mai mult de 50 ani.

b) Proprietarul, ale cărui terenuri erau concesionate la data promulgării legii minelor din 1924, dacă după legile în vigoare la promulgarea Constituției, aveau libera și exclusivă dispoziție a suprafeței.

Dacă concesiunea expiră înăuntrul termenului vizat de partea II a legii, dreptul durează până la expirarea concesiunii anunțând autoritatea

2) Cas. S. III. Dec. No. 882/1940 în Pandectele Române din 1941/I/47 urm. cu nota aprobativă a Dlui Dem. Negulescu.

minieră de expirarea contractului și voința lui de a beneficia de dispozițiile art. 270 al legii.

c) Proprietarul de terenuri ne concesionate și ne exploatate la promulgarea Constituției, dacă terenul este situat într-o comună pe teritoriul căreia la 1 August 1914 sau până la 4 Iulie 1924 a fost o exploatare normală pentru aceiași substanță minieră ca aceia din subsolul proprietății sale.

d) În fine, proprietarul care, deși nu exploatează, totuși, în hotarul comunei se află o exploatare pe o rază nu mai mare de 1000 metri, dela cea mai apropiată lucrare subterană.

B) Concesionari.

1. Drepturile asupra bituminelor.

Au drepturi câștigate :

a) Concesiunile care, întrunind condițiunile generale indicate la pagina 23 și care la data promulgării legii minelor din 1924 erau în exploatare normală în intervalul dela 1 August 1914-4 Iulie 1924. Concesiunile nu pot dura mai mult de 50 de ani.

b) Concesiunile ne puse în exploatarea dar situate într-o comună, pe teritoriul căreia, între 1 August 1914-4 Iulie 1924, au fost exploatări normale. Și în acest caz, concesiuinea nu poate dura mai mult de 50 ani.

c) Concesiunile terenurilor care sunt situate în comuna unde nu au existat exploatări normale între 1 August 1914-4 Iulie 1934, se validează dacă : îndeplinesc condițiunile dela art. 246, dacă validarea a fost cerută până la 21 Martie 1937. Dacă au executat în 10 ani dela 4 Iulie 1924 lucrările necesare pentru punerea minei în exploatare normală.

De reținut că, pentru concesiuinea și exploatările aflate în comuna unde nu au existat exploatări normale până la 4 Iulie 1924, se va plăti o redevență de 4% din producția brută, cu excepția concesiuinilor consolidate sau în curs de consolidare la 4 Iulie 1924. Aceste drepturi vor trebui însă înscrise în cărțile miniere.

2. Drepturile asupra celorlalte minereuri.

Constituiesc drepturi câștigate :

a) Toate concesiuinile obținute înainte de promulgarea Constituției, fie că sunt dela Stat, fie dela particulari.

Va trebui însă se fi cerut validarea până la Iulie 1927.

Ca să mențină exploatările la nivelul intereselor naționale, legea obligă pe concesionar să mențină mina în exploatare normală sub sancțiunea desființării ei.

Durata concesiuinii nu poate trece de 50 ani.

b) Concesiunile care se află în exploatare normală la data promulgării Constituției se validează pe un termen de maximum 50 ani dacă :

1. sunt instituite cu respectul legilor și regulamentelor în vigoare la data exploatării.
2. Dacă nu vatămă drepturile Statului deduse din legile indicate mai sus,
3. dacă corespunde unei valorificări a subsolului.

Din analiza acestor principii se trage concluzia că, legiuitorul s'a depărtat de principiul restrâns al „drepturilor câștigate” cum este înțeles de dreptul comun, și prin lărgirea acestui principiu, a recunoscut ca „drepturi câștigate”, o serie de drepturi care, sunt departe de a intra în noțiunea dreptului comun.

Rămâne evident, ca, după spiritul și litera Constituției din 1938 - actualmente suspendată - să se vină cu legi noi care să pună de acord noile principii Constituționale, cu principiile normale și de curentă aplicare care guvernează drepturile miniere.

DEM. NICULESCU

PETIȚIUNEA DE EREDITATE

I. *Caracter.* Codul nostru civil nu reglementează petițiunea de ereditate, acțiune reală prin mijlocul căreia o persoană, ce se pretinde chemată la moștenire, cere dela cel care se găsește în posesiunea totalității sau a unor părți din bunurile succesoriale recunoașterea calității sale de moștenitor și predarea posesiunii acestor bunuri. (D. Alexandresco).

Pentru a exista petițiune de ereditate, acțiunea trebuie să se îndrepte împotriva unei persoane care se pretinde, ca și reclamantul, și dă-

șul moștenitor al decuiusului (moștenitor aparent) în virtutea unui titlu real, ~ dar mai slab decât al reclamantului, putativ sau uzurpat. În cazul când terțul posedă în virtutea unui titlu translativ de proprietate consimțit de către decuius, de către vreunul din moștenitorii acestuia, sau dacă posedă fără titlu, acțiunea cu care reclamantul se se îndreaptă împotriva lui este revendicarea iar nu petițiunea de ereditate, care are deci menirea de a vida prezențiunea ereditară a reclamantului prin excluderea părâtului din raportul succesoral.

Petițiunea de ereditate este o acțiune *divizibilă*, putându-se fragmenta și îndrepta numai împotriva unui moștenitor sau avea ca obiect o porțiune numai din bunurile succesoriale, această spre deosebire de partaj, care este indivizibil. Dealtfel partajul este o operațiune careia petițiunea de ereditate îi poate uneori precede, fiind de interes a se stabili în prealabil diviziunii masei succesoriale titlurile și calitatea de succesori a celor interesați. Ea poate lua ființă și în instanța de împărțeală ca o chestiune prejudicială partajului. Însă exercițiul acțiunii în petițiunea de ereditate nu este limitat în timp, astfel că ea poate fi pusă în curs și ulterior partajului moștenitorilor.

Din caracterul divizibil al petițiunii de ereditate rezultă și *relativitatea* ei, în sensul că hotărîrea ce se aduce nu poate fi ulterior invocată de către comoștenitorii fostului reclamant față de aceeași părți și invers nici aceștia nu pot opune unui nou reclamant cele decise în acțiunea anterioară.

II. *Competința* este determinată de art. 63 § 1 și 2 pr. civ., care prevede că instanța (judecătoria sau tribunalul după valoare, conform dreptului comun) locului deschiderii succesiunii este în drept a statui asupra acestei acțiuni în măsura în care ea este legată de validitatea sau invaliditatea unui testament, sau dacă este întințată anterior partajului. Pentru rest competența este reglementată conform dreptului comun (Art. 34 l. j. o., 79 al. 1 l. acc. 58, 59 pr. civ., 15 al. nr. 389-1943).

III. *Titularii acțiunii*. Petițiunea de eredi-

ate poate fi exercitată de către orice persoană cu vocațiune universală la succesiune, cum sunt moștenitorii ab intestat indiferent dacă au sau nu seziua,¹⁾ ori dacă au fost sau nu trimiși în posesiune,²⁾ dacă sunt moștenitori regulați sau succesori la bunuri, apoi legatarii universali sau cu titlu universal. Deasemeni pot uza de dânsa înstituiții contractuali prin actul de căsătorie, donatari cu titlu universal, apoi curatorii unei succesiuni vacante, cesionarii unor drepturi succesoriale, ~ nu însă și cumpărătorii unor bunuri succesoriale, care au numai acțiunea în revendicare ~, cum și creditorii în numele debitorului lor pe calea acțiunii oblice. Deasemeni are exercițiul acestei acțiuni și succesorul anomal. Moștenitorul neîmpărțit poate acționa după jurisprudența mai

1) Este de principiu că moștenitorul nesezina: și ne-trimis în posesiune poate să revendice drepturile sale succesoriale, printre care și răscumpărarea unui bun vindut cu rezerva acestei facultăți de către defunct. I se va putea opune însă în ac st caz excepțiunea de garanție trasă din art. 1377 al. 2 c. civ. (Cas. I. dec. Nr. 1203-9. VII. 1937 B. p. 549).

2) Petițiunea de ereditate se poate exercita fără a se fi cerut în prealabil punerea în posesie de către nesezinari, fiind o acțiune proprie a moștenitorului, iar nu luată din patrimoniul defunctului. (Cas. I. Nr. 213-1901 Ham Georg. II., 8).

Trimiterea în posesie este o simplă investire pe care o dă justiția, iar nu o posesie de fapt a bunurilor succesoriale, pe care moștenitorii nu o pot obține decât pe calea acțiunilor petitorii sau posesorii (Cas. I. Nr. 439-1904 Ham. Georg. II. 18), investitură care devine inutilă atunci când părțile își stabilesc drepturile succesoriale pe calea acțiunii principale în justiție (Cas. I. 19 Mai 1906 Ham. Georg. II. 19. Idem Cas. I. Nr. 2555-14 XI. 1938. B. p. 604,) căci cu ocazia cercetării acestei acțiuni, trebuind să se verifice atât titlul reclamantului cât și calitatea lui de succesor, dreptul de a cere trimiterea în posesie îi poate fi recunoscut sau refuzat prin chiar hotărîrea ce se aduce pe calea contencioasă asupra cererii principale. (Cas. I. Nr. 1166-2. VI. 1935 B. pag. 712. Idem Nr. 740-16. V. 1939 B. pag. 488. Idem Nr. 386-1939 B. pag. 335).

Procedura de punere în posesie cu toate că devine contencioasă, judecându-se în ședință publică în contradictor cu toate părțile interesate, păstrează totuși caracter de provizorat privind exclusiv posesiunea și nu prejudică asupra dreptului de moștenire însuși, așa că nu formează autoritate de lucru judecat, căci între posesoriu și petitoriu nu există identitate de obiect juridic. (Cas. I. Nr. 1070 din 13 Mai 1940. B. pag. 390).

houă a Înaltei Curți pentru porțiunea indiviză al cărei proprietar este, dar numai în scopul de a obține recunoașterea calității și întinderii dreptului său de către terț.³⁾

IV. *Dovada*. Reclamantul în acțiunea de petițiune de ereditate trebuie să stabilească în primul rând decesul decuiusului. După aceasta e îndatorat a prezenta un titlu de moștenire valabil (testament, act de însuție contractuală) și mai puternic decât al părțului. În cazul când moștenirea este nestamentară el trebuie să dovedească înrudirea sa cu defunctul într'un grad mai apropiat, care are prioritate față de părț din punctul de vedere al normelor succesiunii legale. Raportul de înrudire se probează în principal prin acte de stare civilă. Înalta Curte a fost însă foarte largă în jurisprudența ei în aceasta chestiune, acceptând proba cu martori, cu motivarea că litigiul are substrat pur patrimonial, așa că nu e cazul unei interpretări restrictive. Sub influența unei părți a doctrinei noastre (Cantacuzino), se pare că a revenit însă în ultimul timp, admitând dovada cu martori numai în cazul când raportul de filiațiune sau înrudire nu poate fi dovedit prin acte din cauza unei imposibilități de a produce extrase de stare civilă.⁴⁾ În acest cadru intră în primul rând naș-

3) Indivizarul nu poate revendica singur întreaga succesiune sau o parte determinată din ea, căci acțiunea în revendicare presupune în drept exclusiv și absolut asupra bunului, drept pe care indivizarul nu-l are, căci el aparține tuturor moștenitorilor. (Cas. I. No. 395-17. III 1935. Jurispr. In. Curți pag. 423. Idem Cas. I. No. 371-940. Pand. Rom. 4-5-1941, III, 74).

- Indivizarul poate revendica dela terțul detentor porțiunea sa proporțională de succesiune sau un bun determinat, însă nu pentru a obține delăsarea și determinarea ei materială din bunul revendicat, ci numai recunoașterea calității și întinderii dreptului său de către terț. (Cas. I. No. 629-1941. Pand. Rom. 4-1942 III. 26).

4) Art. 33 și 292 cod civil sunt aplicabile numai atunci când e vorba de dovedirea filiațiunii legitime, iar nu și în cazul stabilirii gradului de rudenie în materie de succesiune, în care caz rudenia se poate stabili prin orice probă admisă de lege, deoarece nu sunt în discuție decât interese bănești care privesc ordinea privată. (Cas. I. Nr. 1831-1929 Bulet. pag. 72. Idem Cas. I. Nr. 1122-930. B. pag. 345).

- Bine și legal a admis instanța de fond proba testimonială pentru dovedirea filiațiunii, atunci când s'a dovedit cu

terile și căsătoriile ce au avut loc în timpuri îndepărtate.

V. *Stingerea acțiunii*. Spre deosebire de acțiunea în partaj care este imprescriptibilă, petițiunea de creditate este supusă *prescripțiunii de 30 de ani* a dreptului comun, (art. 1890), începând dela data deschiderii succesiunii sau din momentul în care moștenitorul a dobândit efectiv vocația sa, de exemplu prin repudierea moștenirii de către un succesor cu drepturi mai tari.⁵⁾

Alături de această *prescripție extinctivă* mai funcționează și *prescripția achizitivă* pe baza celor două norme prevăzute în art. 1895 și 1890 cod civil și anume în rândul întâi prescripția de 10-20 ani întemeiată pe just titlu și bună credință. Această calitate o întrunește folosința aceluia care posedă în virtutea unui titlu translativ de proprietate ale cărui vicii îi sunt necunoscute. Jurisprudența Înaltei Curți a validat întotdeauna, - în baza art. 1858 pct. 4 cod civil, care admite intervertirea titlului posesiunii atunci când bunul se transferă printr'un act cu titlu universal unui posesor de bună credință -, titlul *pro herede*, considerându-l de just și putând servi de temelie prescripției achizitive de 10-20 ani.⁶⁾ Interpretarea aceasta a fost restrânsă însă și aplicațiunea prescripției achizitive de 10-20 ani, mărginită, numai față de terți străini de succesiune.

Impotriva succesorului legitimat nu se poate

certificate comunale că actele de stare civilă constatatoare a evenimentelor respective nu s'au păstrat în arhivele primăriilor. (Cas. I. No. 229-1942. Gazeta Juridică a Transilvaniei No. 21-1943).

5) Dacă o voință manifestă pentru acceptarea moștenirii din partea unei persoane eu vocație nu există în timp de 30 de ani dela deschiderea succesiunii, o atare persoană a pierdut definitiv și față de toți calitatea de moștenitor, astfel că nici dânsa nici succesorii săi nu pot avea nici un titlu pentru a revendica, impotriva unui terț care o deține, succesiunea. (Cas. I. No. 441-14. II. 1938. B. pag. 220).

6) În sistemul consacrat de legiuitorul nostru civil prin art. 1895 și 1897 comb. cu art. 1858 și 1859 succesorul chiar universal începând în persoana sa o posesiune nouă distinctă de aceea a autorului său, calitatea lui de erede constituie prin ea însăși un just titlu, care poate duce la prescripție. (Cas. I. No. 1065-1934 B. pag. 473. Idem Cas. I. No. 1586-1935. B. pag. 888).

prescrie decât conform art. 1890 cod civil adică prin 30 de ani, chiar cu bună credință și titlu, fiindcă acesta nu mai poate fi considerat ca just față de cel care exhibă unul mai puternic. La fel nu poate prescrie decât prin posesiune de 30 de ani, atât față de moștenitorul legitimat cât și față de terți, posesorul lipsit de just titlu și de bună credință.

În privința bunurilor mobiliare se aplică prescripția instantanee a art. 1909, atunci când acestea au fost achiziționate nu ca universalitate juridică, ci determinate în mod individual.

VI. *Efecte.* Consecințele juridice ale admiterii acțiunii în petițiune de ereditate trebuie studiate sub dublu aspect și anume *față de moștenitorul aparent și față de subachizitorii de drepturi din mâna acestuia.*

1. *Moștenitorul aparent* este obligat la restituirea bunurilor către adevăratul succesor în natură, sau dacă nu se mai găsesc în patrimoniul său, la plata prețului obținut împreună cu dobânzile legale dela data intentării acțiunii, atunci când posesiunea sa a fost de bună credință, sau a valorii bunului dela data acționării în cazul când a stăpânit cu rea credință. În această situațiune moștenitorul aparent răspunde și de cazul fortuit, dacă nu va putea proba că acel *casus* ar fi intervenit chiar și dacă bunul s'ar fi aflat în mâinile moștenitorului real.

Moștenitorul real are drept la restituirea *cheltuielilor necesare* în orice caz, și a celor *utile* atunci când a fost de bună credință. Între cheltuielile necesare se prenumără și plata datoriilor defunctului sau a succesiunii făcută de către moștenitor. *Cheltuielile voluptuarii* vor fi restituite succesorului aparent de bună credință, până când cel care a posedat moștenirea de rea credință are drept să ia și să ducă cu sine (*jus tollendi*) ceea ce se poate ridica fără degradarea bunului.

În privința *stricăciunilor* suferite de bun posesorul de bună credință răspunde numai în limite în care acestea i-au adus vreun folos, până când moștenitorul aparent care a exercitat o posesiune de rea credință răspunde de orice daună cauzată chiar fără culpa sa sau prin caz fortuit,

dacă nu va putea proba că acel *casus* ar fi intervenit și dacă bunul s'ar fi găsit în detențiunea moștenitorului real.

În privința *fructelor*, moștenitorul aparent de bună credință este ținut la restituire numai dela data intentării acțiunii, până când cel care a cules de rea credință fructele bunurilor succeșorale este ținut să restituie nu numai pe cele percepute, ci și pe acelea de care ar fi putut să se bucure dacă ar fi administrat bunul cu diligența unui bun gospodar. Aceste aplicațiuni rezultă din principiile generale de drept, din normele privitoare la posesiunea de bună și de rea credință îndeosebi, dispozițiunile referitoare la absență, quasi contracte, delicta, stingerea obligațiunilor și la răspunderea cumpărătorului (art. 117, 123, 484-487, 494, 995-999, 1156 și 1343 c. civ.)

Moștenitorul adevărat poate uni posesiunea sa cu a moștenitorului aparent în vederea prescripțiunii și a posibilității de a exercita acțiunea posesorie, eredeile aparent fiind considerat în ceea ce privește posesiunea ca autor al moștenitorului adevărat, printr'o ficțiune, căci între dânsii nu există un raport efectiv derivativ de drepturi.

2. În ceea ce privește *actele juridice ale moștenitorului aparent* chestiunea prezintă în multe privințe dificultăți.

Soluțiuni precise servite de legiuitor avem numai asupra a două situațiuni și anume în ceea ce privește bunurile mobile considerate în individualitatea lor, a căror instrăinare se validează în aceste condițiuni pe baza prescripției achizitive a art. 1909, rămânând moștenitorului real numai acțiunea pentru valoarea bunului după distincțiile arătate mai sus, cum și în privința plății făcute de către debitor cu bună credință în mâinile posesorului titlului de creanță (art. 1097), adică a moștenitorului creditor-aparent, care a fost de asemenea validată de jurisprudență.

Actele conservatorii și de administrație consimțite de către moștenitorul aparent au fost după echitate menținute în majoritate de către jurisprudență. Prin *moștenitor aparent* se înțelege acela care s'a pus sau a fost pus în posesi-

siunea succesiunii în baza unui titlu real, ~ dar care ulterior s'a dovedit inferior ca valoare juridică celui exhibit de către reclamant, ~ putativ sau uzurpat și care s'a comportat ca succesor și a fost considerat ca atare de către întreaga comunitate socială. Consacrarea instituției moștenitorului aparent se întemeiază pe principiul de drept concretizat în adagiul „*error communis facit jus*”, constituind alături de societatea de fapt, mandatul aparent, proprietatea aparentă și căsătoria putativă, una din cele mai interesante aplicațiuni a eticei și echității cum și a protecției buneii credințe în drept. (Ă se vedea istoricul acestei chestiuni și material bibliografic în următoarele studii: *Traian Ionașcu* Introducere la un curs aprofundat despre ideea de aparență și rolul său în dreptul civil modern românesc. București, 1943 și în *Curierul judiciar* No. 4 și 5/1943. *C. St. Tomulescu* Eredede aparent în dreptul roman publ. în *Curierul jud.* No. 7/1939, *T. Bogdănescu* Error comunis facit jus publ. în *Pandect. rom.* 1940. IV. 145. *E. Prescurea* Notă în *Pandectele române* 4-5/1939. II. 77).

Instrăinările cu titlu gratuit făcute de către succesorul aparent au fost considerate în mod general ca nevalabile în urma evingerii transmitentului, în baza principiilor „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*” și „*resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis*”. În această condițiuni actul de transfer se anulează la cererea adevăratului moștenitor, iar bunul intră în patrimoniul acestuia liber de orice sarcini.

Când însă instrăinarea a fost consimțită cu *titlu oneros* de către eredele aparent, deși pe baza principiilor de drept arătate soluțiunea ar trebui să fie aceeași, jurisprudența a derogat totuși, ~ în lipsa unui îndreptar legislativ din considerațiuni de utilitate socială, de echitate, de ușurare a creditului și comerțului juridic, ~ dela aplicațiunea lor integrală, validând cu începere dela 15 Martie 1902, împotriva opiniei marelui nostru jurisconsult D. Alexandresco, instrăinarea sau grevarea cu sarcini a bunului indiferent dacă moștenitorul aparent a fost de bună sau de rea credință

la instrăinare, această împrejurare neputând avea nici o influență asupra situației juridice a celui de al treilea. Aceasta în afară de condiția arătată, ~ adică a *onerosității convenției*, cu respectul a încă următoarele cerințe: a) Terțul să fi fost de *bună credință în momentul achiziției*, ~ aplicându-se principiul *mala fides superveniens non nocet*, ~ bună credință care este rezumată conform art. 1899 cod. civil, b) apoi victima unei *erori comune și inevitabile*, adică de general efect social și c) instrăinarea să fi fost făcută *cu titlu particular*.⁷⁾ Achizitorul unei întregi mase succesoriale nu poate fi considerat ce terț față de adevăratul moștenitor, figura lui juridică luând conturul unui continuator al personalității juridice a autorului său, calitate în care rezultatul examenului critic a situației juridice a acestuia îi este fără discuție opozabil.⁸⁾ Este deasemeni considerată opozabilă moștenitorului real achizițiunea de proprietate obținută în aceste condițiuni prin vânzare silită.

7) Achizițiunile pe care terții le fac de bună credință dela un erede aparent sunt valabile numai dacă terții achizitori, deși au depus diligența obișnuită pentru actele ce au încheiat, s'au găsit totuși într-o eroare neînălăturabilă asupra calității de erede a transmitătorului. (Cas. I. No. 998-1931. Jurisprudența generală No. 4-1932. Idem Cas. I. No. 1297-1931. B. pag. 1830).

~ În afară de condițiile mai sus arătate nici o altă restricțiune nu poate fi impusă subachizitorului dela moștenitorul aparent, ca de ex. capacitatea juridică a moștenitorului real, imputabilitatea lipsei de diligență a acestuia sau durata scurtă a posesiunii bunului succesor al de către eredele aparent până la instrăinare. Aceste chestiuni nu constituie condițiuni esențiale pentru validarea dreptului subachizitorului, ci pot avea cel-mulț influență asupra caracterului posesiunii terțului achizitor. (Cas. I. No. 629 din 19. V. 1936. B. pag. 364).

8) E constant în drept că posesiunea publică, notorie și necontestată în persoana unui moștenitor aparent produce o excepție de bună credință suficientă pentru a proteja achizițiile terților, dacă aceștia au fost de bună credință și s'au găsit în fața unei erori de neînălăturat. Această favoarea nu poate fi extinsă asupra cumpărătorilor de drepturi succesoriale, deoarece, pe deoparte potrivit art. 1399 o asemenea vânzare presupune realitatea titlului de moștenitor în persoana vânzătorului, care e obligat să-i garanteze existența, iar pe de altă parte cumpărătorul trebuie să cerceteze și să se convingă de întinderea drepturilor succesoriale ale vânzătorului. (Cas. I. No. 197-1931. B. pag. 153).

Validarea actelor oneroase de înstrăinare consimțite de către eredele aparent în favorul unui terț de bună credință este conformă și normelor dreptului funciar în vigoare în provinciile de dincoace de Carpați, așa că în Ardeal și Banat nu se vor ivi în urma extinderii legislațiunii române schimbări în această privință, normele de drept ale regimului funciar protejând în mod identic cu soluțiunea adoptată în jurisprudența română pe achizitorul de bună credință cu titlu oneros. Codul civ. rom. din 6 Septemvrie 1940 consacră de asemeni de o manieră generală aplicațiunea principiului *error communis...*, prevăzând în art. 8 următoarele: „Când cineva împărtaşind credința obștească, a crezut că o persoană are un anume drept sau o anumită calitate juridică, instanța judecătorească ținând seama de împrejurări, va putea hotări că actul încheiat în această eroare va produce față de cel amăgit aceleași efecte ca și când ar fi valabil, dacă desființarea lui iar produce vreo pagubă“.

În ceea ce privește acțiunea subdobânditorului de bună credință și cu titlu oneros dela eredele real împotriva terțului subachizitor de drepturi dele eredele aparent s'a emis opiniunea că aceasta este admisibilă. Nu este indicat a se respecta în acest caz înstrăinarea consimțită de către eredele aperlent. deoarece ambele părți litigante sunt achizitori cu titlu oneros, iar excepțiunea care apăra pe terțul subdobânditor dela moștenitorul aparent având caracter personal și operând deci numai față de moștenitorul real, nu mai poate fi opusă subachizitorului de drepturi dela acesta, iar sub raportul echității nici unul dintre subachizitori nu se consideră preferat celui-lalt, căci ambii luptă pentru a înlătura un prejudiciu, de producerea căruia nu pot deopotrivă fi ținuti răspunzători. (A se vedea în această privință E. Prescurea în nota precitată).

VII. *Dreptul local.* Petițiunea de ereditate este o acțiune veche, cunoscută încă din dreptul roman și care n'a suferit alterări importante în cursul timpului. De aceea nici între dispozițiunile dreptului român pedeoparte și normele dreptului local, care a fost în vigoare în teritoriile de din-

coace de Carpați înainte de 15 Septembrie 1943, nu găsim aproape deosebiri.

Codul civil austriac consacră această instituțiune în art. 823, care prevede că cel ce se pune în posesiunea succesiunii poate fi acționat de către titularul unui drept mai puternic succesoral. Acțiunea este *divizibilă* ca și în dreptul român. Acțiunea pentru nulitatea testamentului sau pentru valorificarea porțiunii legitime se prescrie conform art. 1487 în termen de 3 ani. Jurisprudența a statorit că acesta nu începe însă a curge dela data deschiderii succesiunii, dat fiind că în acest sistem de drept succesiunea (hereditas iacens) continuă câtva timp personalitatea defunctului, ci dela publicarea testamentului, dela darea declarației de moștenire sau dela înmanuarea deciziunii de îndrumare la proces. Prin această prescripție se creează numai o *excepțiune* față de cel ce revendică moștenirea, dar nu se prescrie (pierde) dreptul însuși. Prescripțiunea nu se întreprinde prin procedura succesorală ce se pune în curs după defunct, ci numai prin recunoaștere sau punerea în curs a acțiunii, incuviințată apoi prin hotărîre de irevocabilă autoritate. Prescripțiunea nu începe a curge sau e suspendată față de incapacității cărora nu li s'a numit protector legal, apoi atât timp cât interesele acestora în moștenire sunt contrare celor puși sub protecțiunea lor, cum și atunci când activitatea instanțelor este suspendată din *cauză de forță majoră*.

Distinct de această *prescripțiune extincțivă* funcționează *prescripțiunea achizitivă* (*uzucapiunea*) de 30 (art. 1471) sau 40 ani (art. 1472 față de Stat și comunitățile publice organizate) în privința imobilelor, și de 3 (art. 1466) sau 6 ani (art. 1472 după distincțiunile de mai sus) în ceea ce privește mobilele în folosul posesorului care nu și-a legitimat calitatea de succesor. În afară de acestea se mai cunoaște prescripția tabulară de 3 ani prevăzută de art. 150 al regul. c. f. în favorul achizitorului întabulat dela un proprietar funciar, prescripție care operează însă numai când achizitorul este de bună credință. Când anterior acțiunii de validitate a porțiunii legitime reclamațiunea pusese în curs o cerere pentru anularea

testamentului în termenul legal de 3 ani, acțiunea secundă nu poate fi considerată ce prescrisă prin trecerea acestui termen, exercițiul ei fiind suspendat pentru durata acestei perioade de timp.

Problema fructelor și cheltuelilor se va rezolva ca și în dreptul român după calitatea de bună sau de rea credință a posesorului bunurilor succesoriale (art. 824).

Acelaș text de lege rezolvă și chestiunea drepturilor dobândite de către terți din partea moștenitorului aparent, validându-le - ca și în dreptul român - dacă au fost obținute cu titlu oneros și de bună credință.

In dreptul civil maghiar normele în vigoare sunt identice cu cele ale codului civil austriac mai sus arătate, exceptând termenul de prescripție care este de 32 ani și începe a curge dela data deschiderii succesiunii.

EUGEN PANTEA

BIBLIOGRAFIE

MINISTERUL JUSTIȚIEI: *Codul de procedură civilă și legea judecătorilor de ocoale, cu observațiuni, note și jurisprudență. Notă introductivă de Dl. Ioan C. Marinescu, Ministru Justiției. București. Tiparul românesc. 1944.*

Pentru a asigura buna aplicare a legilor române, extinse la 23 Iunie 1943 dincoace de Carpați, *Dl. Ministru Ioan C. Marinescu*, a hotărât publicarea codurilor unificate, cu dispozițiunile transitorii și cu cele ale vechilor legi, menținute încă în vigoare precum și cu adaos de note și jurisprudență. Intocmirea acestor coduri în modul arătat a fost încredințată Curților de Apel din Transilvania: Codul civil: Curților de Apel Timișoara-Arad; codul comercial: Curții de Apel Brașov și Codul de procedură civilă Curții de Apel Cluj-Sibiu.

Primul care a văzut lumina tiparului e Codul de procedură civilă, întocmit de Curtea de Apel Cluj-Sibiu, sub privegherea Dlui Prim-președinte Dr. Ioan Papp și revizuit de către o comisiune superioară, compusă din Dnii Alexandru Macarovici, Spiridon Popescu, Aureliu Căpățină și Alexandru Costin, consilieri la Înalta Curte de Casație și Justiție.

În introducerea lucrării, *Dl. Ministru Ioan C. Marinescu*, făcând un istoric al sistemului de procedură civilă română, scoate în relief momentele sale principale.

La 7 Decembrie 1865 a fost pus în aplicare codul de procedură civilă română, prelucrat de către *Vasile Boerescu*, după procedura civilă din 29 Septembrie 1819 a Cantonului din Geneva. În 1900 acest cod a fost radical modificat de către profesorul *C. Disescu* și apoi completat prin trei legi de accelerare: legea *Mârzescu* din 1925, legea *Gr. Junian* din 1929 și legea Dlui Ministru *Marinescu*, publicată la 23 Iunie 1943.

„Aceste trei legi de accelerare, spune *Dl. Ministru Ioan C. Marinescu*, au făcut pe rând un singur corp cu codul nostru de procedură civilă, dând sistemului procedural român o mișcare de evoluție continuă și de potrivire la necesitățile juridice ale timpului, realizând astfel un constant progres în fixarea normelor celor mai simple, celor mai rezeși și celor mai eficace pentru soluționarea litigiilor”.

Astfel se poate constata azi, cu o legitimă mândrie, că vechiul cod dela 1865, care poartă pecetia atâtor nume ilustre în domeniul dreptului, s'a dezvoltat organic, adaptându-se mereu realităților noastre și satisfăcând nevoile momentului, pentru o bună distribuire a justiției.

Dându-se toată atenția acestei ediții oficiale, articolele codului de procedură civilă, s'au copiat direct după ediția Ministerului Justiției din 1900. Alături de aceste texte, la locul corespunzător, sunt trecute textele din legea accelerării din 1943 și legile cu caracter procedural extinse, sau rămasse în vigoare. La fiecare articol de lege extins, s'a reprodus textul vechiu din procedura civilă ardeleană, iar pentru găsirea lesnicioasă a corespondențelor, la sfârșitul lucrării s'a întocmit un index de corespondența textelor din Codul de procedură civilă ardeleană, cu textele din legile române sub cari se găsesc citate sau reproduse și un al doilea index de corespondența textelor din legea accelerării, cu textele din codul de procedură civilă.

Sub fiecare articol se dau note și jurisprudență adunată, de Dnii Gheorghe Istrati și Chirion Banda, consilieri la Curtea de Apel Cluj-Sibiu, Viorel Alămoreanu, Ioan Huzun, Mihail Vaida, Virgil Albescu, Titu Fătu, Aurel Vulcu, Simion Iacobescu și Petre Abrudan, judecători la Tribunalul Cluj-Sibiu. Pentru ușurarea cercetărilor și în special, a instanțelor din provincie, jurisprudența la care se face referință este, în cea mai mare parte, a Înaltei Curți de Casație.

Notele, desigur, nu au un caracter oficial. Prin ele s'a urmărit doar a se da, în timpul aceastei de tranziție, informațiunile pe care, chiar ma-

gistrații chemați a aplica noile legi, le-au găsit necesare.

Privitor la procedura civilă română și legile de accelerare, există o bogată doctrină și jurisprudență la care adnotatorii au făcut referință. În ce privește puținele dispozițiuni din textele vechi locale rămase în vigoare, integrarea lor în leguirile extinse și discuția principială a problemelor puse de perioada de tranziție, sarcina lor a fost mai grea, de oarece doctrina codurilor locale a fost puțin dezvoltată iar cele două sisteme, adeseori opuse, nu sunt ușor de conciliat. În timpul scurt, cât a fost la dispoziție, s'a făcut însă și în acest domeniu, tot ce era necesar, pentru ca aplicarea legii să se facă tot cu mai multă siguranță și în spiritul urmărit de legea de extindere.

Desigur, noul cod de procedură civilă adnotat, nu dispensează pe magistrați și avocați de citirea și aprofundarea materiei din tratatele și monografiile de procedură civilă cunoscute. El oferă însă tuturor, trebuie cu mândrie colegială să mărturisim, texte precise, complete și însoțite de note și jurisprudență necesară bunei lor aplicări, reprezentând astfel pentru practicienii dreptului o adevărată călăuză juridică în dificilele dar atât de importante probleme ridicate de această ramură ai dreptului privat care e procedura civilă.

REDACȚIA

DEM. NEGULESCU: *Tratat teoretic și practic despre ordonanțelor prezidențiale de referat.*

Prin art. 67 legea accelerării din 23 Iulie 1943 s'a introdus, deodată cu extinderea legislației române în Ardeal și Banat, și în aceste provincii instituțiunea ordonanței de referat prev. de art. 66 bis. pr. civ. rom. Deaceea, dacă lucrarea dlui Dem. Negulescu ce prezentăm este utilă și valoroasă prin conținutul ei chiar, ea este cu atât mai mult binevenită pentru lumea juridică a acestor provincii, lipsită de tradiția acestei instituțiuni procedurale și care se cere deci inițiată în teoria și practica acestei materii.

După o definiție a lui Garsonnet, ordonanța prezidențială de referat constă în dreptul ce se acordă unor magistrați de a statua singuri și în condițiuni excepționale de simple și rapide asupra unor chestiuni litigioase, a căror rezolvare nu suferă întârziere. Ea are avantajul de a proteja prompt drepturile periclitate în exercițiul lor normal, de a preveni și stinge un mare număr de litigii cum și

de a asigura aducerea la îndeplinire a unor titluri executorii pe calea unei justiții eficiente și rapide.

Caracteristica generală a ordonanței prezidențiale de referat este de a aparține domeniului jurisdicției, iar nu puterii de a comanda (imperium) a magistratului, ordonanța fiind o adevărată hotărâre, iar nu un simplu act de administrație judecătorească. S'a discutat mult dacă intră în cadrul jurisdicției contencioase sau are caracter grațios. Distincțiunea dintre acestea, extrem de dificilă și discutată în principiu, după formula care ni se pare mai acreditată în drept, ar fi oferită de Garsonnet și Laurent, după cari procedura contencioasă este aceea în care există un litigiu, - adică o contestație reală sau aparentă a unui drept - între două sau mai multe persoane, ale căror drepturi sau obligațiuni cată a fi stabilite, iar procedura grațioasă este aceea jurisdicție în care activitatea judecătorului are de obiect de a conserva drepturile, în afară de orice litigiu, prin măsuri de constatare, protejare, tutelă sau control. După acest criteriu încadrarea ordonanței prezidențiale de referat în ordinul grațios este evidentă. Măsurile ce se iau pe această cale au caracter provizoriu, dar nu în sensul că ar avea o aplicațiune limitată în timp sau că prin valoarea lor obiectivă nu s'ar putea cauza eventual părții intimăte o pierdere ireparabilă, ci în înțelesul că acestea se mențin în vigoare până când cel prejudiciat nu înțelege să vizeze litigiul pe care ordonanța se grefează și să le anuleze eventual pe calea unei cereri contencioase principale. Angajând grațios instanța, cererea de referat nu întrerupe prescripția extinctivă, neîndeplind condițiunile art. 1868 cod civ. rom., deci hotărârea ce se aduce în această materie nu intră în puterea lucrului judecat, obținând o autoritate relativă numai, în sensul că atât timp cât se menține în ființă situația de fapt și de drept care a fost supusă cercetării în ordonanța obținută, nu se poate solicita o nouă intervenție a justiției pe această cale. Și nici din oficiu magistratul nu poate reveni asupra măsurii încuviințate, decât cel mult pentru a lămurii părțile obscure.

Procedura ordonanței prezidențiale de referat poate avea loc și atunci când părțile se găsesc deja angajate pe calea litigiului contencios, - intru cât și în cursul duratei acestuia se poate ivi necesitatea intervenției urgente a justiției în scopul protejării unui drept care ar fi periclitat prin întârziere -, dar ea este exclusă atunci când cel interesat are la îndemână alt mijloc procedural eficient și rapid (ex. contestația la executare) pentru ocrotirea dreptului său.

Textul art. 66 bis alin. 2 pr. civ. rom. -

care e sediul materiei - permite în două cazuri intervenția de referat a justiției, atunci când la temeiul măsurilor solicitate este așezată *urgența* și anume pentru *proteguirea unor drepturi ce s'ar păgubi prin întârziere* și în al doilea rând *în scopul înlăturării piedicilor ca se pun executării unui titlu*.

Asupra măsurilor din categoria întâi s'a stabilit că ele nu trebuie să aibă caracter exclusiv conservator, că se poate decide în cadrul acestora asupra excepțiunii privitoare la calitatea părților, că nu se poate interpreta pe această cale un text de lege obscur, al cărui sens e supus unei serioase controverse, că părțitul poate fi - cu multă precauție bineînțeles - obligat și la acte în faciendo, și că se poate interveni pe această cale și pentru protejarea unui drept recunoscut de o hotărîre străină, chiar fără ca aceasta să fi obținut executorul legal, deoarece prin aceasta se protejează în fond o stare de fapt și nu se execută acea deciziune. În materie de *drepturi de familie* intervenția judecătorului de referat este destul de frecventă. Ea privește neînțelegerile dintre soți în timpul căsătoriei referitoare la readucerea soției (chestiune dificală și extrem de controversată) și a copiilor comuni la domiciliul tatălui; apoi în cursul duratei procesului de divorț, referindu-se la reședința femeii sau bărbatului, - cu expulsarea eventuală a unuia din domiciliul conjugal, - la remiterea efectelor personale ale femeii, la așezarea copiilor și la obligația alimentară, care pe această cale nu poate fi acordată, - pentru a nu prejudeca fondul, - decât într'o sumă globală unică, cât și după divorț privitoare la vizitarea copiilor. Apoi neînțelegerile mai largi familiare dintre ascendenți și descendenți privitoare la pensii și ajutoare alimentare, și vizitarea copiilor, și în ceea ce privește constituirea consiliului de familie, cum și cele privitoare la înmormântări (forme și loc). În ceea ce privește, *proprietatea* judecătorul de referat nu poate interveni; aceasta nu o poate face decât pentru a proteja posesiunea de tulburări sau acte de uzurpare. În privința predării înscrisurilor sau scrisorilor se pot lua deasemeni măsuri chibzuite, ținând seama că materialmente scrisoarea aparține în proprietate destinatarului dela primire, dar din punct de vedere intelectual ea continuă a ține de patrimoniul expeditorului, așa încât cuprinsul ei nu poate fi în mod abuziv dat publicității, și aceasta cu atât mai mult atunci când e vorba de scrisori cu caracter confidențial. Coreșpondența copiilor minori poate fi interceptată cu autorizația președintelui de referat de către pă-

rînte sau tutore. Soluția negativă predomină însă în ceea ce privește scrisorile soției sau soțului. Pe cale de ordonanță prezidențială se mai poate interveni pentru *asigurarea probelor* prin expertiză și constatări locale, atunci când acestea apar ca fiind de o extremă urgență, când și procedura anchetei în futurum ar fi tardivă. Frecventă este aplicațiunea referatului în materia *conflictelor dintre proprietari și chiriași* în cursul duratei contractului (de ex. în ceea ce privește autorizarea locatarului de a se introduce în imobil sau de a-l părăsi, proprietarului de a vizita clădirea, de a face reparații urgente, așezarea unei firme, reîntegrarea chirieșului expulsat cu forța, sechestrarea mobilierului locatarului etc.), sau după desființarea acestuia, cum și pentru vidarea conflictelor dintre chiriași. Apoi în privința neînțelegerilor ce se pot ivi în ceea ce privește întreținerea zidului comun sau privitor la construcțiunile insalubre sau periculoase aflătoare la hotarul proprietăților, cum și a exercițiului servituților. Neînțelegerile ce apar *în contractele de locațiune de lucrări* adică între proprietari și arhitecți sau constructori și *în contractele de muncă* (locațiune de servicii) între patron și salariați sunt deasemeni susceptibile uneori de a fi provizoriu rezolvate (de ex. prin suspendarea lucrărilor) în cazuri de urgență pe calea ordonanței de referat. Procedura aceasta se mai aplică apoi cu bun rezultat pentru înlăturarea dificultăților ivite cu ocazia *punerii siglilor* sau desigilării, sau cu ocazia inventarierii unei averi (incadrarea vreunui bun în lucrare, deplasarea lui etc). Nu se poate obține însă numirea unui sechestrul judiciar sau asigurător pe calea ordonanței de referat, fiind în vigoare în această materie procedura specială prevăzută de art. 610 și urm. pr. civ. rom., decât în caz de extremă urgență, atunci când s'a solicitat sechestrul și până la rezolvarea acestei cereri. În general sechestrul astfel numit nu poate face decât acte de administrație. Doctrina și jurisprudența noastră admit unanim, spre deosebire de dreptul francez, *dauna cominatorie* ca măsură de constrângere împotriva debitorului în referat a unei obligațiuni de a face care se dovedește recalci-trant. Nu se poate înființa sau desființa o *poprire* prin ordonanță de referat, dar în cazuri urgente și când nu se prejudică fondul intervenția pe această cale a magistratului este admisibilă în exercițiul ei în scopul conservării dreptului. În *materie come cială* ordonanța de referat e prevăzută în art. 71 cod comercial, dar poate avea loc - cu respectarea cerințelor de principiu - în general în materie de vânzare cumpărare, gaj (apro-

piat fără autorizarea justiției, art. 488), sechestrul (aplicat abuziv), concordat (pentru a-i asigura executarea), și societăți comerciale (numirea unui administrator provizoriu în caz când între asociați sunt neînțelegeri grave întârziind luarea măsurilor definitive, ~ astfel că societatea este împiedecată de a funcționa normal, ~ vederea registrelor, ordonarea inventarului, convocarea în anumite cazuri a adunării generale, suspendarea executării hotărârilor ei vădit contrare actului constitutiv, statutelor sau legii, art. 165 cod comercial).

A doua categorie de ordonanțe de referat prevăzute de art. 66 bis alin. 2 pr. civ. sunt cele date în scopul înlăturării dificultăților ivite cu ocazia aducerii la îndeplinire a unui titlu executoriu. După majoritatea doctrinei și jurisprudenței noastre este necesară și în acest caz, conform construcției textului, urgența. S'a discutat dacă se poate suspenda pe această cale executarea unui act administrativ de autoritate atacat în contencios. În doctrina noastră s'au pronunțat pentru soluția afirmativă profesorii Negulescu, Rarincescu, Alexianu, Vermeulen, avocat Seb. Teodorescu (Chișinău) cum și autorul acestui tratat într'un documentat capitol. Opinia contrară o găsim susținută de d-nii profesor A. Teodorescu, consilier E. Petit și avocat Mircea Enăchescu. Înalta Curte a îmbrățișat în anii 1934 și 1937, după cât arată autorul, interpretarea restrictivă.

Dificultățile ce se pot ivi, necesitând intervenția urgentă și cu caracter provizoriu a magistratului, aparțin fie titlului însuși (lipsa sau viciul lui, greutăți în aplicarea lui pe teren necesitând intervenția unui tehnician expert, incertitudinea asupra quantumului creanței, de exemplu privitor la cifra dobânzilor, stingerea totală sau parțială a creanței) sau cursului însuși al procedurii de urmărire, de exemplu lipsa formalităților preliminară (somațiunea), existența unei căi suspensive de atac, nedepunerea cauției ~ când execuția a fost astfel incuviințată, ~ sechestrarea unor bunuri neurmăribile, numirea unui custode sau gardian asupra bunurilor devenită necesară prin abandonul lor sau dispariția debitorului, nerespectarea termenelor de vânzare (art. 434 pr. civ. 2-4 săptămâni dela sechestrul în materie mobilă), acordarea de mici ajutoare alimentare debitorului desesizat de bunuri, ordonarea unor măsuri de publicitate cu ocazia vânzării, expulzarea fostului proprietar reînstatat samavolnic în posesiune etc. Măsurile ce se pot lua în acest cadru sunt: suspendarea provizorie a executării, dar după majoritatea jurisprudenței nu și a exe-

cuției provizorii, și acordarea unui scurt termen de grație (în acest sens și E. Petit).

Se tratează apoi atât *condițiile generale de exercițiu* a ordonanței de referat, *interes* (concretizat prin paguba mai mult sau mai puțin ireparabilă la care s'ar expune partea dacă nu ar pune în mișcare organele acestei jurisdicții), *calitate* (facultatea legală de a acționa în justiție) și *capacitate*, ~ admitându-se aproape generale derogări dela prevederile dreptului comun, dată fiind specialitatea materiei ~, cât și *condițiile speciale: urgența* (adică, ~ după o hotărâre a Înaltei Curți ~ „necesitatea care nu suferă nici o întârziere, pentru că partea care recurge la această cale ar fi amenințată de un prejudiciu de mare gravitate și iminent, prejudiciu care nu ar putea fi evitat printr'o chemare obișnuită în judecată, oricât de scurt termen de înfățișare i s'ar acorda”) ~ chestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a judecătorilor fondului, care trebuie însă constatată și motivată la speță ~, *aparența dreptului*, comportând o sumară examinare a titlurilor exhibate de părți, și neprejudicarea fondului prin măsurile ce se iau, prin rezolvarea unor pretențiuni cari prin felul cum sunt formulate întrunesc elementele unei cereri contencioase principale; după aceasta urmează *competința*, care e aceea a președintelui tribunalului sau curții competente în materie după dreptul comun (inclusiv materia dată în competența judecătoriei, care nu are conform procedurii civile atribuțiuni de referat), cu o însemnată excepțiune, potrivit căreia se privește competent și președintele instanței dela locul unde măsura solicitată trebuie pusă în aplicare. Actele administrative de gestiune și simplele căi de fapt, adică abuzurile comise în marginea unui act administrativ de autoritate, sunt și ele susceptibile de intervenția judecătoreului de referat.

În titlurile finale se studiază *procedura* ordonanțelor: *modul de sesizare*, *citarea* (facultativă și numai pentru informații), *procedura de judecată*, ~ din care verificarea de scripte este exclusă, ~ *probele*, ~ ce se pot administra conform dreptului comun, cu excepția jurământului decisoriu și estimatoriu (zenobian), cari sunt incompatibile cu structura și caracterul provizoriu al acestei instituțiuni, ~ *participarea ministerului public* ~ necesară și în această procedură în cazurile cerute de lege, *căile de atac*, ~ cu recursul admis omisso medio și cu excluderea revizuirii, ~ cum și *puterea executorie* de plin drept a hotărârilor în virtutea legii, fără investire și somațiune. În ce privește *cheltuelile de judecată* și *cererile incidente* acestea se rezolvă conform dreptului

comun, cu excepția chemării în garanție care e inadmisibilă, dat fiind că prin ordonanțe se iau numai măsuri provizorii care nu tranșează fondul.

Iată rezumat conținutul atât de prețioasei lucrări a Dlui D. Negulescu - complexă și înțocmită pe baza unui bogat material informativ doctrinar și jurisprudențial român și străin, - care, suntem convinși, va călăuzi ferm pașii lumii juridice din provinciile noastre alipite în acest început de viață nouă de drept.

Legea nouă a accelerării (art. 67 și 68) are anumite prevederi deosebite de dispozițiile procedurii civile române pe baza cărora este alcătuit tratatul recensat, prevederi pe care credem că este folositor a le sublinia în treacăt la acest sfârșit de cronică, și care reprezintă în general un progres principal și o ameliorare a textelor, astfel că aplicată în această formă, cu grije și prudență, ordonanța de referat va da desigur cele mai bune rezultate și în Ardeal și Banat. Spre deosebire de statul legislativ anterior ordonanța de referat poate fi luată și de către judecătorul de ocol în limitele competenței lui materiale. Apoi ea mai poate interveni, în afară de cele două temeuri arătate prevăzute în art. 66 bis pr. civ. rom. și într'un al treilea scop și anume *pentru a se evita o pagubă iminentă și ireparabilă*. S'a abandonat sistemul căii de atac facultative, apelul sau recursul omisso medio, prevăzându-se apelul și apoi succesiv recursul, ambele în cinci zile dela pronunțare respectiv comunicare pentru partea lipsă, cu excepția ordonanței dată de judecătorul de ocol, care este atacabilă cu apel sau recurs după cum fondul dreptului este de competența acestuia în primă sau ultimă instanță. S'a derogat deasemeni dela sistemul citării facultative a părților în prima instanță în vigoare până azi, în ceea ce privește ordonanța dată de către judecătorul de ocol, în fața căruia citarea părților este obligatoriu prevăzută. S'a precizat, însușindu-se în general elaborările jurisprudenței, că ordonanța poate fi dată chiar atunci când există proces asupra fondului dreptului; că cel care emite ordonanța este obligat a hotări dacă executarea ei trebuie sau nu să fie precedată de somație sau dacă acordă intimatului un termen pentru executarea ei voluntară; că executarea se poate suspenda în apel cu dare de cauțiune și că supleantul și ajutorul de judecător nu este autorizat a lua această măsură procesuală.

EUGEN PANTEA

O GREANGĂ: *Jurisprudența Curții de Casație în legislația muncii.*

Un alt volum a cărui apariție merită a fi semnalată este culegerea din jurisprudența Înaltei Curți pe anii 1920-1940 privind legislația muncii făcută de către dl Ovidiu Creangă, un cunoscut magistrat specializat în problemele de muncă, apărută în anul 1942 cu un cuvânt introductiv al dlui Eugen Petit, consilier al Înaltei Curți și președinte al Comisiunii superioare de arbitraj.

Volumul aduce într'o îngrijită tehnică și pe o hârtie aleasă, aranjate alfabetic după materie, cu sumarii indicative și cu indicatoriu rezumativ la fiecare apasă, cum și un index general final al locului de inserare a jurisprudențelor după legi și articole, un număr de 112 deciziuni ale Înaltei Curți privind 18 legi, decrete legi și regulamente, dintre care cele mai multe privesc evident prevederile legii și regulamentului contractelor de muncă și legii jurisdicției muncii, după care urmează legea pentru reglementarea conflictelor de muncă, legea repaosului duminical, legea pentru ocrotirea muncii minorilor și femeilor și pentru durată muncii, legea pentru protejirea muncii indigene, legea pentru asigurarea plății lucrului efectuat ș. a.

Parcurend această lucrare ai ocazia de a-ți apropia interpretarea pe care suprema instanță a dat-o timp de 20 ani diferitelor aspecte juridice ale problemelor sociale și muncitorești, ce s'au pus cu o vigoare deosebită uneori în epoca postbelică 1920-1940, și să urmărești rezolvarea pe cale jurisprudențială a unor interesante controverse ivite în aplicarea legislației noastre de muncă, cum este de ex. cumulul despăgubirilor de prejudiciu abuziv al dreptului de denunțare a contractului, definirea caracterului juridic al gratificației, aplicarea extensivă a prescripției de 3 ani prevăzută de art. 73 din legea contractelor de muncă la ori ce pretenție de muncă, iar nu numai la salariu sau parte de beneficiu - cum se prevede în text -, stabilirea indemnizației pentru concediu neacordat, cuprinzând în total dublul renumerației de muncă contractuale etc., cum și evoluția și ezităările ce au premers uneori acceptării soluțiunii definitive, ca de ex. în privința concediului de odihnă al salariatului, în care jurisprudența s'a fixat în sensul că acesta trebuie să fie acordat din oficiu de către patron, căruia îi revine și sarcina probei în acest sens.

Cartea se recomandă astfel, după cum se poate vedea, singură, prin conținutul ei.

EUGEN PANTEA

O frumoasă și revelatorie distincție pentru conducătorul Revistei noastre.

Ne este deosebit de plăcut să aflăm că Dl I. N. Lungulescu, Președintele Comitetului de redacție al Revistei noastre și Prim-Președinte al Curții de Apel Timișoara a fost cooperat printre membrii Institutului de filosofie juridică din București, institut ce funcționează sub conducerea strălucitului profesor și mare-lui gânditor român în știința Dreptului care este Dl Mircea Djuvara.

În căutarea adevărului. Lucrări noi ale d-lui profesor M. Djuvara.

Emeritul filosof și apreciatul jurist, dl profesor M. Djuvara, a cărui originală concepție de filosofie juridică și remarcabilă operă a fost prezentată cititorilor în numărul 4-6/1942 al Revistei noastre de către dl Prim-președinte al Curții de Apel I. N. Lungulescu, a dat publicității în cursul anului 1943 o serie de cinci broșuri, cuprinzând o întregire a sistemului său filosofic sau căutând să deschidă drumuri și perspective noi cercetărilor care se străduiesc în căutarea adevărului.

Astfel în lucrarea: *Despre teoria izvoarelor raporturilor de drept și a cauzalității în drept* dl profesor Djuvara propune înlocuirea clasificării tradiționale a izvoarelor obligațiunilor (contracte, quasi-contracte, delictе, quasi-delictе și lege) - recunoscută unanim ca defectuoasă prin lipsa unui criteriu științific unitar de diferențiere, îndeosebi în ceea ce privește quasi-contractele, de a căror figură juridică este de un contur foarte hibrid construită - și aplicarea noului sistem la toate raporturile de drept, nu numai la obligațiuni. Pornind dela constatarea că orice raport juridic are o cauzalitate proprie cuprinsă într-o activitate juridică, care la rândul ei nu-l poate produce decât pe baza unor raporturi juridice anterioare, autorul propune ca aspectele izvoarelor raporturilor juridice să fie diferențiate după criterii combinate și anume: a) cele care produc raporturi juridice pe baza unor drepturi anterioare lor (ex. convențiile) și altele care au eficiență juridică din cauza unor obligațiuni care le preced și anume prin violarea acestor imperative (delictе, quasi-delictе și unele quasi-contracte), categorii asupra cărora se pot aplica apoi, după alte criterii, noi diviziuni după cum legea permite, impune sau interzice activitățile respective, precum și după cum e vorba de

acte pozitive sau simple abstențiuni. Această teorie generală științifică a izvoarelor raporturilor de drept este însă numai enunțată principial, rămânând ca autorul să ne prezinte așezarea ei definitivă într-o lucrare de proporții mai vaste.

În volumul: *În jurul noțiunii juridice de drept subiectiv și de obligație* autorul ne prezintă două lucrări recente ale profesorilor *Widar Cesarini Sforza*, - urmașul marelui gânditor *Gior-gio Del Vecchio* la catedra de filosofia dreptului dela Facultatea de Drept a Universității din Roma - despre dreptul subiectiv și dr. *Karl Larenz* asupra obligației juridice. Ambii autori văd, pornind din puncte de vedere opuse, unilateral realitatea juridică, adică natura sau substanța dreptului, întemeind-o cel dintâi pe liberul joc al dreptului subiectiv, iar secundul pe îndatorirea juridică pe care omul o are în calitate de membru al comunității naționale, conform doctrinei politice național-socialiste. Autorul arată că dreptul și obligația sunt două concepte corelative, indisolubil legate între ele și care formează raportul juridic. Datorii sau obligații nu pot exista în abstract, fără de drepturi subiective corespondente, al căror titular poate să fie și comunitatea sau Statul. Aceste concepte se imbină în realitatea concretă în manifestări de o foarte mare complexitate, fără a dispărea însă nici una.

În *Instituționalismul juridic și teoria obiceiului juridic* autorul lansează idei noi în interpretarea fenomenului social și juridic și asupra corespondenței lor, percepend în câmpul său vizionar aspecte noi ale dinamismului acestora. Instituțiile juridice, cu toate cele 3 categorii ale lor (corporațiile-persoane juridice, entitățile sociale și de drept, ca de ex. proprietatea, prescripția, și simplele coordonări ale activității sociale realizate pe baza normei coercitive) cuprind un complex unitar de reguli și activități juridice comandate de finalități juridice și aplicabile unui finalism social. Instituția juridică, ca și cea socială, nu este după dl profesor Djuvara, o ființă în înțeles ontologic, ci numai un complex sistematizat de activități juridice suprapuse celor sociale și polarizate ca finalitate supremă spre ideea de justiție. Ea se formează, ca și cea socială, prin obiceiuri juridice, adică obiceiuri sociale selecționate pe baza credinței că sunt juste. Ca și cele sociale, aceste obiceiuri juridice se formează nu numai prin practică inveterată, ci uneori și în mod brusc prin acte de un puternic ecou, care precipită cutuma și impun societății finalități juridice noi.

Legătura dintre știința dreptului și cea sociologică este cercetată în *Explicații suplimentare*

despre raporturile între drept și sociologie. Față de susținerile filosofului german al dreptului *Rudolf Stammler* că realitatea socială și dreptul sunt două concepte care nu se pot desvolta decât împreună, fiind două momente simultane ale aceluiași fenomen, autorul arată că teoria sa anterioară, conform căreia cunoștințele sociologice sunt seriate în erarhia logică a complexității datelor științei pe o treaptă inferioară față de cele juridice, trebuie înțeleasă în sensul că numai din punct de vedere empiric cunoștința juridică este întemeiată pe cea socială, căci cunoștința etică și în special cea juridică domină cunoștința socială, fără cea dintâi fiind imposibil de a se ajunge la diferențierea unei relații sociale de sine stătătoare. De aceea legătura juridică apare ca fiind baza oricărei realități sociale și nici-o organizare socială nu se poate concepe fără o anume ordine juridică. Deci pe plan transcendental cunoștința juridică precede și condiționează pe cea socială, care formează substructura ei logică.

Cu *Din principiile filosofice ale științei*, resumat al unei lucrări mai vaste în preparare, excedăm interesul juridic care ne-a concentrat atenția în cele expuse anterior, intrând în cadrul unei adevărate filosofii științifice. Autorul schițează în această broșură un sistem personal de explicare a specificului științelor, erarhizării lor și a situației de corelație dintre ele pe baza principiului a priori care comandă cunoștința, făcând o interesantă aplicațiune a acestei teorii la știința matematicii.

EUGEN PANTEA

Avocatul și secretul profesional.

Acesta este subiectul unei comunicări făcute în ziua de 27 Mai 1943 Academiei de Științe Morale și Politice de către cunoscutul maestru al barei dl *I. Gr. Periețeanu*, comunicare care a apărut apoi sub forma unui extras din buletinul Academiei.

Independența în contractare, devotamentul, probitatea și discreția în exercițiu constituie cadrul etic în care avocatul este chemat să-și îndeplinească oficiul. Acestei ultime condiții de exercițiu aparține datoria păstrării secretului profesional, obligație *absolută* după o parte a doctrinei (Garraud, Garçon) și fundamentată ca atare pe principiul libertății individuale sub forma libertății raporturilor de necesitate, adică a posibilității pe care fiecare persoană trebuie să o aibă de a recurge la oficiile unui profesionist în caz de necesitate, fără teama că faptele sale vor fi

divulgate și i se vor cauza astfel importante prejudicii materiale sau morale. După această opinie se admit numai derogări legale exprese și evidente de cea mai restrictivă interpretare. Mai nou o parte a doctrinei, reprezentată la noi în țară atât prin profesorul V. Dongoroz cât și prin autorul acestei comunicări, consideră obligația păstrării secretului profesional ca fiind de natură *relativă*, funcționând adică numai pentru acoperirea unui secret licit și nedăunător colectivității și considerând subordonarea totală a interesului general unor interese individuale sau de grup (categorii antagonice și în acest plan) ca imorală. După această teorie textele de lege consacrand obligațiunea secretului profesional trebuie să primească o interpretare etică și socială, deci oarecum mai liberă.

Dreptul nostru pozitiv (art. 207 pr. civ., 147 pr. pen., - cuprinzând scutirea de obligațiunea de a face mărturie -, 505, 506 cod pen. - delictul de divulgare a secretului profesional, respectiv industrial sau comercial - 181 lit. b. al legii pentru organizarea corpului avocaților, - aceeași obligațiune de ordin disciplinar -, art. 271 - delictul de nedenunțare culpabilă -, 337 și 453 c. p.) deși - spre deosebire de legiunile moderne, ca de ex. codul penal italian -, urmează mai strâns teoria absolută, prezintă în ansamblu oarecari nuanțări eclecticice, permitând funcțiunii interpretative ușoare derogățiuni.

Comunicarea dlui I. Gr. Periețeanu, expusă într-o admirabilă formă literară și într'un stil de o înaltă poezie vine a ne confirma convingerea că ingerința moralei este un factor determinant al evoluției și progresului dreptului.

EUGEN PANTEA

Academia de Științe Morale și Politice.

La 23 Noemvrie 1938, mai mulți profesori dela Universitățile românești, înalți magistrați, juriști, economiști, precum și câțiva cărturari și publiciști cunoscuți în vastul domeniu al științelor morale, au înființat Institutul de științe morale și politice, persoană juridică, cu sediul în București. Rațiunea creerii acestui Institut a fost și este, de a contribui la progresul cercetărilor științifice în domeniul dreptului, economiei și în general al științelor sociale. S'a organizat în următoarele șase secțiuni:

- I. Drept privat;
- II. Drept public;
- III. Drept roman și Istoria Dreptului;
- IV. Drept internațional și comparat;
- V. Științe politice, economice și financiare;
- VI. Sociologie și Filozofia Dreptului.

Fiecare secțiune se compune din 10 membri titulari și 4 membri corespondenți, în afară de membrii de onoare al căror număr nu poate depăși - conform statutului - numărul de 30. Printre membrii de onoare are un număr de 27 membri de onoare străini, din rândul oamenilor de știință, academicieni cu o reputație universală, amici declarați și încercați ai țării noastre.

Ca o dreaptă recunoaștere a meritelor unei activități rodnice și un îndemn pentru rosturile sale viitoare - cum spune Ministrul de Justiție de atunci, *DI Mihai A. Antonescu* în raportul său către Conducătorul Statului Român și Președintele al Consiliului de Miniștri, - prin Decretul lege No. 3886 din Noemvrie 1940 - Institutul ia denumirea care-i constituie titulatura oficială de astăzi.

Comitetul de direcție al Academiei are ca Președinte pe *DI G. G. Mironescu* și e constituit din unele din personalitățile cele mai de vază ale vieții noastre juridice.

În privința activității de până acum a Academiei de științe morale și politice, *DI profesor universitar George Strat*, secretarul general al ei, ne arată că s'a desfășurat pe mai multe planuri, dar cu un singur obiectiv și anume, cercetarea obiectivă și senină în slujba exclusivă a adevărului științific; în ședințe publice cinstite de prezența unui auditoriu dintre cele mai selecte, ca și în ședințe intime, închinat mai ales dezbaterii de către specialiști a unor probleme de strictă erudiție, s'au înfățișat multe și interesante aspecte ale vieții juridice, economice și sociale, prin conferințe și comunicări.

Academia de Științe morale și politice a socotit de datoria sa, să dea publicității rodul acestor eforturi, prezentând într'un buletin pe sesiune și în ordine cronologică, conferințele publice ținute de către membrii ei. Au văzut astfel lumina tiparului: *Buletinele pe anii 1939/1940 și 1940/1941*. Deosebit de aceasta, dintre lucrările de erudiție ale membrilor celor șase secțiuni a apărut: *Memoriile Secțiunii de Drept Român și Istoria Dreptului*, (tomul I-250 lei) iar în colecția cuprinzând discursurile de recepție în sânul Academiei, au apărut: *Limba noastră* discurs rostit la 5 Martie 1942 de *T. Pisani* cu răspunsul *Dlui profesor Eugen Herovanu* (lei 40) și *Personalitatea filosofului Leibniz și opera sa filosofico-religioasă* discurs rostit la 12 Martie 1942 de *DI profesor Serban Ionescu* cu răspunsul *Dlui C. Rădulescu-Motru* (lei 40).

Buletinul pe anul No. 1939-1940

(lei 150) cuprinde - dintre cele 15 comunicări făcute în cursul sesiunilor 1939/1940 - următoarele:

Dem. Negulescu: Noile tendințe ale Dreptului internațional în lumina jurisprudenței Curții permanente de justiție internațională.

Gh. N. Leon: Caracterul și conținutul fenomenului financiar.

M. Djuvara: Drept și Drept pozitiv.

G. G. Mironescu: Raporturile dintre drept și forță.

C. Sipsom: Conceptul noțiunii de ordine socială.

Al. Otetelișanu: De ce dreptul comparat este o știință?

G. G. Mironescu: Titu Maiorescu.

Gr. Dimitrescu: Naționalitatea societăților.

Em. Ottulescu: Aspectul juridic al fenomenului monetar.

Buletinul pe anul 1940-1941 ne înfățișează următoarele comunicări:

G. G. Mironescu: Epopeea Neamului Românesc.

G. Tașcă: Consecințele economice ale arbitrajului dela Viena.

Mircea Djuvara: Despre viața lui Immanuel Kant.

Petre Vîforeanu: Familia în Statele totalitare.

D. Pompeiu: Școala Unică.

Const. Sipsom: Menirea socială a Universității.

Gh. Strat: Problema elitelor sociale.

N. Dașcovic: Armele și metodele noi de luptă în Dreptul războiului.

Gh. Brătianu: Misiunea istorică a Ungariei.

N. Bagdasar: Semnificarea istorică a operei lui Bergson.

G. G. Mironescu: Academia Română, 75 ani de existență.

* * *

Subiectul comunicărilor amintite cât și numele cu rezonanță națională și chiar internațională ale oamenilor de știință care le-au ținut, este o prezentare arhisuficientă pentru a deștepta și stimula interesul tuturor intelectualilor care neavând fericirea de a asculta aceste comunicări, își vor găsi o parte din hrana lor sufletească și o deplină satisfacție spirituală răsfoind și cetind Buletinul Academiei de științe morale și politice.

Orice intelectual român, în setea lui de a se cultiva și dornic de a se ține la curent cu progresele științei, nu poate să fie decât recunoscător mănunchiului de oameni de știință și buni patrioți, membrii ai Academiei de științe morale și politice,

care cu toată vitregia vremurilor de astăzi, îi pun la îndemână rodul prețios al eforturilor Domniei lor.

„În aceste vremuri de profunde și totale prefaceri morale și politice, când deslănțuirea celor mai elementare pasiuni prin neînțelegerea oamenilor, prăbușesc toate pozițiile civilizației, când în ciuda tuturor primejdiilor ce ne amenință dintr-o clipă în alta, faptul că mănunchiul de gânditori și intelectuali se adună laolaltă pentru a medita în comun, pentru ași confruntă propriile lor încertitudini, pentru a discuta împreună într'un spirit de totală libertate și de perfectă cordialitate atâtea probleme ale gândirii juridice, sociologice ori economice, ce interesează în cel mai înalt grad știința și cultura națională” – cum subliniază aceasta Dl profesor *George Strat* secretarul general al Academiei în raportul general asupra activității pe anii 1939-1940 în ședința adunării generale din ziua de 30 Mai 1940, – „este un semn al maturității noastre intelectuale, care deschide științei sociale românești perspective dintre cele mai promițătoare”.

Făcând această prezentare pentru cetitorii Revistei noastre, suntem convinși că le-am deșteptat interesul pentru publicațiunile Academiei de științe morale și politice, iar în ce ne privește, nădăjduim că vom mai avea fericitul prilej de a reveni și în viitor, asupra activității atât de prodigioase și de înaltă ținută științifică a Academiei, spicuind și rezumând câte ceva din publicațiunile ei, în limita pe care spațiul revistei ne-o va îngădui.

PETRE P. BUDESCU
judecător de instrucție

Propuneri pentru înființarea instanțelor fiscale.

Procese fiscale, adică toate acele cari se nasc într'un mod oarecare pe baza legilor cu caracter fiscal, prezintă o notă deosebită față de celelalte de drept comun. Deosebirea fundamentală constă în aceea că în ele nu se soluționează un proces de drept comun sau asemănător lui, ci unul izvo­rât din raportul de drept fiscal dintre Stat și contribuabilul său. Raportul acesta prezintă nuanțe și forme cari diferă de la caz la caz, și chiar atât de mult, încât 2 procese în care contribuabilii se judecă cu Statul pentru același lucru, pot fi soluționate diferit. De exemplu: impunerea unei succesiuni la țară se face altfel decât la oraș. Alt exemplu se poate cita din Legea contribuțiunilor directe care prevede dispoziții deosebite de impuneri pentru proprietățile clădire, agricole, întreprinderi comerciale și industriale, pe salarii, profesii etc.

Nu trebuie să se mai amintească instrucțiunile destul de vaste ale Ministerului de Finanțe, ală­surate Legei contribuțiilor directe, și de cari trebuie să se țină cont în materie de impunere. Asemenea deciziunile Comisiei Centrale a Timbru­lui date în baza art. 71 Legea Timbrului, cari au caracter obligator în materie, și deci nu trebuiesc uitate la impuneri, și nici la judecata lor. Se mai adaugă apoi și jurisprudențele instanțelor judecătorești.

Toate acestea conchid că pentru a avea asigurată o cât mai perfectă judecare a litigiilor fiscale se impune o specializare în materie. Această specializare nu ar consta în altceva decât acordarea posibilității celor ce judecă aceste litigii, ca să se ocupe numai cu ele spre a avea mereu treaz în minte întregul angrenaj fiscal destul de complicat și întreaga legislație în materie cu toate regulile, excepțiile ei și jurisprudența respectivă.

Soluția cea mai bună nu poate fi decât înființarea unor instanțe speciale cari să se ocupe cu litigiile fiscale. Dacă procesele penale de o importanță deosebită se judecă de instanțe speciale cum sunt Curțile Criminale, dacă procesele izvo­rite din neînțelegerile dintre patroni și salariați sunt soluționabile de Judecătoriile de muncă, dacă justiția administrativă este organizată aparte prin existența Curților administrative, etc. etc., e o dovadă că cel mai perfect sistem e acela a specializării și în acest caz o specializare și în materie fiscală e utilă și bine văzută.

Instanțele ordnare au azi în sarcina lor un număr atât de mare de procese fiscale de judecat, încât cu această sarcină de dosare poate lua ființă noile instanțe. Astfel Tribunalele au azi pe rol un număr destul de însemnat de cauze de acest fel la cari se adaugă mereu altele, iar Judecătoriile împreună cu Comisia de Apel pentru impuneri prev. de art. 30 din Codul de procedură fiscală au asemenea destule cauze spre a justifica înființarea instanțelor fiscale cu 2 grade de jurisdicție și aceasta cu atât mai mult cu cât se poate da în competența lor, foarte bine, și litigiile privitoare la impuneri comunale arătate în Legea administrativă. Asemenea impuneri sanitare prev. de Legea respectivă, procesele vamale etc. cari litigii pot fi prevăzute în Lege.

Legea deși ar dispune ca să înființeze noi instanțe totuși Statul nu poate avea cheltueli mari căci, tot ea ar mai putea dispune deplasarea magistraților necesari de la instanțele ordinare și numai în mică măsură, se vor crea posturi de judecatori sau președinți. Intrucât urmează ca multe procese să treacă în competența acestor instanțe

fiscale, la Tribunalele cu mai multe secțiuni, se poate deplasa o secție întreagă. La alte Tribunale jse poate desființa câte unul sau două posturi de udecători (câte unul de secție) și ei să formeze noul Tribunal fiscal. Tot așa și la Judecătoria. De exemplu: un oraș are 9 judecători și 2 ajutori, la Judecătoria locală, dintre care 2 judecători sunt repartizați la Judecătoria de Muncă. Ninic nu e mai ușor ca unul sau doi din ei să fie transferat la noua Judecătoria fiscală.

Pentru ca drepturile fiseului să fie bine apărate Legea poate prevedea crearea apărătorilor cari urmează a se specializa. Ei pot fi plătiți din un timbru înființat în mod special prin Lege. Totodată pentru ca să fie apărate și interesele contribuabililor, un articol ar putea stabili că judecata se face și în lipsă, pe baza actelor și motivelor expuse de contribuabil, chiar dacă acesta nu cere expres.

Prin adoptarea ei s'ar face un pas înainte de oarece prin ea s'ar desființa comisiile de apel actuale de pe lângă Adm. financiare cari nu mai au rostul să existe și cari costă mulți bani pe Stat, și trecerea tuturor afacerilor din competența lor, asupra noilor instanțe înființate.

Intrucât Legea așa cum am schițat-o ar corespunde unei necesități actuale și ar urma să constituie un pas înainte în organizarea justiției fiscale la noi în țară, sper ca propunerea să fie bine văzută. Aceasta mai ales astăzi când știința dreptului fiscal a luat un avânt așa de mare, încât pentru fisc s'au făcut atâtea legi cari întrunite toate la un loc constituie un adevărat cod fiscal. Necesitățile viitorului vor impune probabil chiar codificarea lor, precum un început îl face Codul de procedură fiscală din 1942. Toate aceste legi fiscale cari până mai eri păreau că sunt produsele unor simple necesități de ordin financiar, astăzi ele au la baza lor o adevărată știință și încă din cele mai complicate.

De aceea pentru a ne ține în curent cu această nouă știință, înființarea judecătorilor specialiști pare a se impune mai ales că, judecătorii de azi în educația lor juridică prin universități. nu primesc o cultură pur specială de drept fiscal.

L. CIORAPCIU

Judecător la Trib. Arad.

„Din Școală în Pretoriu” am putea intitula rândurile de o frumoasă ținută literară și de o impresionantă reflexiune de judecată pe care un tânăr dar foarte valoros magistrat, - lucru ce de altfel va rezulta și din cele ce urmează - le-a trimis Dlui I. N. Lungulescu Prim Președintele

Curtii de Apel Timișoara și Președinte al Comitetului nostru de redacție ca ecou al unora din lucrările Dsale din urmă.

Deși aceste rânduri fac parte dintr'o scrisoare cu caracter particular, credem că autorul lor - Dl. *Octavian Căpățînă*, supleant la Tribunalul Ilfov - nu ne va lua în nume de rău dacă prin tipar dăm posibilitate și altora nu numai să le guste frumusețea dar să aprecieze și înalta concepție etico-filosofică pe fundamentul căreia ele au luat ființă.

... ..
„Aș vrea la început să vă explic cum se reflectă în sufletele noastre trecerea din facultate în sala de ședință.

Școala ne-a obișnuit cu privirile de ansamblu, de largi sinteze. A infiltrat în noi nevoia de-a cunoaște integral, în totalitatea dezvoltării lui, obiectul unei discipline. În orice absolvent s'a format tendința de-a fi, în domeniul lui de activitate, un *de omni re scibilli*. În contrast cu aspirația legitimă spre punctul de vedere global, absolut, viața practică te pune în fața altei perspective, cu totul inedită. Accentul cade acum exclusiv pe aspecte particulare, pe manifestări fragmentate. În locul unei cunoașteri unitare, complexă și coerentă, îmbrățișând spații vaste, se substituie diversitatea, multiplicitatea heterogenă, cazul singular și disparat. Atitudinea strict analitică nu-ți mai îngăduie să reconstitui întregul, te silește să adopți o altă optică, strâmtă, grănițuită pe arii foarte reduse. Apoi profesiunea te familiarizează treptat numai cu unele aspecte, acelea care, printr'un fel de selecție naturală, revin mai des, așa că pe încetul te înstrăinează tot mai mult de celelalte, frecventate rar sau chiar niciodată, care ar putea deveni adevărate *terra incognita*. Adaptarea la această modalitate încătușată, relativistă și specializată de cunoaștere constituie, cred, problema cea mai grea în tranziția bruscă dela școală la viață. Este desigur o criză de creștere, naturală și inevitabilă, după principiul biologic că ontogenia repetă filogenia, care socot că se învederează exact și în domeniul psihologic. Adolescența noastră reproduce cu fidelitate timpurile antice, ale tinereții culturii europene, când omul simțea necesitatea unei cunoașteri complete a realității, spre diferență de epoca evoluată a prezentului, definită și prin autonomizarea valorilor, dar, ca efect direct, și prin specializarea unilateralizantă.

Țin să arăt deasemeni că debutul în magistratură se identifică și cu altă transformare psihică. Până acum, ca student, a trăit o perioadă de nestânjenit și legitim egotism. Te preocupă un singur scop: propria desăvășire, intelectuală

și sufletească. Ai constituit pentru tine însuși, expresia consacrată de Kant, un scop în sine. Odată ce începi să exerciți atribuțiunile de judecător, raporturile cu lumea se modifică radical. Îți dai seama perfect că îndeplinești rolul de intermediar între împiricini care combat spre a-și valorifica pretențiunile lor contradictorii și ideea de Justiție, indefinibilă și totuși sezizabilă, prezentă intimă, înrădăcinată în adâncul ființei noastre. Ai devenit un instrument conștient pus în slujba unei opere ideale. Ai încetat să constitui un scop în sine, deși n'ai parvenit încă să asiguri, armonios și deplin, așa cum ai fi dorit, împlinirea ta lăuntrică, ~ și începi a reprezenta un simplu mijloc. Acomodarea dă loc la dificultăți explicabile, generate, cred, de impresia superiorității atitudinii egocentrice. Ele sunt însă curând compensate de sentimentul tot mai viu al satisfacției pure pe care ne-o procură intuirea unui nou ideal, acel al dăruirii noastre întru împlinirea unui deziderat veșnic și unai aspirații invincibile: *pacea între oameni prin Dreptate*.

Am încercat să precizez repercusiunile sufletești pe care le provoacă debutul în magistratură, ca să vă pot inveda mai clar aportul educativ de inapreciabilă valoare, pe care îl aduc lucrările Dvs. în elucidarea problemelor de conștiință implicate de tranziția facultate-tribunal.

Judecătorul începător cred că apelează, în cazurile dificile ale activității lui profesionale, în special la *inteligentă*, fiind sedus, cum spuneți undeva, de „jocurile de artificiu ale minții”. Este reminența formației juridice de caracter universal. Unii vor rămâne până la sfârșit adepții abstracțiunilor subtile, însă incompatibile cu exigențele adevăratei noastre misiuni. Alții, față de cerințele uniform reiterate ale vieții curente, se vor obișnui, din spirit de comoditate, să răspundă întotdeauna cu măsura pe care au aplicat-o inițial.

În ei veți recunoaște pe *rufinarii* de mâine, lipsiți de aspirații inovatorii, împiedicați de forme și de tradiția legii, așa cum sugestiv i-ați definit.

Deformarea continuă și insensibilă spre tipul de inteligență sau de rutină poate că nu trebuie reproșată exclusiv debutantului. Evoluția firească îl conduce spre o direcție sau cealaltă, cași lipsa de îndrumători competenți în momentul dificil când se alege alternativele. Fără inițiere prealabilă, experiența proprie nu e susceptibilă să ne reveleze cu anticipație, ci poate numai aposterioric, deci prea târziu, soluțiunile optime. Iată de ce mi se pare de importanță vădită distincțiunea pe care ați stabilit-o între *inteligentă* și *înțelepciune*, cași recomandarea calduroasă și insistentă de a persevera în dobândirea simțului *sofianic* al Dreptății, singurul de natură să permită, prin seriozitatea, adâncimea și moderațiunea lui inegalabilă, triumful adevărului și ca atare al Justiției. Ați oferit astfel un îndreptar luminos, de mare preț mai ales pentru noi cei dela începuturile carierii.

Ași adăuga, în sfârșit, că *înțelepciunea* presupune un complex de condiționări, dintre care cea mai importantă ar fi, ați arătat în altă parte, o concepție înaltă și comprehensivă despre Drept și Dreptate. În adevăr, numai cine sezisează că Justiția, în sensul absolut al cuvântului, nu se află în lege, ci exclusiv în conștiința noastră, va putea să-și însușească atitudinea sofianică, fiindcă va înțelege că singura modalitate de a înlesni Dreptății prezența efectivă în lumea noastră de imperfecțiuni și relativitate, este: *dragostea față de oameni*.

Am socotit că fără a vă relata pe scurt reflexiile pe care mi le-au stârnit cărțile Dvs. și fără a vă împărtăși interpretarea pe care am îndrăznit să le-o dau, n'aș putea să vă încredințez pe deplin despre satisfacția rară ce mi-a procurat-o lectura lor" etc. ... ..

JURISPRUDENȚĂ

DREPT PENAL ȘI PROCEDURĂ PENALĂ

15. CĂI DE ATAC ÎN PENAL. Sentință condamnatore pentru delapidare. Apel. Inadmisibilitate. Declinarea competenței în favoarea Curții de Casație. Recurs contra deciziei de declinare. Casare. Trebuie examinată calea de atac declinată de parte.

In fapt: Prin sentința tribunalului, M. I. a

fost condamnat la un an închisoarea corecțională, cu suspendarea executării pedepsei, pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 236 alin. I și III, pct. 1 c. pen. și cu aplicarea art. 157 c. pen.

Impotriva acestei sentințe inculpatul a declarat apel iar Curtea de Apel, considerând apelul drept recurs, și-a declinat competența de a-l judeca, în favoarea Inaltei Curți de Casație, în con-

formitate cu dispozițiunile prevăzute de art. 19 pct. 1 pr. pen., pe motiv că sentința fiind pronunțată de tribunalul ca instanță criminală, calea de atac ce se exercită în contra unei asemenea hotărâri este recursul, de competența Înaltei Curți de Casație.

Recurs din partea condamnatului.

In drept: Prin motivul I de recurs, recurentul susține că, cu exces de putere și cu violarea art. 19 pr. pen. Curtea de Apel a refuzat să-i judece apelul, făcut în cauză, ca instanță ordinară, că însăși acea sentință cuprinde mențiunea că este dată cu apel și aplicându-i-se pedeapsa corecțională, înseamnă că nu putea fi judecat și condamnat de tribunal, ca instanță criminală.

Din preambulul deciziei recurate se constată într'adevăr, că recurentul a cerut judecarea căii de atac declarată contra sentinței tribunalului, ca apel.

Curtea de Apel fiind sesizată cu calea de atac a apelului și recurentul înțelegând să se judece această cale de atac ca apel, instanța nu putea ca interpretând calea de atac astfel formulată să treacă peste voința părții și să se deseziseze de judecarea apelului.

Prin urmare, în mod greșit Curtea de fond și-a declinat competența.

Cas. II. Dec. Nr. 1212 din 26 Mai 1943. Președinția Dlui *Al. Macaropici*, consilier.

---

16. JUDECAREA PROCESELOR. *Actele dela dosar care trebuie puse în discuție sunt numai cele depuse de părți. Art. 137 Pr. pen.*

Actele la care se referă art. 137 pr. pen. prin ultimul său alineat și care trebuie puse în discuție în ședință înainte de a se lua în considerație de către instanța de judecată, sunt actele depuse de părți, din care ele vroiesc să tragă anume concluziuni, acte care, într'adevăr nu pot fi cunoscute decât punându-se în discuție în ședință. Procesele-verbale încheiate de agenții poliției judiciare sunt acte care constată însăși infracțiunea și deci presupuse a fi cunoscute de toate părțile.

Deci procesul verbal al șefului de post în care se consemnează primele cercetări nefiind unul

din actele prevăzute de al. ultim al art. 137 pr. pen., motivul de recurs se consideră nefondat.

Cas. II. Dec. Nr. 332 din 16 Februarie 1943. Președinția Dlui *Al. Macaropici*, consilier.

---

17. CONSTITUIRE DE PARTE CIVILĂ. *Consemnarea de către inculpat a despăgubirilor cerute. Partea conseroă dreptul de a pune concluzii. Art. 75 pr. pen.*

Potrivit art. 75 pr. pen. constituirea de parte civilă poate fi retrasă de cel în drept, în orice fază a procesului, prin declarație formală făcută instanței la care cauza este pendinte.

Din acest text se desprinde ideia că atâta timp cât o atare declarație formală nu a intervenit, retragându-se expres constituirea de parte civilă, această parte poate rămâne în instanță și pune concluziuni, deși i s'ar fi consemnat despăgubirile civile cerute; deoarece, pe de o parte, legea nu prevede nicăieri îndepărtarea din instanță a părții civile în ipoteza în care aceasta ar fi despăgubită, chiar integral, iar pe de alta și în această ipoteză partea civilă încă are interesul de a concura prin concluziunile sale la stabilirea faptului imputat inculpatului.

În atare situațiune, recurentul nesusținând că partea civilă a declarat formal în instanță că își retrace constituirea de parte civilă, Curtea a fost în drept, ~ în lipsa unei atari declarațiuni a părții civile, ~ să respingă incidentul ridicat de inculpat, acordând mai departe acesteia dreptul de a pune concluziuni în instanță, fără a comite nulitatea ce i se impută.

Cas. II. Dec. Nr. 668 din 19 Martie 1943. Președinția Dlui *D. Ariton*, consilier.

---

18. RECURS. *Suspendarea executării pedepsei este lăsată la suverana apreciere a instanței de fond. Respingerea cererii nu poate întemeia un motiv de recurs. Art. 65 c. pen.*

Din analiza art. 65 c. pen. se desprinde evident că măsura suspendării pedepsei nu poate fi

considerată ca un drept pentru condamnat, care ar putea fi aplicat fără discuțiune, ci este și rămâne o facultate suverană a judecătorilor fondului, care pot să o acorde din oficiu și pot s'o înlătura și s'o respingă fără de nici o motivare, chiar dacă inculpatul ar satisface condițiunile cerute de lege pentru a i se putea acorda acest beneficiu; de aci urmează că inculpatul nu se poate plânge în recurs pentru neaplicarea art. 65 c. pen., fiindcă nu poate fi închipuit motiv de recurs în temeiul pe apreciere.

Cas. II. Dec. Nr. 303 din 10 Februarie 1943. Președinția Dlui *Al. Macarovic*, consilier.

19. SABOTAJ. Legea Nr. 79 din 1942 pentru reglementarea vânzării și cumpărării unor cereale. Refuzul de a preda porumbul blocat. Infracțiune. Expresiunea „instanțe civile” din acea lege, înseamnă excluderea competenței instanțelor militare, nu a altor instanțe civile speciale cum sunt cele de sabotaj.

Chestiunea dedusă în divergență „dacă contravenția imputată învinuitului I. C. M. este prin natura ei o infracțiune de sabotaj de competența instanței speciale sau prin faptul că nu e sancționată expres de legea pentru activarea producției, regimului prețurilor, reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic, urmează a fi judecată de instanțele criminale”.

Tribunalul Ialomița S. I. sesizat fiind, prin rechizitoriul Parchetului, acelui Tribunal, cu acțiunea publică împotriva lui I. M., pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 19 din Decretul-Lege pentru reglementarea aplicațiunii Legii Nr. 1093 din 1941, pentru reglementarea vânzării și cumpărării unor cereale – fapt conștând în aceea că numitul inculpat a refuzat să predea cantitatea de porumb – pronunța sentința Nr. 239 din 18 Sept. 1942, prin care își declină competența de a judeca în cauză în favoarea instanței de sabotaj de pe lângă acel Tribunal pe considerațiunea că este vorba de o infracțiune de competența acestui instanțe.

Înainte instanței de sabotaj inculpatul ridicând incidentul de necompetență a acelei instanțe de a ju-

deca și incidentul fiind admis, se pronunță de instanța specială de sabotaj sentința Nr. 125 bis din 4 Noiembrie 1942, prin care se declină competența de a judeca.

Pentru a hotări astfel, instanța de sabotaj, după ce mai întâi reține în fapt ca și tribunalul ordinar, că faptul imputat inculpatului I. C. M. constă în aceea că numitul a refuzat să predea porumbul ce i s'a blocat prin certificatul de recoltă Nr. 59 din 1941, în cantitate de 3000 de kg., motivează că infracțiunea comisă, neintrând în prevederile legii pentru activarea producției, regimului prețurilor, reprimarea speculei și a sabotajului, ci încadrându-se în art. 1 comb. cu art. 11 din Legea Nr. 79 din 31 Ian. 1942, pentru reglementarea aplicațiunii legii Nr. 1093 din 18 Dec. 1941 pentru reglementarea vânzării și cumpărării unor cereale și pedepsindu-se conform art. 19 lit. c al acestei legi, este potrivit art. 20, de competența instanțelor civile, în sensul de instanțe ordinare și ca, consecință, dispune trimiteria dosarului la Parchet pentru sesizarea instanței competente spre a da în cauză un regulament de competență.

Față de refuzul celor două instanțe de a judeca infracțiunea pusă în sarcina lui I. C. M., ivindu-se un conflict negativ de jurisdicțiune este cazul ca Înalta Curte să pronunțe un regulament de competență.

Faptul pus în sarcina inculpatului I. C. M. astfel cum este reținut de instanțele de fond în conflict, se încadrează la momentul săvârșirii lui, în dispozițiunile legii Nr. 79 din 1942 pentru reglementarea aplicării legii Nr. 1093 din 1941 pentru reglementarea vânzării și cumpărării unor cereale, constituind infracțiunea prevăzută și pedepsită de art. 19 pct. a, cu închisoare polițienească dela o lună la doi ani.

Această lege, prin art. 20 al. 1 dispune că judecarea unei asemenea infracțiuni este de competența instanțelor civile.

Întrebuințând – pentru determinarea instanței competente a judeca infracțiunile prevăzute de legea Nr. 79 din 1942 – expresiunea de „instanțe civile” legiuitorul a înțeles să precizeze numai că această competență nu aparține instanțelor militare, nu însă și că această competență ar reveni

instanțelor ordinare civile, cu excluderea altor instanțe speciale civile.

În atare situațiune, pentru stabilirea instanței civile competente să judece infracțiunile prevăzute de legea Nr. 79 din 1942, rămâne determinat, potrivit principiilor de drept procedural, caracterul faptului comis de agent.

Obligațiunea predării cerealelor blocate, constituind una din măsurile menite a contribui la realizarea unei activități economice dirijate, la realizarea prin urmare în interesul obștesc a planului economic impus de necesitățile războiului, este evident că faptele nepredării de cereale blocate, îmbracă caracterul de fapt de sabotaj a activității economice.

Având astfel de caracter și întrucât faptul imputat lui I. C. M. a fost comis la 13 Aprilie 1942, deci după înființarea instanței speciale de sabotaj, instanța competentă să judece respectiva infracțiune nu poate fi Tribunalul Ialomița ca instanța ordinară, ci instanța specială de sabotaj de pe lângă acel tribunal.

Deci, în cauză, competența de judecată urmează a fi stabilită în favoarea instanței speciale de sabotaj de pe lângă Tribunalul Ialomița, căreia i se va trimite dosarul spre judecare.

Cas. II. Dec. Nr. 1199 din 25 Mai 1943, după divergență, Președințe DI *Al. Macarovică*, consilier.

20. I. LEGEA VALORIFICĂRII GRÂULUI DIN 1937. Contravenție. Proces-verbal de constatare. Inscris în fals. Dacă există delictul de fals în acte publice?

Forța probantă a procesului-verbal. Distincțiuni în cuprinsul său: constatări, deducțiuni; constatări nepersonale, personale, și „propriis sensibus”. Subdistincțiune între constatările „propriis sensibus”. Cari elemente ale procesului-verbal sunt învestite cu putere probantă până la înscrierea în fals? Soluțiune: numai constatările făcute prin propriile simțuri ale agentului instrumentator, cu condiția în plus, ca aceste constatări să fie făcute prin simțuri apte pentru efectuarea lor.

Cantitate de grâu apreciată cu aproximație, din ochi, în kilograme. Constatare lipsită de putere probantă până la înscrierea în fals. Inexactitatea ei nu constituie delictul de fals în acte publice.

II. Acțiune penală directă. Inculpat achitat. Cerere de despăgubiri formulată în virtutea art. 228, al. 2, pr. pen. Fundament juridic. Condițiune de admitere: culpa reclamantului.

Inscris în fals, împotriva unor constatări învestite aparent cu putere probantă până la înscrierea în fals, după îndrumările instanțelor de judecată. Nu constituie o culpă. Respingerea cererii.

Inculpatul F. G. în calitate de inspector în Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Oficiul Central pentru valorificarea grâului, împuternicit de a exercita controlul prevăzut de decretul pentru valorificarea grâului Nr. 2786-1937, redactează procesul-verbal purtând numărul 72 din 16 August 1937, dela dosar, prin care, după ce constată că la data indicată s'a transportat la moara țărănească „Bacova”, proprietatea fraților Richter din comuna Bacova, jud. Timiș-Torontal și a procedat la controlul prevăzut prin menționatul decret, arată în esență că cu această ocazie a constatat că moara posedă instalații ultra-moderne, și autocamioane pentru transporturi, deși se găsește încă sub regimul morilor țărănești;

că, deși pasagiile pentru făina de calitate superioare sunt sigilate de autoritatea în drept, totuși dintre cele două mașini de griș, una este nesigilată, iar cealaltă are două porțiuni laterale deschise, pe unde se poate sustrage grisul și retrimite din nou în valțuri, pentru a se obține astfel făina de calitate superioare; că în registrul prevăzut de art. 9 din Decretul Nr. 2786-1937, pe care moara îl posedă, nu sunt trecute operațiunile dela data de 11 August 1937 până la data de 16 August 1937, când s'a făcut controlul; că factura Nr. 1 din 20 Martie 1937, prin care moara a vândut comerciantului Ludovic Cilzer din Timișoara cantitatea de 45.000 kgr. grâu provenit din oium, nu este emisă dintr'un carnet de

facturi vizat de Administrația Financiară sau percepția locală și că această operațiune n'a fost înscrisă în registru la data respectivă; că soldul vămii (uimului), după registru, la data de 12 August 1937, este de 77.269 kgr. grâu; apoi procesul verbal continuă astfel: „controlând existența acestei cantități de grâu provenită din vamă (uim) constatăm: aproximativ 25.000 kgr. grâu, aflat în subsolul moarei, vărsat și fără punțită de cântărite sau cubaj, cantitate estimată de dl. F. Richter, unul din proprietarii moarei, după apreciere și de acord cu noi: diferență în minus (lipsă) 52.269 kgr., cantitate de grâu provenită din vamă și care cantitate, proprietarul moarei ne declară că s'ar afla la locuința D-Sale situată în comună”, unde, adaugă inculpatul re-dactor al procesului-verbal, că a refuzat să se transporte și să constate existența eventuală a acestei cantități de grâu, „pe motiv că manipulația vămii nu trebuie făcută decât în moară și din moară”, iar nu la locuința proprietarului din sat, „care fiind mare proprietar de pământ și negustor de cereale, poate să arate oricâte dențități de grâu. i-s'ar cere”.

Apoi procesul verbal adaugă și conchide textul:

„În realitate însă, grăul provenit din uim (vamă) în cantitate de 52.269 kgr., a fost măcinat pentru comercializare și transformat în făină de calitate superioare, prin sistemul ingenios al porțiunilor laterale aflate deschise, la mașina de gris și peste sigiliile aplicate - de autoritatea financiară locală, care a executat sigilarea acestei mașini, - făina vândută și transportată la comercianții din împrejurimi, prin automobilul-camion, de care dispune această moară.

Se mai constată de noi, că moară a avut la data de 1 Ianuarie 1937, după însăși, înscrisurile făcute Recapitulația din Registrul, prevăzute de art. 9, încheiate la 31 Decembrie 1936, cantitatea de 5500 kgr. țărăță, pe care le-a înstrăinat, fiindcă la controlul nostru, nu le mai constatăm în moară; deasemenea și cantitatea de 3566 kgr. cor-puri streine, la care se adaugă și cele rezultate din măci-niș dela 1 Ianuarie 1937-11 August 1937.

Având în vedere dispozițiunile art. 21 din Decretul Lege Nr. 2786/1937 pentru valorificarea grăului, care prevede că morarii neautorizați cari macină făină pentru co-mercializare, se vor pedepsi prima oară cu amendă dela 5000-10.000 lei și

Considerând că această moară țărănească, înzestrată cu toate instalațiunile ultra-moderne de măcină, cu o lun-

gime totală de valf de 7 m. 200 și o capacitate de măci-niș de 15.000 kgr. în 24 ore, măcină făină pentru comer-cializare, manevrând cantitățile de grâu aflate în depozitul locuinței Dlui Ferdinand Richter, unul din proprietarii moari, situată în comuna Bacova, unde D-sa este mare proprietar și cultivator de pământ și unde depozitează grăul cumpărat din comerț, pe care apoi îl transformă în făină, în însăși moara sa țărănească, - cu cantități de grâu rezultate de vamă (uim) luate drept cost al măci-nișului țărănesc, astfel că prin această imixtiune fraudu-loasă se acoperă cantitățile de grâu măcinate pentru co-merț și transportate cu automobilul său camion, la diferiți negustori din această regiune, și că, pentru a învedera aceasta menționăm și faptul că la controlul nostru de azi, am constatat că mașina de grișuri, deși este sigilată de către dl controlor Virag dela Administrația Financiară de con-statare Indirecte Timișoara, totuși proprietarii acestei mori, țărănești, au găsit modul, ca peste aceste sigilii calitate, să sustragă prin cele două porțiuni laterale deschise, grișurile, pe care le retrimite înapoi în valțuri, spre a obține făină de calitate și superioare, destinate comercializării.

Având în vedere și faptul, că din cercetările și in-vestigațiunile făcute de noi în această regiune, rezultă in-dicii serioase de culpabilitate împotriva acestei mori și că, chiar dacă noi n'am surprins în flagrant delict transporturi clandestine de făină măcinată la această moară și destinată comercializării, totuși, constatarea de 52.269 gr. grâu, pro-venit din uim (vamă) cu care proprietarii acestei mori jonglează pentru comerț, ca și sistemul de sustragere al grișurilor, pentru fabricarea făine de calității superioare, constatat de noi, la controlul de azi, sunt suficiente probe pentru dovedirea acestei contravenții.

Având în vedere și dispozițiunile art. 25 al. ultim din acelaș decret, care prevede pedeapsa dela 10.000-30.000 lei morilor țărănești cari vor măcina mai multe feluri de făină, sau cari au măcinat grăul rezultat din vamă (uim), sau procurat din comerț.

Dispunem:

Amendarea moarei țărănești „Bacova”, proprietatea Dlilor Frații Richter din comuna Bacova, județul Timiș-Torontal, cu suma de lei 100.000 (una sută mii) pentru contravențiile de mai sus”.

Acest proces-verbal fiind aprobat de Mi-nisterul Agriculturii și Domeniilor prin decizia Nr. 2768-1939, aplicându-se moarei „Bacova” prin frații Richter o amendă de 50.000 lei, în virtutea art. 20 și 25 din decretul Nr. 2768-1937, moara Ferdinand Richter Fii, amendată, atacă cu apel înaintea Tribunalului Timiș-Torontal acest proces-verbal și decizia de amendare, cerând anularea lor și ridicarea amenzii aplicate, susținând în esență că neînregistrarea vreunei operațiuni între

11 și 16 August 1937 se datorește faptului că în acest interval de timp moara nu a măcinat, neînregistrarea vânzării cantității de 45.000 kgr. grâu provenită din uium este rezultatul unei simple omisiuni neintenționate, iar constatarea preținsei lipse a 52.269 kgr. grâu, deasemeni provenită din vamă, s'a făcut în mod arbitrar, deoarece în realitate cantitatea totală de grâu având această proveniență, aflată în moară, era de 83.000 kgr. și anume 55.000 gr. în subsolul moarei (nu numai 25.000 gr., cât constatare redactorul procesului verbal atacat), 18.100 kg. în magazie și 10.000 kgr. în odul șurei situat la numai 5 metri distanță de clădirea morii, astfel după cum rezultă din procesul verbal Nr. 1290 din August 16 August 1937, depus în sprijinul apelului și încheiat de comisiunea „ad-hoc” compusă din șeful postului de jandarmi local și delegații primăriei, solicitată de apelantă, în urma constatării la fața locului făcută imediat după plecarea agentului instrumentator; că în ce privește celelalte mențiuni ale procesului-verbal, că apelanta ar măcina în mod clandestin făină pentru comercializare, că ar fabrica făină în calitate superioară, sustrăgând grăul și retrimițându-l din nou în valuri prin porțiunile laterale rămase deschise la mașina de griș, toate acestea prin manevrarea cantităților de grâu provenite din uium și acoperirea frauduloasă cu ele a grăului provenit din recolta proprie a titularilor morii, cari ar fi mari proprietari de pământ și comercianți de cereale, acestea sunt simple afirmațiuni neîntemeiate pe nici o dovadă ca atare nu sunt fapte pentru stabilirea culpabilității apelanților; în subsidiar se propune ordonarea unei expertize tehnice, prin care să se constate dacă într-adevăr se poate fabrica făină de calitate superioară în condițiunile arătate prin procesul-verbal și finalmente se cere înlăturarea amenzi aplicate pe considerațiunea că pentru aceleași fapte apelanta ar mai fi fost condamnată la o amendă de 10.000 lei printr'o altă decizia a Ministerului Agriculturii și Domeniilor.

Tribunalul Timiș-Torontal Secția II-a sesizat cu judecarea apelului prin sentința Nr. 501-1938, respinge acest apel ca neîntemeiat pe considera-

țiunea că în conformitate cu art. 32 din Decretul Nr. 2786-1937 cele constatate prin procesul-verbal de contravenție fac dovadă până la înscierea în fals, astfel că proba cu martori și expertiza cerute de apelantă sunt neadmisibile; că din deciziunea Ministerului Agriculturii și Domeniilor Nr. 2547-1937 invocată de apelantă, deși se constată că aceasta a mai fost amendată cu sumă de 10.000 lei, totuși nu rezultă că aceasta amendă s'a aplicat pentru același fapt; că constatările invocate de apelantă, făcute de Comisia improvizată, solicitată de aceasta, sunt inoperante, deoarece controlul morilor aparține numai agenților anume însărcinați, ale căror constatări apelanta are posibilitatea să le combată prin înscierea în fals; că în orice caz, independent de valoarea mențiunilor procesului-verbal în ce privește ilegalitatea măcinatului, rămâne constatat că dela 11 la 16 August 1937 apelanta nu a înregistrat nici o operațiune, că factura cu care a vândut cantitatea de 45.000 kgr. grâu comerciantului Cilzer nu a fost emisă dintr'un carnet vizat de autoritatea fiscală respectivă și că nici această operațiune nu a fost înregistrată, astfel că apelanta nu s'a conformat dispozițiilor art. 9 din Decretul menționat, s'a făcut deci posibilă de sancțiunea edictată de art. 20 din acest decret și prin urmare apelul său se găsește nefondat.

Această sentință este atacată de contravenientă cu recurs și atât prin petiția de recurs cât și prin cerere scrisă separată, în urma unor concluziuni orale puse, recurenta declarând că se înscrie în fals împotriva procesului verbal de contravenție și indicând ca autor al falsului pe agentul instrumentator, inculpatul F. G. Curtea de Apel Timișoara Secția II-a prin încheierea sa din 16 Ianuarie 1939, considerând că actul incriminat este de natură a avea înrăurire asupra procesului, a luat act despre înscierea în fals a recurentei și a dispus scoaterea recursului de pe rol, înaintând dosarul cauzei Parchetului Tribunalului Timiș-Torontal pentru cercetări;

Prin declarația sa scrisă de înscriere în fals, recurenta reclamantă incriminează mențiunile cuprinse în pct. 7 și 8 ale procesului-verbal, defăi-

nând că false aceste mențiuni și anume: constatarea că în subsolul morii s'ar fi găsit numai 25.000 kgr. Grâu provenit din vamă, cantitate ce ar fi fost estimată de proprietarul morii Ferdinand Richter de acord cu inculpatul, când în realitate Ferdinand Richter nu ar fi apreciat cantitatea de grâu în discuție la 25.000 kgr., nu ar fi fost de acord cu inculpatul în această pretinsă estimațiune, iar grâul menționat era în cantitate de 5 vagoane și jumătate, după cum s'a constatat de către o comisiune „ad-hoc” solicitată de reclamantă și compusă din 5 delegați ai Primăriei și șeful de post, la o oră după constatarea făcută de inculpat și se cere să se confirme prin audierea ca martor a persoanelor cari au compus această comisiune; „constatarea” că diferența de grâu în minus s'ar fi găsit în locuința lui F. Richter, unde inculpatul ar fi fost invitat de către acesta să-i verifice existența, falsitatea căreia constatări s'ar dovedi atât prin audierea sub prestare de jurământ a lui F. Richter, cât și prin procesul-verbal încheiat de comisia menționată, care imediat după plecarea inculpatului a stabilit că lângă pivniță, în magazia de sub acelaș acoperământ al morii s'au mai găsit un număr de 259 saci cu grâu adică 180 metrii și că în podul șurei, la numai 5 metrii de moară, mai erau încă 100 metrii grâu, adică în total 813 metrii de grâu aflat în depozitele moarei, sub acelaș număr 555 din comuna Bacova; în sfârșit se declară false și restul mențiunilor dela punctul 7 al procesului-verbal precum și cele cuprinse în punctul 8 și anume că reclamanta ar fi măcinat grâu pentru comarțializare, transformându-l în făină de calitate superioară prin sustragerea grișurilor, grație părților laterale rămase deschise după sigilare la mașina de griș și remăcinarea lor, „constatarea” unor indicii serioase de culpabilitate împotriva proprietarilor morii, rezultând din „cercetările și investigațiunile făcute în regiune”.

Parchetul Timiș-Torontal în urma cercetărilor făcute și în special a probei cu martori efectuată, a clasat cauza din lipsă de dovezi suficiente, de culpabilitate, motivându-și rezoluția de clasare pe considerațiunea că însăși comisia de cercetare întrunită determină cantitatea de 813 metrii

grâu aflată prin aproximație; că lipsește dovada intervalului de timp care s'a scurs între cele două constatări, ceea ce exclude posibilitatea de a se aprecia existența manoperilor ce au putut avea loc în acest interval și că rezultă prin urmare că Parchetul se află în fața a două procese-verbale de constatare cari nu se exclud unul pe altul, presupunând că ele ar avea aceiași valoare probantă.

În această situație și în baza art. 228 alin. I. pr. pen., reclamanta moară „Ferdinand Richter, Fii” constituindu-se parte civilă cu suma de 1 leu, introduce acțiune penală directă împotriva inculpatului F. G., pentru delictul de fals în acte publice, prevăzut și pedepsit de art. 401 și 402 c. p. defăimând ca false așa zisele constatări cuprinse în punctul 7 și 8 ale procesului-verbal încheiat de inculpat, precizate prin declarațiunea de înscriere în fals și complectând această declarațiune prin incriminarea mențiunilor dela punctul 8 și anume că reclamanta în scop de a măcina făină pentru comercializare ar manevra cantitățile de grâu aflate în depozitul locuinței coproprietarului morii Ferdinand Richter și acelea provenite din oium și depozitate la moară, substituind pe unele celorlalte, pentru ca prin această imixtiune frauduloasă să acopere cantitățile de grâu măcinate pentru comerț, ceea ce a fost posibil grație mijlocului găsit de proprietarii morii de a sustrage grișurile prin porțiunile laterale rămase deschise la mașina de griș după aplicarea sigiliilor, retrimițându-le în valțuri și obținând astfel făină de calitate superioară pe care o comercializează.

În motivarea acestei acțiuni reclamanta invocă aceleași considerațiuni ca cele formulate prin declarația de înscriere în fals, referindu-se la constatările comisiei „ad-hoc” menționată și cerând să se asculte ca martori o serie de persoane indicate.

Tribunalul Timiș-Torontal Secția I-a sesizat cu judecarea acțiunii, în urma probelor administrate și în unire cu concluziile reprezentantului Ministerului Public achită pe inculpatul F. G. pentru delictul de fals în acte publice

imputat și în baza art. 228 alin. 2 pr. pen., admițând cererea de despăgubiri, formulată de inculpat, obligă pe reclamantă să plătească acestuia suma de 5000 lei cu titlu de daune și 500 lei cheltueli de judecată.

În justificarea acestei soluțiuni, Tribunalul, după ce face o discriminare în cuprinsul unui proces verbal încheiat de un funcționar public în exercițiul funcțiunii, între constatări și deducțiuni, stabilind principiul că numai constatările materiale pot forma obiectul unei defăimări în fals, deoarece având singure un caracter obiectiv sunt susceptibile de control și de cenzură, pe când din contra deducțiunile sunt rezultatul unui proces intelectual, adică al unui complex de fenomene psiho-intelectuale, cari nu sunt nici verificabile și nici sancționabile penalmente, trecând la examinarea cuprinsului procesului-verbal încheiat în speță sub raportul distincțiunii făcute, motivează că din cuprinsul punctelor 7 și 8 incriminate, numai primele cinci aliniate ale punctului 7 sunt constatări materiale și anume constatările depe registrul morii cari cu condus la stabilirea unui sold de vamă, la 12 August 1937, de 77.269 kgr. grâu și constatarea că în subsolul morii se găsește în natură cantitatea de 25.000 kgr. grâu provenit din uium, și că deci diferența lipsă este de 52.269 kgr. grâu; că din contra toate celelalte mențiuni cuprinse în restul alinietelor punctului 7 și în întreg punctul 8 al procesului-verbal sunt simple deducțiuni, deoarece prin ele inculpatul nu a făcut decât să tragă concluziuni din constatările de fapt făcute și datele concrete culese, în sensul că din lipsa de grâu constatată și prin nimic justificată a dedus că respectiva cantitate a fost sustrasă, transformată în făină și comercializată ilegal, după cum din faptul că a găsit deschise părțile laterale ale mășinei de griș, a dedus că, cu toate că aceasta fusese sigilată, reclamanta a avut posibilitatea de a remăcina grișurile pentru a le transforma în făină de calitate superioară în scop de comercializare; că în ce privește constatările de fapt cari în esență se rezumă la aceia dela alin. 5 al pct. 7, adică constatarea existenței cantității de 25.000

kgr. grâu, provenit din oium, în subsolul morii, această constatare nu se dovedește a fi falsă, deoarece procesul verbal invocat în dovedirea falsului pretins, încheiat de comisiunea solicitată de reclamantă, nu poate atinge constatările făcute de inculpat, care era investit legalmente de a instrumenta în cauză, pe când comisiunea nu are nici o existență legală;

Că chiar dacă constatările acestei comisiuni ar avea vre-o valoare în principiu, încă în speță nu pot fi reținute, deoarece stabilirea cantității de grâu pretins găsită s'a făcut prin aproximație și prin urmare nu este susceptibilă de a infirma constatarea respectivă făcută de inculpat; că astfel fiind, elementele delictului imputat nu se găsesc întrunite.

Această sentință a Tribunalului este atacată cu apel de către reclamantă, Ministerul Public și inculpat. Inculpatul nu și-a motivat în scris apelul, iar la ultima desbatere a cerut în fond admiterea apelului său, majorarea despăgubirilor cerute și respingerea apelului Parchetului și reclamantei. Reclamanta deși și-a motivat scriptic pe larg și complet apelul, în instanță s'a mărginit a cere reformarea sentinței apelate numai în ce privește daunele și cheltuelile de judecată acordate inculputului, lăsând la aprecierea Curții latura penală a cauzei. Dl Procuror General a cerut admirea apelului Parchetului numai în ce privește constatare din procesul-verbal incriminat că în moară s'a găsit doar 25.000 kgr. grâu provenit de oium, arătând că această constatare este falsă pentru considerațiunile expuse prin motivele scrise ale apelului, la cari se referă, și solicitând în consecință reformarea, din acest punct de vedere, a sentinței Tribunalului și condamnarea inculpatului pentru delictul de fals în acte publice imputat.

Prin motivele sale scrise de apel Parchetul Timiș-Torontal se plânge, în ce privește chestiunea menționată prin concluziunile orale ale Parchetului General, că greșit a înlăturat Tribunal probele administrate de reclamantă în dovedirea acțiunii sale penale, în speță constatările comisiei „ad-hoc” și depozițiile martorilor audiați, din care rezultă că grâul provenit din vamă și aflat în

moară la data inspecției făcute de inculpat era în realitate în cantitate de peste 8 vagoane, astfel că constatarea inculpatului că această cantitate ar fi fost de numai 25.000 kgr. apare evident falsă și în consecință se cere sancționarea inculpatului pentru delictul de fals în acte publice imputat.

Asupra apelului Ministerului Public :

Având în vedere, că în ce privește acele motive din apelul Parchetului Timiș-Torontal, referitoare la partea din sentința apelată prin care se consideră drept deducțiune și nu constatări mențiunile cuprinse în ultimele două aliniate ale punctului 7 și în întreg punctul 8 al procesului-verbal încriminat, motive în privința cărora de altfel DI Procuror General a pus concluziuni de respingere, că reexaminând întreaga cauză conform art. 458 alin. III pr. pen., Curtea în majoritate găsește că ele sunt neintemeiate, pentru considerațiunile expuse prin sentința Tribunalului pe cari le adoptă și în consecință înlătură aceste motive.

Considerând, în ce priveșie motivele acestui apel rămase în discuție, referitoare la restul cu-prinsului punctul 7 al procesului-verbal defăimat în fals, sau mai exact la pasagiul, determinant, privitor la cantitatea de grâu depozitată în subsolul morii că, în drept, conform dispozițiilor art. 31 din decretul pentru valorificarea grâului Nr. 2786, publicat în Monitorul Oficial din 9 Iulie 1937, constatarea contravențiunilor prevăzute în acest decret se va face prin procese-verbale încheiate de organele de control arătate la art. 13-15, precum și de orice ofițer de poliție judiciară și auxiliarii lor; că potrivit art. 13 al decretului printre aceste organe de control sunt și inspektorii Ministerului de Agricultură, precum în speță inculpatul; că în conformitate cu art. 32, procese-verbale de contravenție, încheiate în temeiul dispozițiilor decretului fac dovadă până la înscrierea în fals.

Având însă în vedere că este de principiu că nu toate cele cuprinse într'un proces-verbal investit au putere probantă până la înscrierea în fals au această putere, ci că între alte condițiuni necesare se cere și acela ca să fie vorba de con-

statări făcute „*proritis sensibus*” de către agentul instrumentator ;

Considerând că prin urmare nu au putere probatorie până la înscrierea în fals deducțiunile, adică consecințele de ordin rațional trase de agentul instrumentator din constatările materiale făcute, constatările nepersonale, adică culese prin intermediul altor persoane și constatările neverificate prin proprii simțuri ;

Că mai mult, încă din această ultimă condiție, că faptele constatate să fie verificate prin propriile simțuri ale agentului instrumentator, rezultă că, pentru ca o constatare să aibă probatorie până la înscrierea în fals, trebuie, în plus, ca simțul întrebuițat de agent pentru efectuarea ei să fie fapt pentru aceasta.

Că necesitatea îndeplinirii acestor condițiuni se explică prin sinceritatea și exactitatea care trebuie să stea la baza constatărilor cuprinse într'un proces-verbal investit cu putere probantă până la înscrierea în fals, cari determină încrederea pe care legiuitorul o acordă constatărilor cuprinse în asemenea acte și forța probantă cu care el le investește.

Având în vedere că în speță, după cum s'a arătat, prin pasagiul încriminat, rămas în discuție, din procesul-verbal încheiat de inculpat, acesta constată existența în subsolul moarei reclamantei aproximativ 25.000 kgr. grâu provenit din vamă, cantitate estimată prin apreciere.

Că prin urmare rezultă că constatarea cantității de grâu aflată s'a făcut prin mijlocirea ochiului, prin apreciere vizuală, deși cantitatea s'a evaluat în kilograme.

Considerând însă că ochiul nu este organ de cântărire și că, ori câtă de expert ar fi cineva în materie și ori câtă practică ar avea, nu este verosimil că ar putea să precizeze din ochi în kilograme cantitatea de cereale existentă într'un depozit, ceea ce de altfel este confirmat și de faptul că prin însuși pasagiul încriminat, inculpatul determină cantitatea în mod aproximativ și prin apreciere.

Având în vedere că în asemenea condițiuni constatarea deși personală, însă nefiind făcută

printr'un simț apt pentru efectuarea ei, este ca și nefăcută prin simțuri proprii și prin urmare apare ca lipsită de garanția exactității care este condiția esențială a încrederii ce i se atribuie și a puterii probante cu care este investită.

Că astfel fiind această constatare nu poate avea putere probatorie până la înscrierea în fals și prin urmare inexactitatea ei nu poate constitui un fals și nici nu este necesar și admisibil ca această inexactitate să fie dovedită prin procedura falsului.

Că deci, deși pentru alte motive decât cele formulate prin sentința Tribunalului, achitarea inculpatului în această privință, urmează a fi menținută și prin urmare apelul Ministerului Public respins ca neintemeiat.

Asupra apelurilor inculpatului și reclamantei, astfel cum acesta din urmă a fost restrâns oral în instanță ;

Având în vedere că potrivit aliniatului II al art. 228 pr. pen., pe care inculpatul își întemeiază cererea de despăgubiri împotriva reclamantei, dacă în urma plângerii directe, introdusă în condițiile aliniatului I al aceluiaș articol, inculpatul a fost achitat, reclamantul poate fi condamnat la daune către inculpat, care vor fi egale cu dela 5 până la 10 ori valoarea cheltuelilor făcute de acesta cu ocazia procesului, fără prejudiciul pedepselor penale, dacă faptul constituie o infracțiune.

Considerând că obiectul condamnării la care poate fi supus reclamantul în situațiunea vizată de această dispozițiune legală consistând în despăgubiri, rezultă că fundamentul juridic al acestei obligațiuni este ideea de culpă și de prejudiciu.

Având în vedere însă că în speță nici o culpă nu rezultă în sarcina reclamantei.

Că în adevăr, din probele administrate în cauză și în special din depozițiile martorilor audiți, reese că constatarea făcută de inculpat prin procesul-verbal încriminat, că în subsolul moarei reclamantei s'ar găsi cantitatea de numai 25.000 kgr. grâu provenit din oium, a fost inexactă, în realitate cantitatea existentă fiind de 5 vagoane și jumătate, adică mai mult decât dublu.

Că această constatare, dată fiind calitatea

inculpatului și natura actului încheiat de dânsul, a îmbrăcat aparența adevărului și a puterii probante până la înscrierea în fals, în așa fel încât Ministerul Agriculturii și Domeniilor ca primă instanță în materie, l-a confirmat printr'o decizie de amendare a reclamantei la suma de 50.000 lei, executorie, iar Tribunalul Timiș-Torontal sesizat cu judecarea apelului reclamantei a respins probele propuse de aceasta împotriva constatării făcute de inculpat ca inadmisibile și pe cale de consecință și apelul, considerând că aceste constatări au forță probantă până la înscrierea în fals.

Că numai din aceste împrejurări și constrânsă de ele, reclamanta a recurs la procedura falsului, înscriindu-se în fals împotriva constatărilor inculpatului.

Având în vedere că prin urmare acțiunea reclamantei nu numai că este lipsită de orice culpă, dar din contră, apare ca exercițiul legitim al dreptului său de a combate pe calea indicată de însăși instanța fiscală sesizată cu aprecierea valorii lor probante, constatăriile inexacte ale inculpatului, care îi aduseseră un grav prejudiciu și sunt rezultatul propriei culpe a acestuia.

Că astfel fiind, urmează ca cererea de despăgubiri solicitate de inculpat să fie respinsă ca neintemeiată, admițându-se în parte, astfel cum a fost restrâns oral în instanță, apelul reclamantei și respingându-se apelul inculpatului.

C. Apel Timișoara, I. Dec. pen. 290 din 11 Iunie 1943. Preșidenția Dlui *Nicolae I. Nicolescu*, președinte, redactor Dl *Gheorghe Al. Cerban*, consilier.

OPINIE SEPARATĂ. Subsemnații *Nicolae Nicolescu* Președinte și *Ștefan Isacu* membru al complexului de judecată în ce privește apelul Parchetului și al părții civile, suntem de părere deosebită, și anume că, aceste două apeluri să fie admise și inculpatul F. G. condamnat pentru delictul de fals în acte publice prevăzut și pedepsit 401 alin. II c. p., pentru următoarele motive :

Inculpatul F. G., în calitate de inspector în Ministerul Agriculturii și Domeniilor Oficiul Central pentru valorificarea grâului, prin procesul-verbal Nr. 72 din 16 August 1937 anexat la dosar, a constatat, că Moara Ferdinand Richter Fii din Bacova a contravenit dispozițiunilor art.

21 și 25 al. ultim din Decretul Nr. 2786-1937 pentru valorificarea grâului și a dispus amendarea morii prin proprietarii ei cu suma de 100.000 lei, iar Oficiul Central pentru valorificarea grâului, prin decizia Nr. 2468 din 9 Noemvrie 1937 aprobând susnumitul proces-verbal a aplicat morii prin proprietarii ei o amendă de 50.000 lei.

În contra deciziei de amendare, moara făcând apel, iar contra sentinței Tribunalului recurs, s'a înscris în fals în contra procesului-verbal dresat de inculpatul F. G. în urma cărui fapt, Curtea de Apel Secția II, prin adresa Nr. F. II. 3257-7-1938 din 4 Februarie 1939, a transpus dosarul Parchetului Tribunalului Timiș-Torontal.

Parchetul Tribunalului prin rezoluția Nr. dos. 818-1939 a clasat afacerea.

În urma acestui fapt, Moara Ferdinand Rich-ter Fii din Bacova, prin petiția înregistrată la Tribunalul Timiș-Torontal secția I, sub Nr. 16143 din 2 Noemvrie 1939 a făcut acțiune penală directă contra inculpatului susnumit pentru delictul de fals în acte publice prev. și ped. de art. 401 și 402 c. p., comis prin aceia că în procesul-verbal dresat la 16 August 1937 arată ca „constatate” fapte inexistente, nedovedite, iar realitatea o transcrie eronat și fals, astfel:

1. La punctul 7 al procesului-verbal constată în mod fals că, în subsolul morii a găsit grâu provenit din vamă (uim) numai 25.000 kgr., cantitate „estimată de proprietarii morii dl Ferdinand R. și de acord cu D-sa” pentru că F. R. nu a apreciat cantitatea de grâu la 25.000 kgr. și în subsolul morii n'a fost 25.000 kgr. ci, 5 ½ vagoane.

Tot la punctul 7 constată în mod fals că, diferența de grâu negăsit în localul morii ar fi în locuința proprietarului R., situată în comuna Bacova, unde a fost invitat de acesta ca să o constate, dar D-sa a refuzat să se transporte la locuința din sat spre a constata existența eventuală a acestei cantități.

Apoi tot la punctul 7 mai constată că, în realitate grâul provenit din uim (vamă) în cantitate de 32.269 kgr. a fost măcinat pentru comercializare și transportat în făină de calitate superioare, prin sistemul ingenios al porțiunilor laterale aflate deschise la mașina de gris și peste sigiliile aplicate de autoritatea financiară locală făină vândută și transportată la comercianții din împrejurimi prin automobilul camion, de care dispune moara.

2. La punctul 8 din procesul-verbal constată în mod fals că, moara macină făină pentru co-

mercializare, manverând cantitățile de grâu aflate în depozitul locuinței lui F. R., situată în comuna Bacova, unde D-sa este mare proprietar de pământ și unde depozitează grâul cumpărat din comerț, pe care apoi îl transformă în făină, în însăși moara sa țărănească - cu cantitățile de grâu rezultate din vamă, luate drept cost al măcinșului țărănesc, astfel că prin această imixțiune frauduloasă să acopere cantitățile de grâu măcinate pentru comerț și transportată cu automobilul sau camion, la diferiți negustori din această regiune și, că la controlul de azi am constatat că, mașina de grișuri, deși este sigilată de Administrația financiară, totuși proprietarii au găsit modul ca peste aceste sigilii aplicate, să sustragă prin cele două porțiuni laterale deschise, grișurile pe care le retrimite înapoi în valturi, spre a obține făină de calitate superioare destinate comercializării.

În fine, tot la punctul 8 constată și precizează că, din cercetările și investigațiunile făcute de D-sa în regiune rezultă indicii serioase de culpabilitate împotriva morii și că chiar dacă noi n'am surprins în flagrant delict transporturi clandestine de făină măcinată la această moară și destinată comercializării, totuși, constatarea lipsei cantității de 52.269 kgr. grâu provenit din uim (vamă) cu care proprietarii jonglează pentru a acoperi cantitățile de grâu măcinate pentru comerț, ca și sistemul de sustragere al grișurilor, pentru fabricarea făinii de calitate superioare, constatat de noi, la controlul de azi, sunt suficiente probe pentru dovedirea contravențiunii.

Tribunalul Timiș-Torontal secția I-a, după ce a ascultat martorii propuși de reclamantă precum și a expertului propus tot de reclamantă, a dat sentința Nr. 392 din 12 Decemvrie 1940 prin care, în baza art. 4 al. I. pct. 1 pr. pen. a achitat pe inculpat, iar în baza art. 228 pr. pen. a obligat pe reclamantă să plătească inculpatului suma de 5000 lei cu titlu de daune precum și Statului 300 lei cheltueli de judecată și 200 lei cheltueli de procedură.

În contra sentinței de mai sus au făcut apel:

1. Reclamanta pentru condamnarea inculpatului.
2. Parchetul Tribunalului Timiș-Torontal tot pentru condamnarea inculpatului, și
3. Inculpatul pentru majorarea despăgubirilor acordate.

La desbaterea ținută în ședința publică din 10 Iulie 1942, dl Procuror General a susținut și dezvoltat apelul Parchetului cerând admiterea lui, reformarea sentinței Tribunalului și condamnarea inculpatului pentru delictul de fals, iar apărătorul

inculpatului a susținut apelul inculpatului și a cerut respingerea apelului Parchetului.

Având în vedere că, potrivit art. 460 pr. pen. apelul părții civile contra hotărârilor de achitare, pronunțate de Tribunale, în urma unei acțiuni directe și când concluziile Ministerului public au fost pentru achitare, investește Curtea cu dreptul de a se pronunța și asupra pedepsei, iar potrivit art. 458 pr. pen. Ministerul Public de pe lângă Tribunal poate face apel în cazurile stabilite de lege, ori care ar fi fost concluziile reprezentantului Ministerului Public în instanță.

Având în vedere că, în speță reclamanta a făcut acțiune directă și s'a constituit parte civilă, iar în instanță reprezentantul Ministerului Public a pus concluzii de achitare.

Că în această situație, atât în baza apelului părții civile cât și în baza apelului Ministerului Public, Curtea se poate pronunța și asupra condamnării inculpatului,

Având în vedere că, din examinarea actelor dela dosar și a probațiunii administrate înaintea Tribunalului cu privire la falsul în acte publice imputat inculpatului se constată următoarele :

În ziua de 16 August 1937, inculpatul F. G., în calitate de inspector în Ministerul Agriculturii și Domeniilor (Oficiul Central pentru valorificarea grâului) imputernicit prin deciziunea Nr. 171.828-1937 a Ministerului Cooperăției de a exercita controlul prevăzut prin Decretul Nr. 2786-1937 s'a transportat la moara țărănească Bacova proprietatea fraților Richter din comuna Bacova și procedând la controlul prevăzut prin susmenționatul decret, constatările le-a consemnat în procesul-verbal dresat în aceeași zi și anume :

La punctul 7 arată, că situația vămii (uiumului) primită de moară în natură, după registre, la data de 12 August 1937 este de 77.269 kgr. iar mai departe zice textual :

„Controlând existența acestei cantități de grâu, provenită din vamă (uium) constatăm : Aproximativ 25.000 kgr. grâu aflat în subsolul morii, vărsat și fără puțință de cântărire, sau cubaj, cantitate estimată de dl F. R. unul din proprietarii morii, după apreciere și de acord cu noi.” Astfel ajunge la o lipsă de 52.269 kgr. cantitate de grâu provenită din vamă, care cantitate de grâu, după declarația proprietarului morii - zice inculpatul - s'ar afla la locuința D-sale, situată în comună, unde inculpatul a refuzat să se transporte spre a constata existența eventuală a cantității de grâu, pentru motivul că manipulația vămii nu trebuie să se facă decât în moară și din moară, iar nu la locuința proprietarului, iar în continuare

adaugă zicând : „În realitate însă grăul provenit din uium (vamă) în cantitatea de 52.269 kgr., a fost măcinat pentru comercializare și transformat în făină de calitate superioare prin sistemul ingenios al porțiunilor laterale aflate deschise la mașina de griș și peste sigiliile aplicate de autoritatea financiară locală, care a executat sigilarea acestei mașini, făină vândută și transportată la comerț din împrejurimi, prin automobilul camion, de care dispune această moară”.

La punctul 8 din acelaș proces-verbal inculpatul zice :

„Considerând că, aceasta moară țărănească, înzestrată cu toate instalațiunile ultramoderne de măcină etc., macină făină pentru comercializare, manevrând cantitățile de grâu în depozitul locuinței dlui F. R., unul din proprietarii morii, situată în comuna Bacova, unde D-sa este mare proprietar și cultivator de pământ și unde depozitează grăul cumpărat din comerț, de care apoi îl transformă în făină, în însăși moara sa țărănească, - cu cantitățile de grâu rezultate din vamă (uium) luate drept cost al măcinășului, astfel că prin această imixtiune frauduloasă să acopere cantitățile de grâu măcinate pentru comerț și transportate cu automobilul sau camion, la diferiți negustori din această regiune și că, pentru a învedera aceasta menționăm și faptul că la controlul nostru de azi, am constatat că mașina de grișuri, deși este sigilată de către dl controlor etc., totuși proprietarii acestei mori țărănești, au găsit modul, ca este aceste sigilii aplicate, să sustragă prin cele două porțiuni laterale deschise, grișurile pe care le retrimite înapoi în valțuri, spre a obține făină de calitate superioare destinate comercializării.

După plecarea inculpatului dela moara F. R., proprietarul morii s'a dus la primăria din Bacova și la șeful de post în vederea constituirii unei comisii, care să se deplaseze la moară și să constate ce cantitate de grâu se găsește în înaintea morii. Comisia s'a format din șeful de post din Chevereșul-mare, apoi din P. H., W. S. W., I. M. și C. Z. și deplasându-se la fața locului și examinând pivnița morii, magazia morii și podul șurei situată la 5 metri de moară au constatat, după ce au măsurat cubajul pivniței, o cantitate de 8 vagoane 1300 kgr. grâu, iar după aceea au dresat și un proces verbal despre constatările făcute. Acest proces verbal se află la dosarul fiscal. Comisia a mai constatat că, era o imposibilitate ca în timp de o oră să se fi transportat o cantitate de 52.269 kgr. grâu dela locuința lui F. R. în moară. A mai constatat că, după felul cum se prezenta grăul nu s'a umblat

cu el deoarece, era acoperit cu praf și că, urme de transport la moară nu se vedeau.

În cursul debaterilor înaintea Tribunalului, s'a ascultat la fața locului de față fiind și inculpatul (vezi fila 138) un expert, care după ce a examinat mașinile și întreaga instalație a morii a declarat, că în condițiile în care au fost aplicate sigiliile, orice sustragere de făină albă, în afară de cea integrală, era imposibilă.

Față de aceasta stare de fapt, Tribunalul constată și motivează că numai cele arătate în primele patru aliniate din pct. 7 al procesului verbal sunt constatări de fapt, iar cele arătate în celelalte aliniate ale punctului 7 și întreg punctul 8 sunt concluzii și deducțiuni, cari nu pot face obiectul unei defaimări în fals reglementat de art. 590 și următorii din pr. pen.

Mai arată Tribunalul că, din punctul de vedere al defaimării în fals ar putea constitui obiect de discuție numai constatățile specificate în al. 5 din punctul 7 al procesului verbal, însă ajunge la concluzia că, nici aceste constatări nu s'au dovedit a fi false pentrucă: pretinsa comisiune convocată de reclamantă nu poate fi privită că având existență legală și, deci, constatățile făcute nu pot avea nici o influență asupra procesului verbal dresat de inculpat. Că, în ipoteza, chiar dacă aceasta comisiune ar fi considerată ca fiind legală, totuși, din felul cum se prezintă acele constatări ale comisiei, nu pot fi luate în considerare pentru următoarele motive: Constatarea și stabilirea cantității de grâu nu s'a făcut decât tot prin aproximație, după cum rezultă din declarația șefului de post de jandarmi. Depoziția martorilor I. W., I. M. și C. Z. cari au declarat că grăul a fost măsurat cu metrul cub este în contradicție cu depoziția șefului de post, care a declarat că, grăul s'a apreciat prin aproximație. Depozițiile martorilor S. W. și P. H. deasemenea se contrazic pentrucă, la instrucție au declarat că, s'a aflat o cantitate totală de circa 8 vagoane grâu, în timp ce în fața instanței S. V. a declarat, că acea cantitate s'a aflat prin măsurătoarea cubajului cu o sârmă de oțel, iar P. H., cu metrul.

Având în vedere, că în punctul 7 din procesul verbal defăimat în fals, inculpatul constată, că în subsolul morii se află aproximativ 25.000 kgr. grâu, vărsat și *lără puțință de cântărire sau cubaj*, cantitate estimată de dl F. R., unul din proprietarii morii, după apreciere și de acord cu el și că, în realitate, grăul provenit din uium (vamă) în cantitate de 52.269 kgr. a fost măcinat pentru comercializare și transformat în făină de calitate superioare, prin sistemul ingenios al

porțiunilor laterale aflate deschise, vândută și transportată la comercianții din împrejurimi, prin automobilul camion, de care dispune această moară.

Prin urmare, inculpatul constată în subsolul morii existența numai a unei cantități de 25.000 kgr: grâu menționând că această constatare o face prin aprecierea făcută de unul dintre proprietari de acord cu el deoarece nu există puțința de cântărire sau cubaj și că, lipsa de 52.269 kgr. grâu a fost măcinată pentru comercializare, vândută și transportată la comercianții din împrejurimi cu automobilul camion.

Având în vedere că, din probațiunea admitră înaintea Tribunalului prin audierea martorilor - reaudiați și în apel, - cari au format comisiunea pentru constatarea existenței grăului, după plecarea inculpatului, se constată că, în subsolul morii (pivniță) în acel moment se afla o cantitate de grâu, nu de 25.000 kgr. cum a constatat inculpatul, ci, de 55.000 kgr.

Este adevărat, că numita comisie a constatat existența acestei cantități prin aproximație, însă martorul J. D. șeful postului de jandarmi, precizează înaintea Tribunalului ce a înțeles prin „aproximație” zicând că, la totalul cantității de grâu constatat de comisie, putea să fie în plus sau în minus o cantitate dela 100-200 kgr. Or, în această situație este evident că, între cantitatea stabilită de inculpat prin apreciere și cea stabilită de comisia convocată de reclamantă, diferența este așa de mare încât nu mai poate fi vorba despre o eroare în apreciere, mai ales că dacă se ține seama și de mențiunea făcută în procesul verbal dresat de inculpat, că nu există puțința de cântărire sau cubaj, lucru ce s'a dovedit deasemenea inexact, întrucât membrii comisiei au putut și au și măsurat cubajul pivniței în care se afla cantitatea de grâu de 25 respectiv 55 mii kgr. N'are nici o importanță că unul dintre martori numește instrumentul cu care s'a măsurat cubajul, sârmă de oțel, iar altul, metrul pentrucă martorii W. și M. precizează că măsurătoarea au făcut-o cu metrul cub, iar în procesul verbal dresat de membrii comisiei se arată dimensiunile pivniței. N'are importanță dacă comisia convocată de reclamantă prin proprietarul ei, nu este o comisie legală, deoarece persoanele care au constatat cantitatea de grâu au fost ascultate ca martori sub jurământ, și au confirmat constatățile făcute chiar și înaintea acestei Curți.

Având în vedere că, inculpatul mai arată în punctul 7 alin. 5 din procesul verbal, că a re-

fuzat să se ducă la locuința proprietarului morii spre a constata existența grăului din uium, pe motiv că manipulația vămii, nu trebuie să se facă decât în moară, și din moară, iar nu la locuința din sat a proprietarului morii și apoi zice: „că în realitate grăul provenit din uium în cantitate de 52.269 kgr. a fost măcinat pentru comercializare și transformat în făină de calitate superioare prin sistemul ingenios al porțiunilor laterale, vândută și transportată la comercianții din împrejurimi, prin automobilul camion, de care dispune moara. În continuare zice apoi că, moara macină făină pentru comercializare manevrând cantitățile de grâu aflate în depozitul locuinței d-lui F. R., situată în comuna Bacova și unde acesta își depozitează grăul cumpărat din comerț pe care apoi îl transformă în făină, în însăși moara sa țărănească – cu cantitățile de grâu rezultate din uium, astfel că prin această imixtiune frauduloasă să acopere cantitățile de grâu măcinate pentru comerț și transportate cu automobilul său camion și că, pentru a învedera această menționează și faptul că la controlul făcut a constat că mașina de grișuri deși este sigilată, proprietarii morii au găsit modul ca peste aceste sigilii aplicate, să sustragă prin cele două porțiuni laterale deschise, grișurile pe care le retrimite înapoi în valțuri, spre a obține făină de calitate superioare destinate comercializării, iar în aliniatul penultim din punctul 7 iarăși vorbește de sistemul ingenios de sustragere al grișurilor, pentru fabricarea făinei de calitate superioare, constatată de el.

Aceste arătări, Tribunalul le consideră simple deducțiuni și concluzii, iar nu constatări ale inculpatului.

Având în vedere că inculpatul prin cele de mai sus nu se mărginește a face numai simple deducțiuni pentru că, a afirma că, proprietarul morii depozitează grăul cumpărat din comerț, în depozitul locuinței din Bacova, pe care a refuzat să o controleze și apoi a afirma că, grăul cumpărat din comerț îl transformă în făină, în însuși moara țărănească – cu cantitățile de grâu provenite din uium și că, aceasta făină a fost vândută și transportată la comercianții din împrejurimi și, în fine a afirma că proprietarii morii au găsit modul de sustragere a grișurilor pe cari le retrimite în valțuri spre a obține făină de calitate superioare destinate comercializării și acest lucru a-l afirma repetat în alin. II din pct. 4 alin. ultim din pct. 7 spre a conchide în alin. penultim din pctul 8, că, sistemul ingenios de sustragere al grișurilor, pentru fabricarea făinei de calitate superioare a fost „constatat de noi” – nu mai intră în noțiunea de

concluzii sau deducțiuni, și toate acestea sunt înfățișate ca constatări ale inculpatului, că, așa este, rezultă chiar din declarația ce a dat-o inculpatul cu ocazia interogatorului ce i s'a luat înaintea Tribunalului în ședința din 5 Decembrie 1940 (fila 197) unde zice că, n'a comis nici un fals în expunerea datelor cuprinse în procesul-verbal, care corespundea realității și că, *constatările le-a făcut personal uitându-se și coborându-se în pionită.*

Având în vedere că, față de aceste constatări ale inculpatului, prin martorii și expertul E. M. (fila 136) se constată că, moara n'a măcinat făină de calitate superioare, decât numai făină integrală, n'a vândut făină albă prin sat și la comercianți nici n'a transportat cu autocamionul făină și că, orice sustragere de făină albă, în afară de cea integrală este imposibilă. Această ultimă constatare se menține și în urma audierii expertului K. deoarece expertul K. nu a putut da nici o precizie întrucât el n'a văzut situația dela fața locului ca și expertul E. M.

Având în vedere că, în această situație constatării consemnate de inculpat în procesul-verbal la punctul 7 alin. ultim și în punctul 8 sunt necorespunzătoare realității.

În drept: Art. 402 c. p. dispune că, funcționarul public care, în exercițiul funcțiunii sale, alcătuind sau primind un act, atestă în mod fals, că un fapt s'a îndeplinit de către el sau în prezența sa, ori atestă, ca făcute înaintea sa, declarațiuni cari nu s'au făcut ori omite sau alterează declarațiuni ce s'au făcut înaintea sa, ori atestă, în mod fals, fapte despre care actul era destinat să facă probă, comite delictul de fals în acte publice și se pedepsește potrivit art. 401 alin. 2.

Având în vedere că, inculpatul cu ocazia dresării procesului-verbal defăimat în fals, după cum arată chiar el în acest proces-verbal s'a aflat în exercițiul funcțiunii în calitate de inspector în Ministerul Agriculturii și domeniilor (Oficiul central pentru valorificarea grăului) deci avea calitatea de funcționar public în sensul art. 183 pct. 4 c. p.

Că, prin susnumitul proces-verbal destinat de a face dovada în justiție până la înscirarea în fals în ce privește constatării făcute, constată în mod fals fapte neadevărate și anume cele specificate mai sus.

Că, astfel fapta sa întrunește toate elementele constitutive ale delictului de fals în acte publice prevăzut de art. 402 c. p. și pedepsit de art. 401 alin. 2 din acelaș cod.

Că în ce privește elementul intențional al infracțiunii săvârșite rezultă cu prisosință din următoarele împrejurări:

Inculpatul constată cantitatea de grâu aflată în subsolul morii prin apreciere zicând că, nu se poate măsura prin cântărire sau cubaj, ceea ce nu corespunde adevărului deoarece comisia alcătuită din martorii ascultați în fața Tribunalului și a Curții au măsurat cantitatea de grâu prin cubaj. Apoi însuși faptul de a afirma că, a constatat cu ocazia controlului, sistemul ingenios de sustragerea grșurilor în vederea fabricării făinei de calitate superioare și a repeta în mod stăruitor acest lucru, care s'a dovedit a nu corespunde adevărului, denotă că, inculpatul a voit prin constatările sale false - arătate mai sus - să scoată cu orice preț vinovată moara.

Pentru aceste motive suntem de părere a se admite apelurile Parchetului și al reclamantei.

Nicolae Nicolescu, Președinte.

Stefan Isacu, Consilier.

21. MEDIC. Răspunderea penală pentru leziuni ulceroase tardive, fără tendință de vindecare, cauzate prin tratare cu raze Röntgen a degerăturilor. Elementele responsabilității penale, culpa, prejudiciul și nexul causal. Art. 473 comb. cu art. 478 c. p.

În iarna anului 1940, se prezintă reclamanta în Cabinetul medicului internist, cerând să fie tratată de o ușoară degerătură la degetul al V-lea dela piciorul drept. Medicul inculpat propune reclamantei un tratament cu razele Röntgen, ceea ce reclamanta acceptând, îi face 4 ședințe la intervale scurte la piciorul drept. La 10 zile după ultima ședință, adică după tratament, pe locul degerăturii s'a ivit o leziune dureroasă. Reclamanta consultând pe inculpat, acesta îi recomandă băi cu ceai de mușețel, în urma cărora leziunea de fapt se închide, locul leziunii rămânând foarte senzibil. În luna Martie 1942, pe locul degerăturii, care pe tot timpul a rămas senzibil, au apărut alte leziuni persistente și foarte dureroase, care la sfârșitul lunii au început să puroeze în abundență. Reclamanta căutând și chemând pe inculpat, fără să-l găsească din cauza concentrării, și care deși a primit la desconcentrare scrisoarea reclamantei, nu a căutat să o vadă, desinteresându-se complet de ea. În aceasta situație și fază a boalei, reclamanta se

adreasează altor medici, cari, fără a-i aplica vreun tratament, îi comunică că leziunea este consecința unei combustii cu raze Röntgen, o consiliază pentru a se supune unei intervenții chirurgicale, spre a i se amputa degetul V dela piciorul drept. În luna Septembrie 1942, reclamanta consultă un medic specialist röntgenolog și un dermatolog, ambii fiind de părerea, că leziunea ulceroasă la degetul V, nu este altceva decât o radio-dermită-buloasă gravă, cauzată de o combustie cu raze Röntgen, și, deoarece aceste ulcerăriuni sunt incurabile, au consiliat-o la amputarea degetului. Înainte de a se supune operației, reclamanta, a cerut o expertiză prealabilă dela Judecătoria, în care medicii specialiști, unul röntgenolog, altul dermatolog, care au examinat pe reclamanta, reexaminând-o constată aceași leziune și ajung la aceleași concluziuni, că reclamanta suferă de o radio-dermită-buloasă la degetul V dela piciorul drept, drept urmare a efectului vătămător a razelor asupra celulelor și în special asupra sistemului vascular, și fiind consecința tardivă a vătămării celulelor și a țesutului vascular, prin iradiăriuni cu Roentgen, repetate fără intervale prescrise și supra-dozate, aplicate pacientei înainte cu doi ani și ceva în scop terapeutic. La data de 15 X 1942 reclamanta se supune intervenției chirurgicale a medicului chirurg dela Spitalul de Stat, care în cursul amputării degetului V dela piciorul drept, constatând că și degetul IV dela același picior, este atins de aceeași combustie, se vede nevoit a amputa și acest deget, după care reclamanta la 22/X 1942 părăsește Spitalul în curs de vindecare. Reclamanta, căutând a ajunge la o înțelegere cu inculpatul pe cale amiabilă privitor la despăgubiri, acesta îi oferă 200.000 lei cu titlu de escon-tentare, care sumă reclamanta neacceptându-o, sa adresat cu plângere penală Justiției. Inculpatul recunoscând tratamentul aplicat cu razele Röntgen reclamanta, a contestat că leziunile produse pe degetele IV și V ale piciorului drept, ar fi fost cauzate de acest tratament, încercând să angajeze o discuție teoretic-doctrinară, asupra posibilităților de a se cauza asemenea leziuni prin razele Röntgen, care discuție a fost înlăturată pe baza expertizei celor

doi medici specialiști, unul röntgenolog, celalalt dermatolog, și ca fiind fără valoare practică pentru cazul din speță, de vreme ce leziunile recl., nu mai pot fi examinate, în baza căror expertize, coroborat cu depoziția medicului chirurg, s'a găsit pe deplin dovedită responsabilitatea inculpatului pentru leziunile suferite de recl.

Considerând că prin tratamentul aplicat de inculpat reclamantei i s'au cauzat acesteia, pierderea a două degete, o mutilare și infirmitate fizică permanentă, aceasta vătămare foarte gravă a integrității corporale fiind cauzată de inculpat din nepricepere în mănuierea razelor Röntgen și dozarea lor, care faptă întrunește toate elementele constitutive ale delictului prevăzut de art. 473 calificat și pedepsit de art. 478 c. p., dispune trimiterea inculpatului în judecată Tribunalului.

Ordonanța definitivă de urmărire Nr. 36 din 12/XI 1943 a Cabinetului I Instrucție de pe lângă Tribunalul Timiș-Torontal. Redactor Dl Dr. Tiberiu Pop, judecător de instrucție delegat.

NOTĂ. Ordonanța de trimitere în judecată a medicului în cauză, ne dă prilejul, ~ utilizând studiul valoros a Dlui *Ioan Fruma: Responsabilitatea medicului*, editura Velther, Sibiu 1944, ~ a ne ocupa de responsabilitatea penală a medicilor pentru faptele lor de vătămare din ori ce culpă, a vieții și sănătății pacienților, în cursul exercițiului profesiei. Răspunderea penală a medicilor este angajată prin dispozițiile art. 467 c. p., care sancționează *omorul fără ooc*, comis din ne-dibăcie, nesocotință, din nebagare de seamă sau din nepăzirea legilor și regulamentelor și prin dispozițiile art. 478 c. p., care sancționează pe toți aceia, *cari fără intenție, comit din ori ce culpă* vreuna din infracțiunile de vătămare a sănătății și integrității corporale din art. 471-473 c. p. Medicul chemat ~ prin însăși profesiunea lui ~ să fie un apărător al dreptului de sănătate al pacientului, care s'a încredințat îngrijirii sale, pentru salvarea acestui drept este obligat a proceda chiar prin vătămarea sănătății și integrității corporale a pacientului, astfel medicul la fiecare pas în exercițiul profesiei este expus să înfrângă dispozițiunile de mai sus ale c. p.

Legitimitatea și justificarea dreptului de intervenție a medicului în penal, este unanim recunoscută de doctrina și jurisprudența streină și ro-

mână, nesocotindu-se infracțiune actele de vătămare a sănătății și integrității corporale comise în exercițiul profesiei de salvare a dreptului de sănătate, dacă intervenția s'a făcut în conformitate cu știința medicală și în scopul vindecării pacientului. Temeiul juridic a legitimității intervenției medicului diferite teorii îl găsește justificat, prin lipsa elementului intențional, prin dreptul cutumiar, pe considerentul că medicul lucrează ca un negotiorum gestor, prin rezultatul intervenției, prin teoria scopului care scuză mijloacele, prin consimțământul victimei, prin principiul interesului predominant, prin principiul necesității etc. Intervenția medicului este justificată și prin art. 137 c. p., după care nu se socotește infracțiune faptul impus sau autorizat de lege, dacă este executat în condițiunile ei, și cum exercițiul medicinei este legal fiind autorizat de lege, și medicul posedă dreptul de liberă practică a medicinei, actele sale făcute în scop de vindecare și în conformitate cu știința medicală, chiar dacă lezează sănătatea și integritatea corporală a pacientului, sunt justificate. Dealtfel art. 489 al. 3, 595 al. 8 și 589 al. 1 și 2 c. p. conțin obligațiuni pentru medic a interveni în anumite cazuri, refuzul intervenției sancționându-l.

Deși recunoscută legitimitatea intervenției medicului, exonerarea de răspundere pentru actele de intervențiune vătămând viața, sănătatea și integritatea corporală, făcute în scop de vindecare, nu poate să fie nelimitată. Teoria responsabilității contractuale, după care între medic și pacient ia naștere un contract de diferite naturi juridice, și teoria responsabilității delictuale, după care obligațiunea intervențiunei derivă din lege, recunoaște că medicul angajându-se se tra'eze pe un pacient, ia asupra lui numai obligațiunea să facă intervențiile necesare în scopul vindecării pacientului, și pentru aceasta intervențiune este ținut să răspundă. Medicul nu se angajează, și nici nu poate fi obligat, la vindecarea pacientului, fiind o obligațiune imposibilă în momentul angajării. Dar medicul odată ce a primit să intervină pentru vindecarea pacientului, are obligațiunea să îngrijească pe pacient. Această obligațiune de îngrijire cuprinde o serie de obligațiuni, de ordin legal constând în păstrarea secretului profesional, de ordin moral, constând în conformarea codului de deontologie medicală, și de ordin tehnic ca în îngrijirile date să observe regulile științei medicale. Jurisprudența și doctrina a definit obligațiunea medicului, ca o *obligațiune generală de prudență și diligență, urmând a se conforma în conduita sa regulilor profesiei medicale și datelor științei medicale*. Astfel dacă medicul s'a conformat obligațiunilor sale

de mai sus în actele de intervenție, el nu răspunde de nereușita intervenției, și nici de faptul că prin actele sale de intervenție a vătămat sănătatea și integritatea corporală a pacientului.

Călcarea obligațiilor contractuale, după teoria responsabilității contractuale, sau călcarea obligațiilor legale, după teoria responsabilității delictuale, angajează răspunderea medicului din moment ce medicul actele sale de intervenție fie necesare, fie necesare, le-a comis din imprudență sau neglijență, și le-a făcut fără observarea regulilor profesiei și datelor științei medicale, cu un cuvânt medicul răspunde pe cale civilă și penală, de actele de intervenție vătămătoare făcute din culpă.

Culpa penală, care după definiția dată de Dl profesor Dongoroz, constă în aceea că agentul deși trebuia și putea să conceapă în finalitatea firească a activității sale eventualitatea rezultatului produs, totuși nu a conceput de loc acest rezultat sau la conceput greșit, ca exclus, în știința medicală a primit denumirea de culpă profesională medicală, - creațiune a jurisprudenței -, definită ca *o eroare de conduită, pe care un medic prudent și diligent, aflat pe același plan profesional și în aceleași circumstanțe externe nu ar fi comis-o*. Astfel responsabilitatea penală a medicului este angajată pentru actele de intervenție vătămând sănătatea și integritatea corporală făcute din culpă profesională medicală. Culpa penală medicală să examinează în concreto și abstracto, adică și din punct de vedere subiectiv al infractorului, și din punct de vedere obiectiv al infracțiunii. În examinarea culpei medicale se vor avea în vedere categoriile culpei, ca în agendo, omitendo, eligendo, vigilando, mediata, imediată, directă și indirectă, apoi toate gradele culpei ca lata, levis și levissima, cum și toate formele culpei ca neglijență, nepăsarea, indiferența, ignoranța, eroarea, neprevăderea, nedibăcia și nepaza rânduelilor legale. Deasemeni examinarea culpei profesionale medicale se va face după diferitele ramuri de activitate profesională și de specialitate a medicinei.

Codul penal în art. 467 sancționează omorul fără voce comis numai din anumite forme a culpei, nedibăcia, nesocotința, nebăgarea de seamă și nepaza legilor și regulamentelor, pe când art. 478 c. p. sancționează vătămarea sănătății și integrității corporale comisă fără intenție și din ori ce culpă.

Redacțiunea art. 478 ca și a art. 467 c. p. a provocat vii discuțiuni. Medicii, pe considerațiunea că juriștii nu pot aprecia culpă medicală, au cerut o jurisdicție cu o procedură specială

pentru judecarea medicilor, sau că acțiunea penală să nu poată fi deschisă contra medicilor fără avizul unei comisii medico-legale, care propuneri au fost însă respinse de Min. de Justiție Valer Pop pe motiv că - conform Constituției - singură putere judecătorească este titulara atribuțiilor cu caracter judecătoresc. Astfel că juriștilor le-a rămas să aprecieze categoriile, gradele și formele culpei medicale, care fiecare din ele angajează răspunderea penală a medicului, variind doar sub aspectul gravității și ca consecință a măsurării pedepsei. Nenumeratele cazuri soluționate de jurisprudența română cât și cea streină, dovedesc că Justiția a apreciat cu mare precauțiune calpa medicală, pentru a nu fi un impediment în calea progresului științei medicale, și a fost și este foarte indulgentă în măsurarea pedepselor, în schimb sub raportul despăgubirilor acordate victimelor a fost și este de o severitate escesivă.

În speța adnotată s'a reținut vinovăția medicului pentru delictul de vătămare foarte gravă a integrității corporale prevăzut de art. 473 c. p. calificat de art. 478 c. p., comis din nepriceperea medicului în mărirea și dozarea razelor Röntgen, manifestată și în alte 3 ocazii, din care cauză s'a produs reclamantei, peste doi ani dela tratament, o radio-dermită-buloasă la două degete dela piciorul tratat, care a dus la operația degetelor.

Ordonanța greșit a înlăturat discuțiunea apărării teoretic-doctrinară a medicului asupra posibilităților de a se cauza asemenea leziuni prin razele Röntgen, ca fiind fără valoarea practică, de vreme ce leziunile numai pot fi examinate, când nexul causal între culpa medicului și prejudiciu fixează responsabilitatea penală a medicului, mai ales că prejudiciul s'a produs la peste 2 ani dela tratamentul aplicat. Omisiunea discuțiunii nu este motivată prin inexistența leziunilor, când anterior amputării degetelor prin expertiză medicală sau fixat acele leziuni, necontestate de medicul înculpat, dar nici pe motivul că nepriceperea mării razelor Röntgen s'a dovedit și în alte 3 cazuri. Discuțiunea nu se poate înlătura nici pe considerațiunea că riscul tratării cu razele Röntgen, ca tratament periculos, comportă o responsabilitate penală cu mult mai mare pentru medic, pentru că trebuie stabilit nexul causal între prejudiciu și culpa medicală ca elemente a responsabilității penale a medicului.

Jurisprudența a stabilit caracterul de periculos tratamentul în care se întrebuințează aparate, a căror aplicare și funcționare, prezentând o pericolositate proprie, comportă un risc. Astfel și tratarea cu razele Röntgen sunt privite ca un

tratament periculos, pentru riscul ce-l prezintă de a provoca arsuri grave ţesuturilor. Jurisprudenţa la asemenea tratamente periculoase a impus medicului încă două obligaţiuni profesionale, una de a proporţionaliza riscul tratamentului aplicat la gravitatea boalei, şi a doua de a observa o prudenţă deosebită în aplicarea tratamentului, călcarea acestor obligaţiuni atragând responsabilitatea penală a medicului pentru prejudiciul cauzat. Cu toate că prin prejudiciul produs prin asemenea tratamente periculoase culpa medicului este prezumată, deasemeni şi nexul causal, totuşi jurisprudenţa cere ca victima să facă dovada culpei medicului, a prejudiciului şi a nexului causal, aprecierea culpei medicului făcându-se după starea şi cunoştinţele dobândite de ştiinţa medicală în timpul aplicării tratamentului. Astfel dacă medicul s'a conformat celor două obligaţiuni de mai sus, şi a procedat la tratament după starea şi cunoştinţele dobândite de ştiinţa medicală în timpul tratamentului, nu va fi responsabil de prejudiciul cauzat.

Al cincilea congres al Soc. Spitalelor ţinut la Paris la 11 Iulie 1937, bazat pe faptul că proprietăţile razelor Röntgen şi prejudiciile evitabile sunt cunoscute de toţi medicii radiologi, a fixat gradele prejudiciilor cauzate de raze în raport cu dozajul tratamentului, în următoarele ordine: 1) pigmentaţia pielii, 2) teleangiectazie, 3) atrofia pielii fără dispariţia ţesutului subcutanat, 4) atrofia pielii cu dispariţia ţesutului subcutanat, 5) atrofia mucoaselor, ulceratii ale mucoaselor, 6) ulceratii ale pielii fără tendinţe de vindecare, 7, formaţiuni hipercherazotice şi tegumente atrofice) şi 8) cancerizarea pielii atrofiate. Aplicarea razelor Röntgen în scop radioscopic, de a stabili o diagnoză, dozajul este aşa de minim, că nu produce prejudicii, şi numai excepţional poate să producă prejudicii de gradul 1 şi 2. Aplicarea razelor Röntgen în scop terapeutic, dozajul mărimdu-se în scop de tratament cu efect biologic, pot obveni prejudicii, şi anume, la tratamentele tumorilor maligne (carcinom, sarcom, hipernefrom, etc.) pot obveni prejudicii până la gradul 5, arareori poată să obvină şi de gradul 6 şi 7, iar la tratamentul afecţiuni benigne (tuberculoză, basedov, miom al uterului, eczemă a pielii etc.) obvin prejudicii de gradul 1, 2, 3 şi 5, arareori însă pot obveni şi de gradul 4, 6, 7 şi 8. De aici jurisprudenţa a reţinut drept culpă medicală, atât arsurile provocate cu raza Röntgen cu ocazia radioscopiilor, cât şi prejudiciile cauzate cu ocazia aplicării radioterapiei în scop estetic. În schimb prejudiciile obvenite cu ocazia radioter-

piei aplicată în scop de vindecare, le-a găsit scuzabile, cu cât boala de care suferea pacientul era mai gravă, din care cauză dozajul trebuia mărit. Ulceraţiunile pielii, ca leziuni tardive, nu mai în foarte rari cazuri le imputa medicului, din cauza lipsei nexului causal, dat fiind că aceste leziuni tardive, de multeori nu sunt provocate de radioterapie, ci de însăşi afecţiunea primară, pentru care s'a făcut tratamentul.

În cazul ce adnotăm, victima s'a prezentat la medic cu o uşoară degerătură a degetului, şi după 4 şedinţa da tratament cu raze Röntgen, la 10 zile în locul degerăturii s'a ivit o leziune dureasă, care tratată cu cea de muşetel dispăre, rămânând doar pielea sensibilă. La 2 ani şi jumătate, pe locul degerăturii, au apărut leziuni purulente ulceroase, fără tendinţă de vindecare, de gradul 6, denumite de experţi radio-dermită buloasă gravă.

Judecătorul de instrucţie fiind obligat conform art. 240 aliniat penultim din p. p. să întrebuiţeze toate mijloacele de investigaţie puse de ştiinţă în serviciul justiţiei, atât în privinţa faptului penal cât şi a daunelor cauzate prin infracţiune, trebuia să se angajeze în discuţiunea teoretic-docrinară invocată de inculpatul medic în apărarea sa, pentru a stabili elementele responsabilităţii penale, culpa medicală, prejudiciul şi nexul causal.

Sub primul aspect al culpei, trebuia stabilit, dacă tratarea unor uşoare degrături a degetului dela picior era necesar, în raport cu gravitatea bolii, tratamentul cu raze Röntgen în scop terapeutic, sau nu, fiind un tratament periculos.

Sub al doilea aspect al culpei, trebuia stabilit, dacă medicul inculpat la aplicarea tratamentului şi la dozarea razelor, a procedat cu o prudenţă deosebită şi după ştiinţa medicală din anul 1940, timpul aplicării tratamentului, nepriceperea în mănuierea şi dozarea razelor, susţinută în ordonanţă, fără altă dovadă ca opinia experţilor din 1942, că leziunile sunt consecinţa nepriceperei inculpatului în mănuierea şi dozarea razelor, chiar dacă a avut alte asemenea cazuri, nu este o dovadă că inculpatul a procedat la tratament cu nepricepere, imprudentă şi contrar ştiinţei medicale din anul 1940, timpul tratamentului. Este adevărat că prejudiciul prezuma culpa medicului, dar jurisprudenţa cere, ca să se facă dovada culpei medicului în cauzarea prejudiciului.

În ce priveşte prejudiciul, că al doilea element al responsabilităţii penale, sub incidenţa legii penale interesează numai pentru stabilirea nexului causal între culpa medicului şi prejudiciu,

și pentru stabilirea quantumului despăgubirilor ce se acordă în baza art. 92 c. p.

Prejudiciul în sine nu este îndeajuns a angaja răspunderea penală a medicului, pentru aceasta trebuie făcută dovada nexului causal între culpă și prejudiciu. Nexul causal între culpă și prejudiciu stabilește responsabilitatea civilă a medicului în baza art. 1000 c. civ., sau responsabilitatea penală a medicului în baza 478 c. p. Dovada nexului causal este cu atât mai mult necesară în cazul ce' adnotăm, când leziunile ulceroase sau ivit pe locul tratat, la doi ani și jumătate după tratament, și trebuie stabilit dacă sunt consecința tardivă a tratării cu nepricepere în mănuierea și dozarea razelor Röntgen, sau sunt consecința afecțiunii, degerăturilor, pentru vindecarea căreia s'a aplicat radioterapia, mai ales că leziunile ivite după 10 zile dela aplicarea tratamentului, tratate cu ceai de muștel au dispărut complet, rămânând doar pielea sensibilă.

Opinia experților, că leziunile ulceroase radio-dermita-buloasă, sunt consecința efectului vătămător a razelor asupra celulelor și în special asupra sistemului vascular, prin iradiațiuni cu Röntgen, repetate fără intervale prescrise și supra dozate, nu este dovadă suficientă a nexului causal, când opinia experților s'a dat în anul 1942, la doi ani și jumătate după tratament. Judecătorul de instrucție era obligat în baza art. 240 p. p. pentru a decide asupra vinovăției inculpatului, să se angajeze în discuția teoretic-doctrinară învocată de inculpat în apărarea sa, și să stabilească dacă leziunile ulceroasă ivite la peste doi ani după tratament cu raze Röntgen în scop terapeutic, sunt consecința acestui tratament, sau sunt consecința și produsul a însuși afecțiunii, degerăturilor, pentru vindecarea căreia sunt aplicat razele Röntgen. În primul caz dacă a stabilit, că sunt consecința tardivă a tratării, trebuia să stabilească, dacă medicul a procedat la tratare după toate datele și regulile științei medicale din timpul tratamentului, și a constata în ce a constatat nepriceperea, afirmată de experți, în mănuierea și dozarea razelor, care să angajeze răspunderea penală a medicului. În al doilea caz dacă leziunile sunt consecința a însuși afecțiunii, degerăturilor tratate cu raze, nu este angajată răspunderea penală a medicului, cel mult răspunderea civilă, și astfel nu putea să-l trimită în judecată în fața instanțelor penale.

Jurisprudența deși consideră ca culpă gravă prejudiciile cauzate prin aplicări prea îndelungate sau prea frecvente ale razelor Röntgen, totuși exonerează de răspundere penală pe medicul ra-

diolog, atunci când a fost nevoit la aceasta aplicare din cauza gravității bolii, care primejduiește viața, ce în cazul de față al degerăturilor nu sustă. Cu toate acestea, deși este stabilit că victima a consimțit la tratament, care s'a făcut în 4 ședințe la intervale scurte, nu se poate lua ca bază a nexului causal, opinia experților dată la peste 2 ani după tratament, că leziunile ulceroase sunt consecința și produsul supradozării razelor aplicate de inculpat, ci trebuia să verifice foile de observațiuni privitor la tratament, ce fiecare medic radiolog are obligațiunea ale conduce. O misiunea neconduceri foilor de observațiuni, conform jurisprudenței, echivalând cu o prezumție de culpă în tratamentul care a cauzat prejudiciul.

Aprecierea culpei fiind de competența suverană a instanțelor judecătorești, în cazul ce adnotăm, trebuia ca utilizând opiniile experților medici, să se ocupe cu discuțiunea teoretic-doctrinară invocată de inculpat în apărarea sa, să se stabilească nexul causal, ca element al responsabilității penale, dacă prejudiciul este consecința și produsul nepriceperii în mănuierea și dozarea razelor Röntgen, sau este consecința a însuși afecțiunii, degerăturilor, pentru vindecarea căreia sau aplicat razele de Röntgen, în care caz nefiind angajată răspunderea penală a medicului, nu putea fi trimis în judecată în fața instanțelor penale.

DR. ION RUSALIN
magistrat

22. *ORDONANȚĂ ADMINISTRATIVĂ.*
În fața instanțelor nu se poate cerceta necesitatea și oportunitatea ordonanței. Art. 579 și 580 din codul penal.

Jud. de pace II urbană T. prin cartea de judecată penală No. 395 din 31/VII 1942 în baza art. 4 al. 1 punct 3 p. p. a achitat pe contravenientul D. V. din T., pentru faptul că nu a construit un trotuar de cărămidă în fața imobilului său, la care a fost obligat prin deciziunea Primăriei cu No. 7187-1942, pe motiv că acest fapt, deși imputabil, nu cade sub prevederile nici unui text de lege penală; conform art. 91 și 94 a Reg. de construcții, Primăria fiind obligată a construi trotuarele, la care proprietarii de imobile sunt obligați a suporta în o anumită proporție cheltuelile de construire.

Împotriva cărții de judecată a introdus recurs în casare Primăria Municipiului T., cerând casarea cărții de judecată în baza motivului de recurs din art. 474 aliniat II punct 5 p. p. intrucât Judecătoria numai cu violarea art. 1-4 din ordonanța Primăriei 7621-1940, prin eroare grosieră de fapt și exces de putere a achitat pe contravenient pentru faptul săvârșit motivând, că nu cade sub prevederile nici unui text de lege penală, când acest fapt este prevăzut de art. 1 și sancționat de art. 3 al ordonanței 7621-1940, și că nu este prevăzut de art. 1 și sancționat de Reg. de construcții.

Potrivit art. 91 și 94 din Reg. de construcții a Primăriei Municipiului T., cade în sarcina Primăriei construirea trotuarelor de asfalt, proprietarii imobilelor având obligațiunea a contribui în o anumită proporție la cheltuielile de construire. În speță, însă, contravenientul nu a fost trimis în judecată pentru contravenție la Reg. de construcții, ci a fost trimis în judecată pentru contravenție la Ordonanța No. 7621-1940 Primăriei, pentru-că deși prin deciziunea No. 7187 din 20/XI 1941 Primăria la obligat ca în termen de 3 luni să construiască în fața imobilului său un trotuar provizoriu de cărămidă, ~ în lățime de cel puțin 1 m., ~ contravenientul nu l-a construit, astfel că Judecătoria numai prin exces de putere și eroare grosieră de fapt a stabilit că, contravenientul a fost trimis în judecată pentru contravenție la Reg. de construcții.

Primăria Municipiului T. prin art. 1 a ordonanței No. 7621-1940 obligă pe proprietarii de case, care cer autorizație de zidire sau transformare, ca până la construirea de către Primărie a trotuarelor de asfalt, să facă trotuar provizoriu din cărămidă în dimensiunile fixate, în fața casei, sancționând pe contravenienți, conform art. 3 din suszisa ordonanță, cu închisoare polițienească dela 1 zi la 1 lună, și amendă dela 50 la 2000 lei; că Primăria în baza acestei ordonanțe prin deciziunea No. 7187 din 20/XI 1941, a obligat pe contravenient ca în termen de 3 luni să construiască trotuarul de cărămidă în lățime de cel puțin 1 m., care deciziune contravenientul ne-

executând-o, este evident că această faptă constituie o contravențiune la art. 1 a suszisei ordonanțe, fiind sancționată de art. 3 astfel că Judecătoria numai prin violarea art. 1 și 3 a ordonanței 7621-1940 a putut decide că fapta contravenientului nu cade sub nici un text de lege penală.

Considerând că ordonanța Primăriei No. 7621-1940 nu poate fi criticată de Tribunal, conform art. 580 aliniat ultim c. p., sub aspectul necesității și oportunității, ~ de altfel expuse în motivarea ordonanței, ~ față de dispozițiile Reg. de construcții, Trib. fiind obligat numai a examina, în sensul 580 aliniat art. 1 c. p., dacă ordonanța se întemeiază pe lege și dacă pedepsele prevăzute nu depășesc cele din art. 24 c. p. Ori, considerând că Primăria, în baza art. 15 și 16 din legea administrativă are dreptul a emite asemenea ordonanțe, și considerând că pedepsele prevăzută în ordonanța ce se discută sunt în cadrul pedepselor prevăzute de art. 24 c. p., legalitatea ei nu suferă nici o discuțiune. Având în vedere că, conform art. 579 c. p., se consideră contravențiune fapta declarată ca atare, prin ordonanța autorității administrative, care ordonanță are perfectă legalitate conform art. 580 aliniat 1 c. p., obligațiunea din art. 1 de a construi un trotuar provizoriu de cărămidă, ordonată și neexecutată, constituie o contravențiune, sancționată cu pedepsele prevăzute de art. 3.

Astfel fiind, recursul în casare a Primăriei Municipiului T., fiind fondat, cartea de judecată penală în baza motivului prevăzut de art. 474 aliniat II punct 580 p. p. pentru violarea art. 1 și 3 a ordonanței No. 7621-1940, exces de putere și eroare grosieră de fapt, este a se casa, și în baza art. 489 p. p. evocând fondul, urmează a se fixa un nou termen de judecată, la care să fie citat contravenientul.

Trib. Timiș-Torontal S. IV. complet de divergență. Sentința No. 924 din 15 Decembrie 1943. Dos. Nr. 1439-1942. Președinția Dlui *Aurel Comorosan* președinte; redactor Dl *Ion Rusalîn* judecător.

23. *PENAL. Raport de cauzalitate fizică. Intreruperea lui prin intervenirea unei acțiuni fizice streine. Răspundere. Condițiuni.*

In fapt: Inculpatul Plot. Major R. N. este trimis în judecată pentru delictul de omor prin imprudență p. p. de art. 467 alin. 1 C. P. comb. cu art. 482 C. J. M. ce a comis prin aceea că în dimineața zilei de 31 Octombrie 1943, în regiunea Uscut - Crimeia, împușcând o rață sălbatică și aceasta căzând în mare la o depărtare de 150 metrii de țărm, a trimis cu o barcă să pescuiască rața și să i-o aducă pe soldatul M. N. pe care îl știa de meserie pescar din Constanța și bun înotător. Marea fiind însă agitată și răsturnând barca soldatul s'a înecat.

In drept: Pentru realizarea conținutului generic obiectiv al infracțiunii, trebuie într'alte, ca între activitatea fizică și rezultatul dăunător sau periculos produs să existe o legătură dela cauză la efect, adică acea activitate să fi contribuit sau înlesnit producerea acelui rezultat așa cum el s'a înfăptuit.

În speță, între activitatea fizică a inculpatului constând în trimiterea soldatului cu barca pe mare pentru a pescui și a-i aduce rața și între moartea lui produsă prin înecarea în valuri din cauza răsturnării bărcii de puterea valurilor, nu există legătură de cauzalitate, fiindcă aceasta s'a frânt, s'a întrerupt prin intervenirea acțiunii fizice a unei energii independente, acțiunea mării agitate, care prin puterea valurilor a răsturnat barca, ocazionând moartea soldatului prin înecare.

Că dar neputându-se stabili legătura de cauzalitate între activitatea inculpatului, și între moartea soldatului, inculpatul urmează să fie achitat de sub invinuirea omorului prin imprudență.

Curtea Marțială a Corpului de Munte, Oficiul Postal Militar No. 69. Sentința No. 362-944. Președinte: Lt. Col. Magistrat *Staprică Gheorghe*.

NOTĂ: Speța ce formează obiectul acestei note, pronunțată de o Curte Marțială ce funcționează undeva departe de țară, pe unde drapelul ei este purtat glorios de legendarii Vânători de Munte, pune în discuție legătura de cauzalitate dintre activitatea fizică săvârșită de agent și re-

zultatul vătămător sau periculos produs, legătură necesară pentru stabilirea existenței unei infracțiuni.

Pentru a putea fi relevantă din punct de vedere penal, activitatea fizică a agentului, trebuie să epuizeze toate acțiunile prevăzute în fiecare text incriminator în care se descrie o infracțiune, iar rezultatul acestei activități trebuie să fie de natură a produce o vătămare sau o periclitate a unui interes ocrotit, adică un rău contra căruia legea a înțeles să reacționeze.

Dar între activitatea fizică și rezultatul vătămător trebuie să existe o legătură dela cauză la efect, adică un raport de cauzalitate, creat dintr-o manifestare, o activitate sau o acțiune care a intervenit și a produs vătămarea, fiindcă numai în cazul când se poate stabili acest nex cauzal, infractorul este pasibil de sancțiune.

În speța ce adnotăm, activitatea inculpatului a constat în trimiterea soldatului cu barca pe mare pentru a pescui rața ce împușcase. Marea fiind însă agitată și răsturnând barca, soldatul s'a înecat. Rezultatul vătămător constând în moartea soldatului s'a produs deci din cauza următoarelor două condițiuni:

- trimiterea de către inculpat cu barca pe mare pentru a pescui rața și

- energia fizică a valurilor mării care au răsturnat barca, condițiuni care alcătuiesc antecedența cauzală a rezultatului, moartea soldatului.

La stabilirea existenței raportului de cauzalitate fizică, evaluarea acestor condițiuni, adică determinarea condițiunii care trebuie să fie socotită drept cauza rezultatului, este una din cele mai grele probleme.

Se susține că atunci când un rezultat vătămător este produs de mai multe condițiuni, trebuie socotită drept cauză a lui numai una din ele, fie cea preponderentă, având cea mai mare contribuție calitativă la producerea rezultatului, fie cea mai eficace care a contribuit cantitativ mai mult la producerea acelui rezultat.

Căutând prin prisma acestor criterii să determinăm în speța de mai sus care dintre cele două condițiuni poate fi considerată drept cauză a rezultatului, ajungem la concluzia că numai acțiunea fizică a valurilor mării a fost cauza eficace și determinată a înecării soldatului, fiindcă prin intervenirea acestei energii streine și independente, care a fost capabilă să producă prin ea însăși rezultatul, s'a întrerupt, s'a frânt, legătura de cauzalitate față de cealaltă condiție, trimiterea soldatului pe mare de către inculpat, activitate care a rămas o simplă condițiune a rezultatului ce nu cade sub aplicarea legii penale.

Realitatea cere însă ca atunci când rezultatul vătămător sau periculos este produsul mai multor activități, să se atribuie acest rezultat tuturor acelor activități, tuturor condițiilor, iar nu numai uneia din ele.

Intr'adevăr din moment ce o condițiune poate fi legată de un rezultat, trebuie să se considere că acea condițiune constituie una din cauzele rezultatului, că este echivalată cauzei.

Dificultatea se ivește la stabilirea criteriilor după care urmează să se aleagă dintre mai multe condițiuni care au concurat la producerea rezultatului, acelea care pot fi echivate drept cauze ale lui, pentru ca sancțiunea penală să poată lovi pe toți aceia care au contribuit la creerea ilicitului penal prin executarea activităților ce intră în compunerea acelor condițiuni.

Pentru a împăca și această exigență a dreptului penal, se susține că dintre mai multe condițiuni, numai aceea sau numai acelea pot fi echivate drept cauze ale rezultatului, fără de amestecul căroră acel rezultat nu s'ar fi produs așa cum s'a produs; trebuie cu alte cuvinte, ca acelea să fi fost condițiuni sine qua non ale rezultatului.

Stabilirea dacă o condițiune a fost intr'adevăr sine qua non a rezultatului, adică fără de care acel rezultat nu s'ar fi produs, se face prin procedeul eliminării. Se examinează pe rând fiecare condițiune în parte și dacă se constată că rezultatul s'ar fi produs și fără concursul ei, acea condițiune va fi eliminată și autorul care a împlinit activitatea fizică pentru realizarea acelei condițiuni, va fi exonerat de răspundere penală, neexistând legătură de causalitate fizică între rezultat și acea activitate.

Aplicându-se la speța ce adnotăm aceste principii, se constată că dacă inculpatul nu trimitea pe soldat să pescuiască rața din mare, acesta nu se îneca. Deci trimiterea soldatului pe mare de către inculpat a fost o condiție sine qua non a rezultatului, ~ moartea soldatului ~ și după principiile de mai sus inculpatul urma să fie pedepsit.

Notăm că inculpatul din speța ce ne-a ocazionat spiciuirea acestor principii din controversata problemă a evaluării condițiilor din raportul de causalitate fizică, a fost pedepsit pentru delictul de abuz de autoritate p. p. de art. 539 C. J. M. fiindcă abuzând de puterea funcțiunii sale de comandant al soldatului, fără autorizație, l-a întrebuințat în folos personal.

Crimeia, 20 Februarie 1944.

EUGEN FENEȘAN
Cpt. Magistrat Asim.

24. DELAPIDARE. Persoană angajată temporar și fără îndeplinirea formelor prevăzute de codul funcționarilor publici. Are calitatea de funcționar public. Art. 236 cu 183 c. p. Suspendarea executării pedepsei nu are aplicațiune. Art. 14 din Decret Lege 80-1941.

Primăria comunei V. jud. Severin angajează prin notarul P. B., fără îndeplinirea formelor cerute de codul funcționarilor publici, pe Al. G. ca funcționar temporar în serviciul său plătindu-l cu un salariu de 4500 lei lunar. În temeiul aceluia angajament verbal îi dă însărcinarea de a încasa impozitele datorate comunei de contribuabili; când însușește suma de lei 800, prin întrebuințare de fals în scripte.

Potrivit art. 236 al. I, II, III pct. I și al. IV. c. p. cu modificările aduse prin art. 14 din D. L. No. 236-1941 comb. cu art. 183 c. p. faptul săvârșit de infractor întrunește elementele crimei de delapidare, deoarece în sfera noțiunii de funcționar public, astfel cum e definită prin disp. art. 183 punct. 4 c. p. se cuprind nu numai acei care dețin o funcțiune publică, în condițiunile codului funcționarilor publici, ci orice persoană care a primit o însărcinare în serviciul Statului, Județului, comunei sau instituțiile publice dependente, de orice natură, retribuite sau nu, indeferent de chipul în care a fost investit. Faptul că a primit însărcinarea de a încasa taxe și impozite comunale i-a conferit prin el însuși calitatea și răspunderea de funcționar public, chiar în lipsa formelor legale de numire în serviciul comunei fie dată verbal de notarul care n'avea căderea să angajeze valabil un funcționar cu atât mai mult că acuzatul a fost retribuit cu un salariu lunar din fondul comunei. Dispozițiunile art. 236 c. p. al. II sancționează nu numai pe gestionarii de drept dar și pe cei de fapt. ~ Acoperirea sumei delapidate. ~ ulterior urmăririi penale, nu constituie o cauză de excluderea imputabilității, încetarea caracterului penal al faptei, stingerea acțiunii penale cere aplicațiunea art. 100 c. p.

În urma agravării pedepsei pentru delapidare potrivit D. L. No. 236 din 6 Februarie 1941, nu

se poate aplica suspendarea executării pedepsei prevăzută de art. 66 al. I. pct. 2 c. p., deoarece pedeapsa nu poate fi coborâtă sub 3 ani închisoare corecțională, prin aplicarea circumstanțelor atenuante.

Trib. Caransebeș. Sentința penală No. 1054 din 16 Decembrie 1943, Președinția D-lui D. Grecu, Prim-Președinte.

NOTĂ. Delapidarea în raport cu obiectul ei juridic se clasează în grupul infracțiunilor contra intereselor publice. Faptul funcționarul public, de a însuși, trafica sau întrebuința pentru el sau pentru altul bani, efecte sau alte lucruri din averea publică, prin aceasta abandonându-se delatoririile sale, nu se concretizează într-o daună patrimonială îndreptată contra proprietății ei într'una politică (socială).

Astfel fiind infracțiunea delapidării se conșumă în momentul în care funcționarul a violat îndatoririle sale și din această cauză restituirea sumei de bani însușită n'are nici un fel de influență asupra acțiunii penale.

Nu tot astfel privesc infracțiunea de delapidare autorii francezi din cei mai de seamă. Acestea socotesc delapidarea ca un abuz de încredere agravat prin calitatea de funcționar public a infractorului. Ca o consecință a acestui mod de a vedea urmează să se aplice delapidării principiile abuzului de încredere și ca atare infractorul numai în cazul când fiind somat să depună suma și n'a dat urmare numai atunci urmează a fi considerat ca delapidator. Deci în cazul când s'a restituit suma înaintea începerii urmăririi penale, infracțiunea nu mai există (R. Garraud Traite. ed. III, IV, V, Nr. 1493, pag. 324, Ranter, Traite, I Nr. 347; Blanche, III Nr. 357, pag. 653 Ch. et. F. Helie; Theorie, II, Nr. 792 p. 588-9).

Dr. profesor Vintilă Dongoroz critică soluțiunea doctrinei franceze prin aceea că se ține seamă numai de înrădăcinarea delapidării cu abuzul de încredere în ceea ce privește materialitatea faptului, dar nu se are în vedere și profunda deosebire sub raportul obiectivității derivată tocmai din calitatea de funcționar, pe care autorii francezi o relevă dar nu trag nici o concluzie din ea. Abuzul de încredere fiind o infracțiune contra proprietății, e logic să dispară infracțiunea, atunci când proprietatea nu e lezată, întrucât pretențiunile celor interesați au fost satisfăcute fără să fi intervenit o urmărire penală. Dimpotrivă, delapidarea este o infracțiune contra intereselor publice, interese care sunt și rămân lezate din moment ce funcționarul și-a călcat îndatoririle

chiar dacă paguba materială este reparată (Jur. Generală 1930, sub speța Nr. 678 pag. 678 nota D-lui Prof. V. Dongoroz).

Jurisprudența română examinând elementele infracțiunii de delapidare a decis că *intențiunea frauduloasă* ca factor al elementului subiectiv este indispensabilă, legea nemulțumindu-se cu simplă culpă. *Prejudiciul*, nu este un element esențial delapidării, ci o împrejurare pentru stabilirea intențiunii frauduloase (Cas. II. Dec. 5411-1938, Dec. 2775 din 31 Maiu 1938; Dec. 1608 din 16 Decemb. 1940 și Dec. 2607 din 12 Noemb. 1941).

Calitatea de funcționar public a infractorului a fost rezolvată de Suprema noastră Curte până la punerea în aplicare a codului penal din 1936, în cazul când infractorul nu era învestit în mod legal ca funcționar public, socotindu-l ca gestionar de fapt și făcând aplicațiunea art. 16 Legea contabilității publice, avea aceeași răspundere ca și gestionarii de drept (Cas. II Dec. 8021 din 2921 din 7 Iunie 1938, Dec. 8021 din 20 Febr. 1939 și Dec. 6408 din 10 Maiu 1939).

Cu punerea în vigoare a codului penal din 1936, s'a curmat orice discuțiune sau controversă în jurul acestei chestiuni fiindcă în art. 183 c. p. legiuitorul a revenit cu lămuriri precise cu privire la ce se înțelege din punctul de vedere al codului penal prin funcționar public când spune: „Acela care exercită în mod voluntar sau obligator, permanent sau temporar, în serviciul statului, județului, comunei sau instituțiilor publice dependente, ori care ar fi modul de administrare o funcțiune sau o însărcinare de orice natură; fie chiar electivă retribuită sau nu și *indiferent de chipul*, în care a fost investit“.

Deci infractorul va fi considerat funcționar public, chiar dacă n'a fost investit în aceasta calitate cu formalitățile prevăzute de codul funcționarilor publici.

Chestiunea de a ști, ce se înțelege prin bani publici a dat loc la contraverse în jurisprudență, deoarece instanțele de fond au hotărât că sumele de bani delapidate au caracterul de bani publici, nu numai după ce au fost contabilizate deci vărsate în visteria statului, până atunci sunt bani privați și ca atare funcționarul infractor este pasibil de abuz de încredere și nici de cum de infracțiunea delapidării (Curtea de Apel Craiova Dec. 558-1937 revista penală 1938 sp. 123. pag. 209). Înalta Curte de Casație n'a împărțit acest mod de a vedea al instanțelor de fond. Astfel caracterul de bani publici al unei sume de bani primită de un funcționar public, în virtutea funcțiunii ce o îndeplinește și în exercițiul funcțiunii.

derivă din destinațiunea pe care legea o dă acele sume de bani, iar nu din înscrierea sumei în registrele publice, care nu este decât o simplă formalitate de contabilitate (Cas. II, Dec. 2630 din 5 Aprilie 1932, Dec. 1650 din 1 Aprilie 1938, Dec. 3162 din 15 Iunie 1938, Dec. 9212 din 25 Iunie 1940, Dec. 2030 din 20 Iunie 1941). Tot astfel a decis Înalta Curte de Casație și cu privire la ce trebuie să se înțeleagă prin cuvintele „avut public” din art. 236 c. p. statuând că se înțeleg atât valorile intrate efectiv în patrimoniul public cu îndeplinirea tuturor formalităților legale cât și valorile încredințate unui funcționar public în condițiunea sus citatului articol, cu scopul de a fi vărsate în visteria statului, indiferent dacă s'a efectuat sau nu trecerea formală în proprietatea statului (Cas. II, Dec. 2030 din 20 Iunie 1941).

Cu privire la acoperirea sumei delapidate după constatarea infracțiunii s'a decis că infracțiunea delapidării se consideră comisă din momentul ce s'a constatat lipsa banilor publici, depunerea sumei delapidată sau retragerea plângerii nu poate înlătura răspunderea penală, deoarece art. 22 legea contabilității publice, prevede că acoperirea lipsurilor cauzate nu apără de judecata instanțelor represive (Cas. II, Dec. 3208-37, Dec. 4828 din 14 Oct. 1938, Dec. 1608 din 16 Dec. 1940, Dec. 2607 din 12 Noemb. 1941).

În sentința ce adnotăm s'a pus chestiunea suspendării executării pedepsei în materia crimei de delapidare rezolvându-se negativ. Instituția suspendării executării pedepsei a fost introdusă în codul penal din 1936 în cuprinsul art. 65 c. p. stabilind că numai în cazul unei condamnări la cel mult doi ani închisoare corecțională, detențiunea simplă sau amendă instanța de fond prin însăși hotărîrea de condamnare poate suspenda executarea pedepsei pronunțate pe timp de 3 ani, plus durata pedepsei; dacă cel condamnat n'a suferit mai înainte vre-o condamnățiune privativă de libertate pentru crimă sau delict, chiar dacă a fost reabilitat și dacă pe viitor, instanța apreciază că cel condamnat va avea o conduită bună chiar fără executarea pedepsei.

În art. 66 c. p. legiuitorul penal a introdus două excepțiuni la suspendarea executării pedepsei stabilind că nu se aplică când: instanța a pronunțat o pedeapsă mai mare de un an în caz de concurs real de infracțiuni sau de contopire de pedepse și când pedeapsa corecțională este rezultată din aplicarea circumstanțelor atenuante pentru crimă.

La 24 Septemvrie 1938, se modifică dispozițiunile art. 236 c. p. criminalizându-se de dela-

pidare care până aci fusese delict și ca o consecință i s'a aplicat pedeapsa temnița grea una din pedepsele prevăzute pentru crimă.

În același timp legiuitorul a prevăzut în art. 66 al. I pct. 2 că se aplică suspendarea executării pedepsei pentru crima de delapidare dacă infractorul a depus în întregime suma delapidată. Se pune întrebarea față de modificarea făcută precum și de interzicerea aplicării suspendării în materie de crimă, când pedeapsa e corecțională prin aplicarea circumstanțelor atenuante, a înțeles legiuitorul să condiționeze admiterea suspendării executării pedepsei numai dacă infractorul a depus suma, chiar dacă i s'ar fi aplicat o pedeapsă mai mare de doi ani deci peste prevederile art. 65 c. p.? Evident că nu, deoarece art. 236 c. p. modificat a fost pus în concordanță cu dispoz. art. 157 c. p., care a fost în acelaș timp modificată prevăzută în al. I pct. 1 lit. c. „Dacă pedeapsa este aceea a temniței grele se aplică închisoarea corecțională, a cărei durată nu poate fi redusă sub un an”. Deci prin modificările făcute s'au pus în concordanță textele art. 236 cu 157 și 65 c. p. de unde se trage concluzia că pe lângă depunerea sumei delapidate, condamnatului să i se fi aplicat o pedeapsă corecțională de cel mult doi ani pentru ca să se poată acorda suspendarea executării pedepsei.

Dar prin Decretul Lege No. 80-1941, art. 14 legiuitorul modifică din nou dispozițiunile art. 236 c. p. înăspriind pedeapsa, din temnița grea în munca silnică pe timp mărginit când suma delapidată este până la un milion, iar dacă infractorul depășește și aceasta sumă, pedeapsa este capitală, ~ moartea.

Cu înăsprirea pedepsei, prin modificarea art. 236 c. p. dispozițiunile art. 157 c. p. cu privire la aplicarea circumstanțelor atenuante au rămas neschimbate, precum și cele cuprinse în art. 66 al. I pct. 2 c. p. Mai poate avea loc aplicarea suspendării executării pedepsei în caz când condamnatul ar fi depus suma delapidată până la pronunțarea ultimei instanțe de fond? Credem că nu fiindcă aplicându-se circumstanțele atenuante crimei de delapidare, pedeapsa nu poate fi redusă la mai puțin de trei ani, așa cum se arată în art. 157, al. I pct. 1 lit. b. c. p. și în acest caz plafonul fixat în art. 65 c. p. este depășit. Deci legiuitorul deși n'a spus nimic cu privire la suspendarea executării în D. Lege 236-1941, prin înăsprirea pedepsei dela temnița grea la munca silnică pe timp mărginit și chiar moartea și lăsând nemodificate articolele referitoare la suspendarea executării și aplicării circumstanțelor ate-

nuante a înțeles să excludă dela beneficiul suspendării executării pedepsei pe delapidator chiar dacă au depus suma până la pronunțarea ultimei instanțe de fond.

Tribunalul Caransebeș în sentința penală 1054 din 16 Decembrie 1943, a făcut o justă aplicație

ne a textelor referitoare la crima de delapidare și suspendarea executării pedepsei, conformându-se în totul modului de a vedea al supremei noastre instanță, pentru care motive o împărtășim în totul.

DUMITRU N. VOINEA
Procuror Trib. Caransebeș

DREPT CIVIL ȘI PROCEDURĂ CIVILĂ

25. *SIMULAȚIUNE. Acțiunea succesorilor cu titlu universal pentru anularea unei vânzări. Dovada simulației are a se face numai prin contra-înscriș. Art. 1175, 1191, 1198 c. civ.*

Când acțiunea a fost făcută de copiii vânzătorului, reprezentați prin mama lor ca tutoare legală, calitatea pe care o au ei în proces este aceea de succesori cu titlu universal ai tatălui lor, vânzătorul, și în această calitate nu pot avea mai multe drepturi decât însuși vânzătorul.

Simulațiunea nedovedindu-se între părțile contractante decât printr'un contra-înscriș, numai prin violarea textelor de lege - art. 1175, 1190, 1191 cod civil - a putut Tribunalul să admită proba cu martori, spre a face dovada simulației de către copii vânzătorului, care nu pot fi considerați terți, din moment ce acțiunea o fac în calitate de moștenitori ai tatălui lor și fără a arăta că li s'a atacat rezerva.

Cas. I. Dec. Nr. 254 din 13 Aprilie 1942. Președinția D-lui Eugen Bănescu, consilier.

OBSERVAȚIE: Părțile contractante pot încheia o convențiune aparentă, în scop de a ascunde o convențiune reală. Se presupune deci, două convențiuni simultane: una este fictivă și se numește *act aparent*, cealaltă este secretă și se numește *act secret* sau *contra-înscriș*.

Actul secret produce efecte între părți și față de *succesorii lor universal* (art. 1175 c. civ.).

Succesorii universalii nu pot avea mai multe drepturi decât însuși autorul lor, așa că în privința validității actului secret ei sunt puși în aceeași situațiune.

Când se ivește o contestațiune între părți, susținându-se că actul este fictiv, trebuie să se dovedească existența actului secret în condițiunile art. 1191 al. 1 c. civ., adică să se înfățișeze contra-înscrișul dacă valoarea litigiului este mai mare de 25.000 lei.

Aceiași soluție se impune și atunci când *actul fictiv este constatat prin act scris* și valoarea litigiului este sub 25.000 lei. Și în acest caz este necesară înfățișarea contra-înscrișului.

Regula nu-și mai găsești aplicațiune când exista un *început de dovadă scrisă* (1197 c. civ.), proba cu martori și prezumțiuni fiind admisibilă (Cas. I, dec. 830, din 24 Sept. 1934, Bul. 1934 p. 419; Cas. I, dec. 423 din 21 Martie 1933, Bul. 1933, p. 287; Cas. I, dec. 664 din 22 Aprilie 1932. P. R. 1934, I, 91) sau când potrivit art. 1198 c. civ. *procurarea unei dovezi nu este cu putință* (Cas. I, dec. 219 din 17 Feb. 1931, Bul. 1931 p. 181; Contra; Cas. I, dec. 823 din 16 Martie 1938, jur. G. 1938, sp. 808). Când simulațiunea are de scop *micsorarea rezervei* unui succesor universal, el dobândește calitatea de terț față de act și simulațiunea o poate dovedi prin orice mijloc de probă (Cas. I, 7 Mai 1935, P. R. 1936, III, 77; Cas. I, 7 Iunie 1937, Bul. 1937, p. 440). Deasemenea când se invocă că simulațiunea a avut de scop *să fraudeze o dispozițiune legală* sau de *ordine publică*, sau când *cauza obligațiunii este ilicită* se admite probă cu martori și prezumțiuni. (Cas. I, dec. 974 din 13 Iunie 1939; Bul. p. 589, Cas. I, 559 din 18 Mai 1934, P. R. 1935, I 59).

Efectele simulațiunii nu pot fi opuse *terților, succesorilor particulari și creditorilor chirografari*. Actul secret nu le poate fi opozabil (Cas. I, dec. 759 din 7 Mai 1935, Bul. 1935 p. 508; Cas. I, dec. 830 din 24 Sept. 1934, precitat; Cas. I, dec. 823 din 16 Martie 1938, precit.)

MARIN C. SÂRBU

26. *CERTIFICAT DE MOȘTENIRE. Se poate elibera atâta timp cât Judecătoria nu a deschis încă procedura succesorială.*

În conformitate cu dispozițiunile art. 99 al. ultim din legea XVI din 1894, privitoare la procedura succesorială, cererea pentru certificatul de moștenire poate fi introdusă atât timp cât Judecătoria

loria de moștenire nu a deschis încă - din oficiu - procedura succesorală potrivit prevederilor art. 4. În speță, deși trecuseră 3 luni dela deces, totuși recurenții puteau cere să li se elibereze certificatul de moștenire, atât timp cât Judecătoria nu pornise din oficiu procedura de succesiune. Prin urmare, greșit și cu violarea art. 99 și 4 din legea XVI din 1894 a decis Tribunalul, în cazul de față atunci când făcând abstracție de principiul pus de art. 99, a considerat pur și simplu cererea recurenților ca tardivă pentru că nu a fost depusă în termen de 3 luni.

Cas. I. Nr. 442 din 22 Martie 1937.

27. *INVESTIRE CU FORMULA EXECUTORIE. Căi de atac. Apel. Inceput de executare. Contestația. Art. 104, 399 pr. civ.*

Este adevărat, în drept, că potrivit art. 104 pr. civ., împotriva unui jurnal de investire cu formula executorie, există calea de atac a apelului.

Acest principiu de drept își are aplicațiunea numai atâta timp cât actul investit cu formula executorie n'a fost pus în executare, adică atâta timp cât jurnalului de investire nu i s'a dat nici o urmare.

Odată începută executarea unui asemenea act, devin aplicabile dispozițiunile art. 399 pr. civ., conform cărora orice executare silită se poate contesta de cei interesați sau vătămați prin executare.

În adevăr, un jurnal de investire cu formula executorie, dat pe cale grațioasă în Camera de consiliu și fără citarea părților, nefiind pus în executare, debitorul nu are cunoștință de el ca să-l atace cu apel și nici interes imediat. Însă, prin punerea în executare a actului, debitorul fiind avizat, are interesul să se apere contra urmăririi creditorului și această apărare o poate face atunci pe calea contestației prevăzută de art. 399 sus citat, cale care-i este deschisă, chiar dacă nu și-a exercitat dreptul de apel, conform art. 104 pr. civ. neexercitarea acestui din urmă drept neexcluzând pe acela al contestației.

Cas. III, Dec. Nr. 167 din 20 Aprilie 1942. Președinția D-lui C. Macri, președinte.

28. *JUDECAREA PROCESELOR. Minor Lipsa Ministerului Public. Nulitate. Art. 81 pr. civ.*

Potrivit art. 81 pr. civ., Ministerul Public va lua concluziuni ca parte alăturată înaintea deosebitelor instanțe, fie în ședință publică, fie în camera de chibzuire, ori de câte ori sunt interesați în cauză nevârșnici, interziși sau puși sub consiliu judiciar.

Prezența Ministerului Public ca parte alăturată în afacerile ce privesc pe minori, fiind relativă la constituirea instanței de judecată, este de ordine publică, iar neobservarea acestei formalități duce la casarea hotărârii pronunțată în asemenea condițiuni.

Așa fiind și cum în speță se constată că Tribunalul s'a constituit și judecat în lipsa Ministerului Public, deși în cauză erau în joc și interesele unor minori, hotărârea ce a pronunțat s'a dat cu violarea art. 81 pr. civ. și ca atare este casabilă.

Cas. I. Dec. Nr. 9 din 12 Ianuarie 1943. Președinția D-lui Gh. Duca, consilier.

29. *CARTE FUNCİARĂ. Actele de donațiune, sub semnătură prioată, intervenite înainte de 15 Septembrie 1943, nu mai pot fi întabulate, după această dată în cartea funciară, donațiunea este un act solemn, solemnitatea fiind de ordine publică. Efectele actelor anterioare datei de 15 Septembrie 1943, ce se produc după această dată, sunt supuse condițiilor de ordine publică din legile extinse.*

În fapt: prin încheierea atacată, Judecătoria I Urbană Timișoara, Secția C. F. a respins cererea de întabulare în baza contractului de donațiune încheiat de apelantul recurent cu fiul său P. P., la 12 August 1943, a imobilelor cuprinse în C. F. a comunei Beregsău cu numerile de ordine și topografice arătate, pentru motivul că contractul nu e încheiat prin act autentic conform art. 813 c. civ. rom. și că în Cartea Funduară Nr. 320, 1143, 1560, 1804 și 2004 a comunei Beregsău, donatorul P. M. este înscris ca minor și contractul nu e aprobat de Secția Tutelară.

Actul de donațiune, în baza căruia se cere intabularea, a fost încheiat la 12 August 1943, fiind semnat de către donatar, donator și doi martori, deci întocmit conform art. 317 Pr. civ. ard.

In drept: Dela 15 Septembrie 1943, punându-se în vigoare codul civil român, și în acest teritoriu, conform art. 813 c. civ., actele de donațiune, sub sancțiunea nulității, trebuie să fie redactate în formă autentică,

Potrivit art. 27 Decret lege pentru extinderea legislației civile publicat în M. Of. Nr. 142 din 22 Iunie 1943, actele juridice între vii, anterioare intrării în vigoare a acestei legi, rămân supuse, în ce privește validitatea, efectele și mijloacele de probațiune, legilor care le cărmuiau la data când au luat naștere. Efectele acestor acte, ce se vor produce după intrarea în vigoare a legii, vor fi supuse dispozițiilor de ordine publică din legile extinse.

În adevăr la 12 August 1943, intervenind consimțământul donatarului și al donatorului în forma reglementată de procedura civilă, la aceea dată conform art. 317 Pr. civ. și 67 Reg. C. F., consimțământul a fost complet și actul cu putere probantă, putând fi înscris și în cartea funduară,

Potrivit normelor de drept din acest teritoriu, menținute de legea din 22 Iunie 1943, prin consimțământ nu se transferă decât titlul, iar proprietatea se câștigă numai prin înscrierea în cartea funduară, câștigarea proprietății fiind un efect al dobândirii titlului,

Astfel fiind la data de 23 Noembrie 1943, Judecătoria trebuia să examineze, nu numai dacă actul a fost bine întocmit la 12 August 1943, ci și dacă în urma extinderii art. 813 c. civ. român, actul neînscris până la 15 Septembrie 1943, mai putea produce efecte după această dată.

Donațiunea potrivit art. 813 c. civ. este un act solemn, voința părților neputându-se exprima decât în formă autentică și normele privitoare la formele în care trebuie să se îmbrace voința, la actele solemne, sunt de ordine publică (Cantacuzino 63).

Începând cu data de 15 Septembrie, contractul de donațiune al recurentului nu mai putea fi înscris la cartea funduară. Respinge apelul.

Tribunalul Timiș-Torontal, Secția I. Încheierea Nr. 736 din 12 Februarie 1944. Dos. Nr. 185-1944. Președinția Dlui *Stefan Deleanu*, prim-președinte, redactor Dl. *Octavian Popa*, judecător.

NOTĂ: Articolul 4 al legi de extindere al legislației civile și comerciale în Transilvania, prevede că constituirea, transmiterea, modificarea sau stingerea drepturilor reale imobiliare se fac prin înscrierea în cartea funciară.

Legea de extindere nu a inovat în legislația din acest teritoriu, principiile dreptului civil și regulamentului c. f. fiind aceleași: prin convenția părților, în materie de drepturi reale, se transmite numai un drept personal. Dreptul real *ia ființă* numai prin înscrierea în cartea funciară. E deci greșită părerea că, *cel puțin între părți*, dreptul real s'ar fi transmis.

Dela regula aceasta sunt câteva excepțiuni. a) Prin *succesiune* se dobândește dreptul real înainte de înscriere în cartea funciară, din momentul rămănerii definitive a deciziei de predarea bunurilor (Legatarul devine proprietar numai prin înscrierea în cartea funciară), b) cumpărătorul la *licitație*, devine proprietar dela dată rămănerii definitive a licitației. c) *Uzucapiantul*, din momentul împlinirii uzucapiunii d) în caz de *accesiune* e) și de *expropiere pentru utilitate publică* (C. Negrea: Curs. Drepturi reale. fosc. II. 4).

Chiar și în aceste cazuri însă, titularul dreptului real, nu va putea dispune, decât după ce s'a făcut înscrierea în cartea funciară (art. 4 II. al aceleiași legi).

Înscrierea în c. f. se face, potrivit art. 67. R. c. f., în baza unui act care are deplină putere probatorie *între părți*.

Cu ocazia înscrierii autoritatea de c. f. examinează actul și în principiu, această examinare se face avându-se în vedere situația legală dela *date încheierii actului*.

Art. 27 al aceleiași legi, consfintește regula „*tempus regit actum*”, făcând însă o derogare în favorul ordinei publice: „efectele acestor acte, ce se vor produce după intrarea în vigoare a legii, vor fi supuse dispozițiilor de ordine publică, din legile extinse”.

Efectele unui act, sensul de mai sus, trebuie considerate toate modificările de drept, cari se produc, după intrarea în vigoare a legii.

În cazul de mai sus actul s'a încheiat la 12 August 1943. Dreptul de proprietate însă nu a trecut asupra donatarului, nefiind înscris în c. f. Unul din efectele actului și cel mai principal, e dobândirea dreptului real, prin înscrierea în c. f. Acest efect, după după data de 15 Sept. 1943

nu se mai poate produce, deoarece dispozițiunea de ordine publică a art. 813 c. c.-rom., prevede că donațiunea nu se poate încheia decât prin act autentic.

Ăceastă soluțiune e conformă și cu obligația autorității de c. f. de a examina, dacă înscrierea în c. f. e admisibilă, având în vedere legile de ordine publică în vigoare la data înscrierii.

OCTAVIAN POPĂ

30. ZONE DE INTERES MILITAR. *Contract de vânzare-cumpărare neaprobat de Ministerul Apărării Naționale, Aerului și Marinei, este nul, și pe baza lui nu se poate cere nici posesiunea și nici nuda proprietate.*

Reclamantul I. D., din D., cumpără la 2 Decembrie 1942 dela pârîtul I. C. pămîntul cuprins în c. f. Nr. 2768 a comunei D., 14/20 părți, din imobilul întreg sub Nr. top. 1146, în întindere de 946 st. p., care în acel timp a fost însămanțat cu grâu, contract redactat de dl notar public din D. ce se găsește în copie la dosar, și în punctul 3 al contractului se menționează că reclamantul-cumpărător intră în posesiunea imobilului cu data încheierii contractului, adică 2 Decembrie 1942, trăgînd dela această dată foloasele și suportînd toate sarcinile.

Se constată că acest contract a stipulat, în punctul 6, mențiunea că este valid, numai după aprobarea lui, de către Ministerul Apărării Naționale din București, aprobarea căruia reclamantul nu o poate dovedi nici până astăzi.

Mai rezultă din desbatere că locul vîndut era arat și însămanțat cu grâu de către pârîtul de ord. II J. C., care îl avea în posesiune dela tatăl său I. C., încă din anul 1926, deci timp de 17 ani.

În baza acestui fapt, pârîtul de ord. II a cosit grăul și a ridicat întreaga recoltă în ce privește grăul, paele și pleava și le-a dus la dînsul acasă, profitîndu-i lui.

Următor acestui fapt, reclamantul intențează acțiunea de față și și-o întemeiază pe contractul amintit și depus în copie la dosar, cerînd dela pârîți recolta produsă după acest pămînt ce a format obiectul contractului. Se mai precizează că pârîtul

II a avut în folosință acest pămînt dela pârîtul I, căruia i-l dăduse spre folosință în schimbul altui pămînt ce acesta îi dăduse pârîtului de ord. I, bine înțeles fără contract scris între ei, ci numai în mod verbal.

Cu ocazia desbaterii de constituire a acestui proces, ce-a avut loc la 29 Iulie 1943, ambii pârîți lipsesc, iar procedura fiind complectă cu dînșii instanța a pronunțat sentința în lipsă, care fiind comunicată pârîților, pârîtul de ord. II J. C., atacă cu opoziție sentința în lipsă, pe când pârîtul de ord. I J. C., nu se folosește de calea opoziției, ci la termenul fixat pentru desbaterea opoziției, care a fost 29 Iulie 1943, se prezintă și el în instanță și cere respingerea acțiunii.

Față de starea de fapt, stabilită, datoria ce incumbă instanței, este aceea de a preciza dacă titlul pe care reclamantul își sprijină acțiunea sa, îi dă tăria de a o face și îi crează calitatea de reclamant, sau contractul nefiind aprobat de forurile militare competente el este izbit de nulitate și drept consecință nu-i dă această calitate și ca atare contractul fiind astfel lovit de nulitate absolută, nu poate crea raporturi juridice între părți, precum și stabilirea situațiunii pârîtului de ord. I, el nefăcînd opoziție contra sentinței pronunțată în lipsă.

Având în vedere că titlul pe baza căruia reclamantul își sprijină acțiunea sa este contractul redactat la 2 Decembrie 1942, care stipulează în punctul 2, că reclamantul intră în posesie la această dată, de când trage și foloasele, dar în punctul 6 se menționează că acest contract este valid numai după aprobarea lui de către M. A. N. din București, aprobare ce până în prezent reclamantul neputînd obține, însemnează că însuși recunoaște că contractul este nevalid, deci nu-i poate servi drept titlu pe baza căruia să-și întemeieze acțiunea.

Având în vedere că privitor la această aprobare, la 16 Decembrie 1938 s'au creat zonele militare necesare apărării țării, iar prin legea din 3 August 1939, s'a arătat care sunt acele zone militare, iar prin deciziunea dela 18 Octombrie 1939 și 23 Octombrie 1939, s'a fixat că comuna D., unde e situat locul în litigiu, cade în zona militară și de graniță, iar aceste legi fiind modificate, prin

legea Nr. 279 din 2 Aprilie 1942, se stipulează în terzicerile circulaţiunii bunurilor prevăzute ca fiind situate în aceste zone, iar prin legea din 29 Mai 1943, se arată care sunt acele zone de graniţă şi de interes militar, în care de asemenea se arată că comuna D. cade înăuntrul acestor zone.

Având în vedere disp. art. 3 din legea Nr. 279 din 2 Aprilie 1942, Mon. Of. Nr. 79, alin. 4, dispune: „Sub sancţiunea nulităţii, nimeni nu poate dobândi, sub orice titlu, prin acte între vii, bunuri imobile sau drepturi asupra acelorăşi bunuri, situate în zonele militare, decât dacă în prealabil, este autorizat de Ministerul Apărării Naţionale”, iar reclamantul neputând dovedi această aprobare însemnează că contractul său este nul şi ca atare nu poate să-i servească drept titlu la intentarea prezentei acţiuni şi nici nu-i dă tăria de a reclama cel puţin posesia, dat fiindcă se menţionează că prin acte între vii, *nimeni nu poate dobândi sub orice titlu, bunuri imobile sau drepturi asupra acelorăşi bunuri situate în zonele militare.*

Că faţă de aceste legi stabilindu-se cum că contractul este izbit de nulitate absolută, doctrina manifestată de dispoziţiunile normelor de drept civil, precizează sancţionarea îngrădirilor legale ale voinţei individuale şi a viciilor care o pot afecta, stabilind că sancţiunea aceste legală, este mijlocul prescris de lege pentru a nu permite ca voinţa individuală să treacă peste îngrădirile ce-i sunt impuse prin normele dreptului pozitiv şi sancţiunea deplină constă în nimicirea actului juridic prin care voinţa individuală a nesocotit îngrădirile legii.

Având în vedere că în orice altă materie însă, nulităţile pot fi şi implicite sau virtuale, de câte ori îngrădirea legală impusă voinţei individuale corespunde cu un interes de ordine publică care nu poate să fie satisfăcut decât prin nimicirea actului încheiat în dispreţul îngrădirii legale.

Având în vedere că nulitatea odată recunoscută are efect asupra actului încheiat în dispreţul unei îngrădiri legale a voinţei; cu alte cuvinte, de câte ori un act de voinţă este recunoscut ca nul, toate efectele şi toate raporturile care s'au produs de fapt prin puterea actului de voinţă, pă-

nă în momentul când nulitatea lui a fost recunoscută, sunt şi rămân juridiceşte neavenite şi fără tărie, ceea ce implică pentru persoane care au profitat de urmările actului recunoscut nul, obligaţiunea de a face să dispară urmările şi de a restabili lucrurile în starea de mai înainte, ca şi când actul de voinţă nul, nu s'ar fi produs, pentru ca rânduiala legală să fie deplină.

Având în vedere că odată ce judecătoreşte este recunoscută nulitatea absolută, nimiceşte actul de voinţă în privinţa tuturor efectelor pe care el era susceptibil de a le produce faţă de ori şi cine.

Având în vedere că în principiu nulităţile propriu zise, adică absolute, derivând direct din nesocotirea unei îngrădiri legale a voinţei şi neconstituind o facultate protegitoare a unor voinţi individuale, operează faţă de oricine şi în favoarea oricărei persoane interesate, şi nu sunt susceptibile nici de a fi acoperite prin confirmare din partea unor voinţi individuale, nici a se stinge prin prescripţiune.

Că, faţă de împrejurarea stabilită, că legile pentru stabilirea zonelor de graniţă şi interes militar sunt legi de ordine publică şi cei ce contravin lor prin contracte încheiate cu privire la imobilele situate în aceste zone, fără aprobarea prealabilă a Ministerului Apărării Naţionale, actele încheiate în contra acestor îngrădiri legale sunt izbite de nulitate absolută şi indiferent ca părţile ar dori confirmare actului încheiat, această voinţă nu-şi poate atinge scopul, aşa că cu toate că pârîtul de ord. I consideră vânzarea ca bună, voinţa sa nu dă putere reclamantului de a valida pe calea prezentei acţiuni fructele pretinse, deoarece nu-i este permis în detrimentul legii să facă aceasta, iar întrucât legea este de ordine publică, nulitatea loveşte atât contractul încheiat cât şi acţiunea intentată pe baza lui.

Aceste argumentări sunt a se avea în vedere şi faţa de pârîtul de ord. II, reclamantul neputând pretinde dela acesta nimic în baza contractului neaprobat.

Considerând excepţiunea ridicată de reclamant că sentinţa în lipsă fiind definitivă faţă de pârîtul I, potrivit celor dezvoltate până aci cum

că actul este izbit de nulitatea absolută și ca atare neputând crea raporturi juridice față de niciuna din părțile contractante însemnează că această situațiune profită și părîtului de ord. I.

Având în vedere că în susținerea sa reclamantul invoacă bună credință, zicând că el este un achizitor de bună credință, această afirmațiune instanța nu a acceptat-o dat fiindcă din însăși contextul contractului la punctul 6 se menționează că prezentul contract este valid numai după aprobarea lui de către Ministerul Apărării Naționale din București, ceea ce până în prezent nefiind aprobat, însuși reclamantul vede că contractul

este invalid și din asemenea contracte nu pot rezulta raporturi juridice legale între părți, fiind aceasta interzis expres de lege; dar chiar în cazul când ar fi de bună credință, — care se prezumă a fi, — nici în acest caz bună lui credință nu-l ajută la nimic, întrucât contractul trebuia aprobat de M. A. N., ori nefăcându-se, se găsește în fața unui contract și buna sa credință, nu-l întărește întru nimic.

Că așa fiind, respinge, etc.

Judecătoria rurală Deta. Sent. civ. Nr. 268 din 29 Octomvrie 1943. Președinte și redactor Dl *Mihai Gh. Mușătescu*, judecător-președinte.

DREPT COMERCIAL

31. ORDONANȚĂ PREZIDENȚIALĂ.

Scopul procedurii prevăzute de art. 71 c. com. Conservarea unei probe ce s'ar pierde prin întârziere sau a cărei administrare tardivă ar deveni dificilă. Fiind urgentă prin natura ei nu este necesar să fie justificată în mod expres. Condițiile refuzării urgenței. Lipsa unui termen pentru exercitarea acestei proceduri.

In fapt: În contra ordonanței prezidențiale prin care s'a admis cererea făcută de Întreprinderile Gr. Al. G. și s'a numit expert, care să constate starea în care se găsește cantitatea de 408 Kgr. ață vândută numitelor întreprinderi de părîtul G. P., dacă ața este putredă, neputând fi întrebuințată, dacă nu corespunde scopului pentru care a fost cumpărată, care este valoarea ei pe piață și dacă se mai găsește, părîtul a făcut apel, care a fost admis de Tribunalul Ilfov S. II com. reformându-se menționata ordonanță prezidențială, în sensul că expertul nu va constata decât starea în care se găsește ața vândută, dacă este putredă și, în consecință, nu poate fi întrebuințată la confecționarea încălțămîntei.

Pentru a hotări astfel, tribunalul se bazează pe dispozițiunile art. 71 c. com., care precizează că cercetarea ordonată la cererea cumpărătorului sau vânzătorului nu poate avea de obiect decât calitatea și starea în care se găsește lucrul vândut.

In drept: Se susține în esență, că sentința

Nr. 96 din 21 Februarie 1942 atacată cu recurs, s'a dat prin omisiune esențială, violarea art. 71 c. com., și nemotivare, deoarece: 1) tribunalul nu se pronunță asupra apărării că cererea de expertiză era inadmisibilă, din moment ce părțile conveniseră asupra modalității de verificare a mărfurilor, în chiar momentul livrării lor; 2) că, cererea era tardivă fiind făcută după 7 luni dela livrarea mărfii; 3) că intimata nu a justificat urgența și 4) că tribunalul nu a motivat această urgență.

Procedura prevăzută de art. 71 c. com. este pusă la dispoziția cumpărătorilor și vânzătorilor pentru constatarea grabnică și în mod preventiv a stării și calității mărfurilor, în vederea stabilirii responsabilității eventuale.

Această procedură având de scop conservarea unei probe ce s'ar pierde prin întârziere sau a cărei administrare tardivă ar deveni mai dificilă, este urgentă prin natura ei și trebuie încuviințată cu promptitudine, neputând fi refuzată decât numai dacă părțile au convenit să renunțe la această cale sau în caz de imposibilitate de a recurge la ea.

În speță, chiar dacă omisiunea ar fi, ea nu este esențială, întrucât recurentul nu a probat la fond că părțile au convenit să renunțe la această procedură.

De asemenea, legea neprevăzând niciun ter-

men pentru exercitarea acestei proceduri, cererea nu a fost tardiv făcută.

În fine, urgența fiind implicită, nu era necesar ca intimata să o justifice în mod expres și

instanța să o motiveze tot astfel.

Deci criticile aduse prin motivele de casare fiind neîntemeiate, recursul urmează a fi respins.

Cas. III. Dec. Nr. 199 din 26 Ianuarie 1943. Președintele D. Macri, președinte.

DREPT ADMINISTRATIV

32. OFICIUL DE ÎNCHIRIERE. Cerere de închiriere, nu de schimbarea destinațiunii unui imobil sau apartament. Incompetența Oficiului de închiriere de a aproba. Art. 6 și 18 din regulamentul oficiilor de închiriere.

In fapt: Recurenta a făcut acțiune în contencios administrativ, în contra Prefecturii Județului I., Oficiul de închiriere, pentru a se anula hotărîrea comisiei acestui oficiu din 4 Mai 1941, prin care s'a dispus închirierea apartamentului lui A. Ch.

Instanța de fond a respins acțiunea recurente, constatând că A. Ch. a solicitat printr-o cerere înregistrată sub Nr. 260 să i se elibereze de oficiul de închiriere o autorizațiune pentru închirierea apartamentului recurente.

Recurenta primind autorizația de a închiria în care nu se preciza vreun nume a închiriat apartamentul său Clarei B.

Instanța de fond motivează că acest mod de a proceda constituie o eludare a drepturilor intimatului A. C., căruia oficiul îi închiriasse același apartament deoarece, deși autorizația dată recurente nu menționa numele intimatului, totuși dintr-o sumă de elemente de fapt, ca de pildă primirea adevărîței de către A. Ch., instanța și-a format convingerea că Oficiul a avut în vedere închirierea acestui apartament lui A. Ch. și în acest mod trebuia a fi interpretată autorizația arătată.

Curtea de fond constată mai departe că cererea de autorizație a închirierii apartamentului a fost făcută de comun acord între recurentă și A. Ch., nefiind vorba de o schimbare de destinație, deoarece nu s'a cerut folosirea camerelor de locuit pentru prăvălii sau depozite de mărfuri, ci pentru locuință și birou de reprezentanță.

In drept: Recurenta susține că instanța de

fond a violat textele regulamentare, denaturând cererea intimatului și a autorizației Nr. 260 din 13 Aprilie 1942, deoarece oficiul de închiriere era competent să atribue numai locuința refugiaților, în timp ce intimatul a cerut apartamentul pentru întreprinderea sa comercială, depozit, birou de reprezentanță și locuință a oamenilor de serviciu ai întreprinderii sale; dacă autorizația Nr. 260 din 13 Aprilie 1942 ar fi privit pe intimat, atunci ar fi trebuit să se dea o decizie a oficiului care să admită schimbarea destinației, dat fiind că până atunci apartamentul fusese închiriat pentru locuință și intimatul A. Ch. îl cerea pentru a-i servi întru altele, ca birou de reprezentanță; Curtea de fond numai cu violarea textelor regulamentare a confirmat decizia oficiului dată fără competență și a denaturat cererea intimatului atunci când a afirmat că în speță nu e vorba de o schimbare de destinație.

Potrivit art. 6 din regulamentul privitor la funcțiunea Oficiilor de închiriere din 23 Mai 1941, Oficiul de închiriere între alte atribuțiuni, are și pe aceea de a închiria locuințe populației din teritoriile evacuate, ofițerilor transferați după 18 Martie 1941 și funcționarilor publici transferați după aceeași dată; potrivit art. 18 din același regulament, proprietarii sau deținătorii cu orice titlu care voesc să schimbe destinația imobilului sau apartamentului ce în prezent servește pentru locuință se vor adresa comisiei care va decide motivat.

Din textele mai sus reproduse rezultă că oficiul de închiriere are dreptul de a închiria locuințe putând - la cererea celor ce dețin cu orice titlu imobilul sau apartamentul - să dea o deciziune motivată prin care să schimbe destinațiunea acelui imobil sau apartament.

Din cererea intimatului A. Ch. rezultă că

acesta a solicitat o autorizație de închiriere „dorind a face birou de reprezentanță cât și magazine și locuințe pentru personalul întreprinderii sale“.

Această cerere fiind de închiriere și nu de schimbare a destinației unui imobil sau apartament, urmează cu nu putea fi aprobată decât dacă avea de obiect închirierea ca locuință.

Întrucât intimatul A. Ch., după cum s'a arătat mai sus, a cerut închirierea apartamentului pentru alt scop, oficiul de închiriere era incompetent de a-i aproba cererea, astfel că instanța de fond decidând contrariul a dat o hotărîre casabilă.

Cas. IV. Dec. Nr. 1215 din 10 Noembrie 1942. Președinția Dlui A. Căpățînă, consilier.

LEGI SPECIALE

33. MĂSURI EXCEPȚIONALE. Mobilizat. Soție locatară. Acțiune de evacuare în dreptățile împotriva acestora. Respingere în temeiul stărit de mobilizare a soțului. Art. 25 1. măs. excepț. din 1 Iulie 1941.

Articolul 25 din legea măsurilor excepționale dela 1 Iulie 1941 prevede că nici o acțiune în justiție nu se poate intenta sau continua și nici un act de procedură sau urmărire judecătorească nu se va putea face în contra celor mobilizați, pe tot timpul cât va dura starea de războiu.

Față de acest text de lege, este a se ști dacă dispozițiunile ce cuprinde se aplică numai mobilizatului propriu zis sau și familiei acestuia.

Deși acest articol prevede un avantaj care se acordă mobilizaților, totuși, atunci când este vorba de o cerere care are de obiect încetarea

raportului de locațiune și evacuarea din locuință a soției unei persoane mobilizate, — soție care numai ea a încheiat convențiunea de locațiune, — și când mai este necontestat, ca în speță, că soții nu sunt despărțiți, ci locuiesc în comun în aceeași locuință, în atare caz, întru cât evacuarea soției ar atrage în mod necesar și evacuarea soțului mobilizat, dispozițiunile art. 25 își găsesc aplicațiunea și instanțele judecătorești sunt autorizate să decidă că nu se poate primi o asemenea cerere, cu toate că ea nu este îndreptată împotriva soțului mobilizat și că aceasta nu este titularul contractului de locațiune.

Acestea fiind principiile și spiritul ce se degajă din dispozițiunile art. 25 al legii din 1 Iulie 1941.

Cas. I. Dec. Nr. 271 din 17 Aprilie 1942. Președinția Dlui N. D. Hariton, consilier.

INFORMATOR LEGISLATIV

1 Ianuarie — 15 Februarie 1944.

Mon. Of. din 5 Ianuarie

Legea Nr. 1 pt. modificarea art. 278 și 279 din codul penal (D. L. 2369-1943).

- Mon. Of. din 10 Ianuarie

Legea Nr. 2 pt. prelungirea dispozițiilor lor privind lichidarea Casei Fondului Național al Aviației, cuprinsă în legea Nr. 266 din 1 Aprilie 1942, privitoare la unificarea taxelor și impozitelor prevăzute în legea Fondului Național al Aviației (D. L. 22-1944).

Legea Nr. 5 pt. abrogarea art. 48 din legea judecătorilor de ocoale (D. L. 25-1944).

Mon. Of. din 11 Ianuarie

Legea Nr. 7 pt. modificarea art. 3, 12, 15, 16, 19, 22, 27, 32, 35, 39, 59, 79, 103; 104

și 108 din legea sanitară veterinară Nr. 840 din 19 Noembrie 1942 (D. L. 52-1944).

Legea Nr. 8 pt. modificarea art. 15 din legea Corpului tehnic militar (D. L. 53-1944).

Mon. Of. din 13 Ianuarie

Regulamentul Nr. 1 pt. aplicarea legii de exploatare și de poliție a C. F. R. (D. L. 60-1944).

Mon. Of. din 14 Ianuarie

Legea Nr. 11 pt. controlul persoanelor juridice fără scop lucrativ și al administrațiunii bunurilor donate sau testate Statului ori altor instituțiuni de drept public, precum și instituțiilor de utilitate publică (D. L. 74-1944).

Legea Nr. 12 pt. modificarea unor dispozițiuni din legea de organizarea Ministerului de Justiție (D. L. 75-1944).

Mon. Of. din 18 Ianuarie

Legea Nr. 15 pt. acordarea de premii și recompense celor ce contribuie la descoperirea și constatarea infracțiunilor la legea pt. comerțul de devize din 1 Octombrie 1932 și D. L. pt. stabilirea regimului schimburilor cu străinătatea din 3 Martie 1940, cu modificările ulterioare (D. L. 89-1944).

Legea Nr. 16 pt. modificarea art. I și adăugirea unui nou articol la legea Nr. 476 din 23 Iunie 1942 (D. L. 90-1944).

Mon. Of. din 20 Ianuarie

Legea Nr. 26 pt. modificarea art. 20, 23, 26 și 27 din legea Nr. 72 a numelui din 8 Aprilie 1936, modificată prin legea Nr. 29 din 14 Ianuarie 1942 (D. L. 137-1944).

Legea Nr. 27 pt. sancționarea unei categorii de funcționari pt. neîndeplinirea îndatoririlor pt. neglijenței în serviciu (D. L. 138-1944).

Mon. Of. din 21 Ianuarie

Legea Nr. 30 pt. modificarea art. 10, 11, 12, 13, 42, 60 și 63 din legea Nr. 282 din 1 Mai 1943, pt. activarea producției, regimul prețurilor, reprimarea speculei ilicite și a sabotajului economic (D. L. 148-1944).

Legea Nr. 31 pt. modificarea unor dispozițiuni din legea Nr. 416 din 31 Iulie 1940, privitoare la organizarea și funcționarea Casei Centrale de Asigurări a Avocaților din România (D. L. 149-1944).

Legea Nr. 32 pt. prelungirea termenului de introducerea cererilor, în baza art. 13 din legea decretată sub Nr. 5876 și publ. în Mon. Of. sub Nr. 204 din 12 Decembrie 1923, privitoare la constatarea morții prezumate a celor dispăruți în timpul războiului din 1914-1921, precum și la regularea situației juridice a patrimoniilor și a urmașilor lor (D. L. 150-1944).

Mon. Of. din 23 Ianuarie

Legea Nr. 34 pt. modificarea art. 5, 6

și 7 din legea din 12 Februarie 1910, relativă la măsurile de siguranță pentru cazane, mașini și instalațiuni mecanice și electrice (D. L. 152-1944).

Mon. Of. din 28 Ianuarie

Legea Nr. 46 pt. modificarea art. 415 din codul justiției militare (D. L. 197-1944).

Legea Nr. 47 pt. modif. legii Nr. 45 din 19 Ianuarie 1942, pentru stabilirea unor obligațiuni impuse salariaților publici în vremuri excepționale (D. L. 198-1944).

Legea Nr. 48 pt. modificarea unor dispozițiuni din codul de procedură civilă (D. L. 199-1944).

Mon. Of. din 3 Februarie

Legea Nr. 61 pt. modificarea art. 136 din codul justiției militare (D. L. 226-1944).

Legea Nr. 64 pt. modificarea și completarea art. 81, 89 și 90 din Codul funcționarilor publici (D. L. 228-1944).

Mon. Of. din 4 Februarie

Regulamentul Nr. 3 pt. simplificarea serviciilor la tribunale și judecătorii prin desființarea și transformare în mape a unor registre (D. 237-1944).

Mon. Of. din 9 Februarie

Legea Nr. 72 pt. modificarea și completarea art. 11 din legea Nr. 321 din 6 Martie 1939, pentru apărarea antiaeriană activă și pasivă a teritoriului (D. L. 248-1944).

Mon. Of. din 12 Februarie

Jurnalul Consiliului de miniștri cuprinzând norme relative la rechiziții pt. cârtirirea autorităților militare, a autorităților civile și a tuturor instituțiilor.

Mon. Of. din 14 Februarie

Legea Nr. 85 pt. modificarea art. 20 din legea Nr. 609 din 1 Iulie 1941, cu modificările ulterioare privitoare la măsurile excepționale aplicabile în timpul cât armata se află în stare de război (D. L. 291-1944).

ANUNȚURI COMERCIALE

Prima fabrică de țigle și cărămizi „Bohn“ S. A. Jimbolia

Extract depe procesul verbal al adunării generale extraordinare din 20 Noembrie 1943 ținută în localul întreprinderii din Jimbolia.

După discutarea propunerii consiliului de

administrație, însoțită și de comitetul de cenzori, adunarea generală extraordinară cu unanimitate de voturi.

Hotărăște:

a) majorarea capitalului social dela Lei 20.000.000 - la lei 40.000.000 - lei prin reevalu-

area mașinelor de forță, a mașinelor electrice, a mașinelor de ajut. și scule;

b) Atribuirea plus valorii de lei 20.000.000 ~ prin reevaluarea activelor ~ actualilor acționari, majorându-se valoarea nominală a fiecărei acțiuni de a societății dela lei 16.000 ~ la 32.000 ~ lei, și anume fie prin stampilarea acțiunilor care vor avea valoarea nominală majorată dela lei 16.000 ~ lei la 32.000 ~ lei fiecare, fie prin preschimbarea acțiunilor vechi în valoare nominală de lei 16.000 cu acțiuni noi în valoare nominală de lei 32.000 ~ fiecare.

c) Modificarea alin. I al paragrafului 4 din statute având în viitor următorul text:

Capitalul societar este de lei 40.000.000 ~ împărțit în 1250 bucăți acțiuni a 32.000 ~ lei valoare nominală și nominative.

*Grefa Tribunalului Timiș-Torontal
Secția III Comercială*

Prezentul extract fiind trecut în registrul de ordine la Nr. 1652-15 Tom. XII pag. 411, se certifică de noi potrivit dispozițiilor art. 14 din regulamentul pentru punerea în aplicare a codului comercial român, urmând a fi publicat în Monitorul Oficial și în Revista Cercului Juridic Bănățean ca foaie a anunțurilor judiciare din loca-

litate, și a se afișa în sala acestui tribunal, în sala primăriei Municipiului Timișoara și în localul Bursei de Mărfuri din Timișoara.

Prim-Grefier, (*Indescifrabil*)

**Grefa Tribunalului Timiș-Torontal
Secția III Comercială**

Extras depe actul constitutiv al societății în nume colectiv „Müller Petru” Müller Iosif și Rado Alexandru cu sediul în Timișoara.

Prin contractul de societate din 16 Aprilie 1941 Dnii Müller Iosif și Alexandru Rado, ambii domiciliați în Timișoara, au înființat o societate în nume colectiv cu emblema „Petru Müller” având ca obiect al comerțului: vopsitorie chimică, boian-gerie, imprimerie, albitorie, spălătorie chimică și întreprinderi similare, cu sediul în Timișoara II, Strada Spl. Mircea cel Mare Nr. 1.

Capitalul social este de 940.000 lei, din care 70% este proprietatea lui Iosif Müller și 30% proprietatea lui Alexandru Rado.

Beneficiile și pierderile sunt următoarele: 70% îse cuvine dlui Iosif Müller, iar 30% lui Alexandru Rado.

Durata societății nelimitată.

Prim-grefier, (*indescifrabil*).

BANCA TIMIȘOAREI

ȘI SOCIETATE COMERCIALĂ PE ACȚIUNI

Timișoara I. Piața I. C. Brătianu Nr. 3

Registru Bancar Timișoara 38-1935

Telefon 28-40

Capital și rezerve: 127.500.000 lei

Fondată 1906.

Sucursale:

Timișoara IV. Bul. Berthelot Nr. 10
Timișoara II. Str. 3 August (colț. cu Ștefan cel Mare).
București, Str. Doamnei Nr. 5.
Reșița, Jimbolia, Lugoj, Orșova, Oravița.

Participațiuni:

Balkan-Impex S. A. de Import și Export din Balcani Timișoara.

Helicon S. p. A. pentru Tipografie Bănățeană Timișoara.

Gea-Krayer S. A., Mari Drogherii Unite, Timișoara.

Kandia S. p. A. Fabrică de Bomboane, ciocolată și conserve, Timișoara.

Uzinele Dura S. A., Timișoara.

Cărășana Casă de Păstrare S. p. A., Lugoj.

Banca este în întreținere romanizată.

Face orice operațiuni pe lângă condițiunile cele mai avantajoase și un serviciu prompt.

Bancă autorizată pentru comerțul cu devize.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ — ÎNFIINȚATĂ ÎN 1911

Registrul Societăților Bancare Nr. 43/1934

Capital vărsat, rezerve și fonduri de amortisment Lei 1.250.000.000

Sediul central: București, Strada Smârdan, 5 — Sect. I. — Telefon 5.10.10 — Căsuțe poștale 151 și 292

Agenții în București: „G” (Grivița), Cal. Griviței 119, Sect. II. „O” (Obor), Șos. Mihai Bravu 1 Sect. IV

SUCURSALE (37):

Arad, Bacău, Bălți, Bărlad, Botoșani, Brăila, Brașov, Buzău, Calafat, Călărași, Caracal, Caransebeș, Cernăuți, Cetatea-Albă, Chișinău, Cluj, Constanța, Corabia, Craiova, Focșani, Galați, Giurgiu, Iași, Ismail, Oradea, Piatra-Neamț, Pitești, Ploiești, Satu-Mare, Sibiu, Târgoviște, Târgu-Mureș, Tighina, Timișoara, Tulcea, Turnu-Măgurele, Turnu-Severin.

ADRESA TELEGRAFICĂ PENTRU TOATE SEDIILE:

ROMANEASCA

Fiecare sediu execută îngrijit toate felurile de operațiuni bancare în România și în străinătate

INDUSTRIA LÂNEI S. A.

Capital: 80.000.000 lei;

Fabrică de postav, torcătorii de Kammgarn și Streichgarn, tricotaj și împletituri, fabrică de panglică (Stofe moderne și eftine pt. doamne și domni).

Sediul central: Timișoara II. Spl. Industria Lânei I. Telefon 12—40. — **Sucursale:** București str. Franklin Bouillon (fost Gabroveni) 4

Adresa telegrafică: I L S A Timișoara

Băncile Bănățene Unite S. A. Timișoara

Reg. Bancar Nr. 37/1934

Fondat în anul 1888, Capital social deplin vărsat Lei 100.000.000

Rezerve Lei 25.500.000 Centrala: Timișoara - Sucursale: Arad, Jimbolia, Lugoj, Sănnicolaul-mare

Autorizată pentru comerțul cu devalize. — Preia depuneri pe livrete de economie și pe cont curent; la vedere și pe termen.

Acordă credite și escontează remise. — Execută încasări și asemnări. — Închiriază safe-uri. — Preia în păstrare efecte și alte valori. — Execută toate afacerile bancare cu conștiinciozitate și pe lângă condițiile cele mai favorabile

Comerțul Român S. A. Timișoara

Sucursala: Mediaș

Desfacerea produselor uzinelor:

Uzinele de Fier și Dometile din Reșița

Uzinele metalurgice Unite „Titan, Nadrag, Calan”

Industria Sârmei S. A.

Firma înmatr. Of. Reg. Com. Timișoara No. 20,1137,940

Biroul Central Bul. Regele Ferdinand No. 2 Telefon 15-82

Depozit Str. Oct. Iosif No. 56 Telefon 18-53

Adresa telegrafică Ceresa

CREDITUL NAȚIONAL INDUSTRIAL

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital și Rezerve 1.400.000.000 Lei

Sediul principal: București, Bdul Regele Carol I No. 16

Sucursale: Timișoara, Bdul Regele Ferdinand No. 2 etaj III

Brașov, Str. Regele Mihai No. 8

Sprîjină și finanțează industriile din țară

Execută tot felul de operațiuni bancare

Primește depuneri spre fructificare în cont sau pe bonuri de casă la purtător

INDEX

Cal de atac în penal. (V. Delapidare).	
Carte funciară. Donațiune. Act sub semnătură privată, făcut înainte de 15 Sept. 1943. Cerere pentru înțabulare posterior acestei date. Inadmisibilitate. <i>Notă Dl Octavian Popa.</i> <i>Trib. Timiș-Torontal I, 12 Februarie 1944.</i> ... 100	
Cauzalitate fizică. Energie fizică streină. Întreprinderea raportului. Răspundere. <i>Notă Dl Eugen Feneșan.</i> <i>C. Marțială a Corpului de Munte.</i> <i>Of. Postal Militar Nr. 69-1944</i> ... 95	
Certificat de moștenire. Ne fiind deschisă proced. succ. se poate elibera. <i>Cas. I, 22 Martie 1937</i> ... 99	
Constituire de parte civilă. Consemnare. Partea conservă dreptul de a pune concluziuni. <i>Cas. II, 19 Martie 1943</i> ... 76	
Delapidare. Sentința condamnatore. Apel. Inadmisibilitate. <i>Cas. II, 26 Mai 1943</i> ... 75	
Idem. Persoană angajată temporar. Funcționar public. Pedepasă. Suspendare. Inadmisibilitate. <i>Notă Dl Dumitru N. Voinea.</i> <i>Trib. Caransebes, 16 Dec. 1943</i> ... 96	
Investire cu formulă executorie. Apel. Început de executare. Contestație. <i>Cas. III, 20 Aprilie 1942</i> ... 100	
Judecarea proceselor. Care acte trebuiesc supuse discuției părților. Art. 137 Pr. pen. <i>Cas. II, 16 Februarie 1943</i> ... 76	
Idem. Minor. Minister Public. Art. 81 Pr. civ. <i>Cas. I, 12 Ianuarie 1943</i> ... 100	
Legea valorificării grâului din 1937. Contravenție. Proces-verbal. Forță probantă. Inscrisiere în fals.	
Acțiune penală directă. Despăgubiri. Fundament juridic. Cu opinie separată. <i>C. Apel Timișoara I, 11 Iunie 1943</i> ... 78	
Măsurile excepționale. Mobilizat. Soție locatară. Evacuare. Inadmisibilitate. <i>Cas. I, 17 Aprilie 1942</i> ... 106	
Medic. Răspundere penală. Elementele responsabilității. <i>Notă Dl Dr. Ioan Rusalin.</i> <i>Cab. I Instrucție Trib. Timiș-Tor. 12 Nov. 1943</i> ... 89	
Oficiul de închiriere. Schimbarea destinațiunii. Cerere de închiriere. Inadmisibilitate. <i>Cas. IV, 10 Noemv. 1942</i> ... 105	
Ordonanță Administrativă. Nu se poate discută necesitatea și oportunitatea ei. <i>Trib. Timiș-Torontal IV, după divergență 15 Decembrie 1943</i> ... 93	
Ordonanță prezidențială. Conservarea unei probe. Urgență. <i>Cas. III, 26 Ianuarie 1943</i> ... 104	
Penal. (V. Cauzalitate fizică).	
Recurs. Pedepasă. Suspendare. Suverană apelație. Art. 65 C. pen. <i>Cas. II, 10 Februarie 1943</i> ... 76	
Sabotaj. Legea 79 din 1942. Expresiunea „inștanțe” nu exclude instanțele speciale de sabotaj. <i>Cas. III, 25 Maiu 1943, după divergență</i> ... 77	
Simulațiune. Vânzare. Anulare. Succesori cu titlu universal. Dovadă. Contraînscriș. <i>Notă Dl Marin C. Sârbu.</i> <i>Cas. I, 13 Aprilie 1942</i> ... 99	
Zone militare. Vânzare. Aprobare. Lipsă. Nullitate absolută. <i>Jud. de Pace Rur. Deta 29 Oct. 1943</i> ... 102	

ADMINISTRAȚIA Revistei roagă pe Dnii abonați să anunțe la timp orice schimbare de adresă. — Administrația nu răspunde de caetele neprimite din cauza schimbărilor de adresă neanunțate.

Reclamațiile pentru neprimirea unui caet nu se vor satisface decât până la apariția caetului următor.

Costul abonamentului pe anul 1944	1400 lei
Pentru membrii Cercului	1200 „
Pentru Autorități și Instituțiuni	4000 „
Pentru străinătate	6000 „

Taxa de înscriere 10 lei; cotizația anuală 120 lei.

Plata abonamentului (și a cotizațiilor, pentru membrii Cercului) se face anticipat și integral sau în două rate semestriale, la Administrația Revistei (Incasator dl *Pocrean Coriolan* Curtea de Apel) sau direct Dlui casier general *Dr. Ioan Dobosan*, avocat, Timișoara I, Piața Unirii 11.

Lei 280.—

Tip. „Luceafărul” Timișoara I, Bul. D. Loga 40. Inreg. sub Nr. 594-1941 C. M. Tipărit 25 Martie 1944